

כריתות פרק ראשון שלשים ושש כריתות

(כריתות ב, א)

משנה :

שלשים ושש כריתות בתורה: הבא על האם, ועל אשת אב, ועל הכלה; הבא על הזכור, ועל הבהמה, ואשה המביאה הבהמה עליה; הבא על אשה ובתה (ובת בתה ובת בנה בכלל, וכן בתו, ובת בתו, ובת בנו, חמותו, ואם חמותו, ואם חמיו - בכלל זה), ואשת איש; הבא על אחותו, ועל אחות אביו, ועל אחות אמו, ועל אחות אשתו, ועל אשת אחיו, ועל אשת אחי אביו; ועל הנדה;

והמגדף (איכא למאן דאמר (סנהדרין דף נז) מברך את השם, ואיכא למאן דאמר: מזמר ומשורר לעבודת כוכבים), והעובד עבודת כוכבים, והנותן מזרעו למולך, ובעל אוב, ומחלל שבת,

וטמא שאכל קדש, והבא אל המקדש טמא, והאוכל חלב ודם ונוותר ופיגול, והשוחרט ומעלה בחוץ;

(כרת דנותר מפרש לקמן (דף ה) בהאי פירקא: ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ונכרתה [ויקרא יט, ח], ומוקמינן ליה לקמן בנותר;

שוחט קדשים בחוץ בכרת אפילו לא העלן, דכתיב (ויקרא יז, ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו [להקריב קרבן לה' לפני משכן ה'] דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת [האיש ההוא מקרב עמו], ומעלה נמי בכרת, דכתיב (ויקרא יז, ח-ט) (ואלהם תאמר: איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם) אשר יעלה עולה או זבח [פסוק ט] ואל פתח אהל מועד לא

ביאנו [לעשות אתו לה' ונכרת האיש ההוא מעמיו], ואם שגג ושחט והעלה בשוגג - חייב שתי חטאות. (והאוכל חמץ בפסח, והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים;

והמפטם את השמן, והמפטם את הקטרת, והסך את השמן המשחה; והפסח והמילה מצות עשה; על אלו חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי -

חוץ מן המטמא מקדש וקדשיו, מפני שהוא בעולה ויורד - דברי רבי מאיר;

וחכמים אומרים: אף המגדף, שנאמר (במדבר טו, כט) [האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם] תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה - יצא מגדף, שאינו עושה מעשה.

(כל הנך כריתות - במזיד בלא התראה, אבל אי איכא התראה - יש מהן בחנק, ויש מהן בסקילה, ויש מהן במלקות, ובשוגג בחטאת; והאי דנקט ואיירי למיתני ברישא עריות דאם ודאשת אב כו', והדר פסיק ותני ביני וביני 'הבא על הזכור ועל הבהמה והמביאה את הבהמה עליה' והדר מתחיל למיתני אשה ובתה ולא קתני כולהו בהדי הדדי בקמייתא - משום דקים לן בסנהדרין (דף ג) דכל הני דנקט ברישא: אם ואשת אב וכלה והבא על הזכור ועל הבהמה - דינייהו בסקילה; ולהכי תננהו ברישא: משום דחמורות משאר מיתות בית דין;

וכרת דפיגול נמי מפרש לקמן בפירקא (שם) דילף 'עון' 'עון' מנותר: דבפיגול כתיב (ויקרא יח, יח) ואם תאכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האוכלת ממנו עונה תשא וכתיב בנותר [ויקרא יט, ח] ואוכליו עונו ישא: מה התם כרת בנותר, דכתיב ביה 'עון' - אף בפגול דכתיב ביה 'עונה תשא' - כרת;

ופסח ומילה מצות עשה - ובכרת: פסח בכרת, דכתיב [במדבר טו, יג] והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח - ונכרתה הנפש [ההוא מעמיה כי קרבן ה' לא הקריב במעו - חטאו ישא האיש ההוא]; מילה בכרת, דכתיב בראשית יז, יד: וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו - ונכרתה [הנפש ההוא מעמיה, את בריתי הפר]; והני פסח ומילה - מצות עשה, ואין קרבן על שגגתו, אבל אינן כולהו - מצות לא תעשה ניהו, וחייבים בקרבן: דאין קרבן אלא על לאו, כדמפרש לקמן, וכגון לאוי דעריות דמפורשין הן;

ובמגדף מצינו לאו [שמות כב, כז]: אלהים לא תקלל [ונשיא בעמך לא תאר], וכרת נמי, דכתיב (במדבר טו, ז) והנפש אשר תעשה ביד רמה [מן האזרח ומן הגר] את ה' הוא מגדף ונכרתה [הנפש ההוא, מקרב עמה]; ובכל הני עריות דלעיל כתיב כרת, דכולל להו בסיפא: (ויקרא יח, כט) [כי כל אשר יעשה מכל התועבת האלה] ונכרתו הנפשות העושות [מקרב עמם], ולא נמי כתיב בהו בעריות כולהו [ויקרא יח, ז: ערות אביך ו] ערות אמן לא תגלה [אמן הוא, לא תגלה ערותה], ובכולהו נמי לא תגלה כתיב;

ובנדה נמי לאו: [ויקרא יח, יט] ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב [לגלות ערותה]; וכרת דנדה כולל עם אחריני דלבתר עריות כולהו כתיב ונכרתו הנפשות העושות;

[## ומדוע לא הביא רש"י את הפסוק ויקרא כ"ח: ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה: את מקרה הערה והוא גלתה את מקור דמיה - ונכרתו שניהם מקרב עמם?]

והאי דלא כתיב כרת לא באשת אחי אמו ולא באם אם חמותו- דשניות הן, מדברי סופרים, דלא כתיבי באורייתא;

והעובד עבודת כוכבים נמי לאו וכרת: לאו - דכתיב (שמות לד, יד): [כי] לא תשתחוה לאל אחר [כי ה' קנא שמו אל קנא הוא], וכרת דכתיב (במדבר טו, לא) כי דבר ה' בזה, ואת מצותו הפר הכרת תכרת [הנפש ההוא עונה בה] - ובעבודת כוכבים מיירי דבזה דבר ה', כדאמר מר בסנהדרין (דף צט): אנכי ולא יהיה לך - מפני הגבורה שמענוס, ולא יהיה לך [שמות כג, ג] - בעבודת כוכבים מדבר;

לא **דמולך**: (ויקרא יח, כא) ומזרעך לא תתן להעביר למלך [ולא תחלל את שם אלהיך אני ה']; אי נמי: (דברים יח, י) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש [קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף]; כרת נמי אית בהו, דכתיב (ויקרא כב, ג) ואל בני ישראל תאמר: איש איש מבני ישראל [ומן הגר הגר בישראל] אשר יתן מזרעו למלך מות יומת [עם הארץ ירגמהו באבן] וכתיב בתורה: (ויקרא כה, ה) ושמותי אני את פני באיש ההוא [ובמשפחתו] והכרתי אותו [ואת כל הזנים אחריו לזנות אחרי המלך מקרב עמם];

ובעל אוב נמי אית ביה אזהרה, דכתיב (ויקרא יט, לא) אל תפנו אל האבת [ואל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אני ה' אלקיכם] וכרת נמי, דכתיב (ויקרא כו, ו) והנפש אשר תפנה אל האובות [ואל הידענים לזנות אחריהם ונתתי את פני בנפש ההוא] והכרתי [אתו מקרב עמו] ונכרתה; ובגמרא מפרש מאי טעמא לא תני הכא ידעוני; **והמחלל את השבת** - אזהרה אית ביה, דכתיב (שמות כט, י) ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה [אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך], וכרת נמי, דכתיב (שמות לא, יד) [ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת] כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה [הנפש ההוא מקרב עמיה];

וטמא שאכל את הקדש - בלאו: ולא יאכל עד אשר יטהר (ויקרא כב, ד) [איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים] לא יאכל עד אשר יטהר [והנגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע], ובכרת, דכתיב (ויקרא כב, ג) אמור אלהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב [מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה'] וטמאתו עליו ונכרתה [הנפש ההוא מלפני אני ה'];

הבא אל המקדש טמא - לאו, דכתיב (ויקרא יב, ד) [ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בכל קדש לא תגע] ואל המקדש לא תבא [עד מלאת ימי טהרה] [במדבר ה, ג: מזכר עד נקבה תשלחו אל מחוץ למחנה תשלחו] ולא יטמאו את מחניהם [אשר אני שכן בתוכם]; כרת: (במדבר יט, ג) [כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא] את משכן ה' טמא ונכרתה [הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו];

אוכל חלב דם בלאו, דכתיב (ויקרא ג, יז) חקת עולם לדורותיכם בכל מושבתיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו; כרת בחלב: (ויקרא ז, כה) כי כל אכל חלב [מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה'] ונכרתה [הנפש האכלת מעמיה] כרת בדם: (ויקרא יז, יד) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא [ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא] כל אכליו יכרת; אזהרה **דנותר** (שמות כט, לד) [ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר] ושרפת את הנותר באש **לא יאכל** [כי קדש הוא]; כרת - כדאמר: (ויקרא יח, ח) ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ונכרתה [הנפש ההוא מעמיה]; אזהרה **בפגול** נפקא לן מהאי קרא: ואם יותר מבשר זבח שלמיו לא יאכל כי קדש הם* - כדגמרינן בפסחים בפרק שני (דף כד, א) **לא יאכל כי קדש הם****: כל שבקדש פסול? - בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו; וכרת - כדאמר: יליף עון עון מנותר;

*[אבל אין פסוק כזה, אלא יש כאן צירוף של שלשה פסוקים:

שמות כט, לד: **ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא**
ויקרא יח, ח: **ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא**

שמות כט, לג: **ואכלו אתם אשר כפר בהם למלא את ידם לקדש אתם וזר לא יאכל כי קדש הם**

בגירסה שלנו כתוב: [פסחים כד/א] דאמר רבי אלעזר: לא יאכל כי קדש הוא - כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו]

שוחט בחוץ מפרש בהאי פירקא (דף ג) בלאו, למאן דגמיר בגזירה שוה הבאה הבאה, דכתיב בהעלאה: [ויקרא יז, ט] ואל פתח אהל מועד לא יביאנו [לעשות אתו לה' ונכרת האיש ההוא מעמיו], ונאמר כאן בשחיטה הבאה: (ויקרא יז, ט) ואל פתח אהל מועד לא הביאו [להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו]: מה להלן לא ענש אלא אם כן הזהיר - אף כאן נמי לא ענש אלא אם כן הזהיר; ולמאן דמיייתי לה בהיקשא: אמר קרא (דברים יב, יד) [כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך] שם תעלה עלתיך ושם תעשה [כל אשר אנכי מצוך] - מה העלאה לא ענש אלא אם כן הזהיר - אף שחיטה נמי;

מעלה בחוץ בלאו: [דברים יג, ג] השמר לך פן תעלה [עלתיך בכל מקום אשר תראה], וכל מקום שנאמר 'פן' ו'אל' אינו אלא לא תעשה; וכרת - כדאמרן לעיל: [ויקרא יז, ח-ט] אשר יעלה עולה או זבח וגו' ונכרתה; (ויקרא יז, ח-ט) [ואלהם תאמר: איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם] אשר יעלה עולה או זבח [פסוק ט] [ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו לה'] ונכרת [האיש ההוא מעמיו];

אוכל חמץ בלאו: כל מחמצת לא תאכלו (שמות יב, כ) כל מחמצת **לא תאכלו** [בכל מושבתיכם תאכלו מצות]; כרת: כל אוכל חמץ ונכרתה (שמות יב, טו) [שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי] כל אכל חמץ ונכרתה [הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי];

והאוכל ביוה"כ בלאו מפרש ביומא (דף פא) [ויקרא כג, כט: כי] כל הנפש אשר לא תעונה [בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה], וגמור עינוי עינוי מהתם: [והוצאתם את שניהם אל שער העיר ההוא וסקלתם אתם באבנים ומתו את הנער על דבר אשר לא צעקה בעיר ואת האיש] על דבר אשר עינה את אשת רעהו [ובערת הרע מקרבך] (דברים כב, כד): מה התם לא ענש אלא אם כן הזהיר הכא נמי לא ענש אלא אם כן הזהיר;

וכרת נמי אית ביה באוכל, דכתיב ביה ונכרתה באוכל ביוה"כ: [ויקרא כג, כט: כי] כל הנפש אשר לא תעונה [בעצם היום הזה] ונכרתה [מעמיה] והאי לא תעונה - בעינוי אכילה קמיידי, דגמור (יומא עד) עינוי עינוי מהתם: דכתיב (דברים ח, ג) ויענך וירעיבך: מה להלן עינוי רעבון - אף כאן עינוי רעבון;

העושה מלאכה ביוה"כ אית ביה אזהרה: וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה [כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלקיכם] (ויקרא כג, כח); כרת - דכתיב (ויקרא כג, ל) [וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה] והאבדתי [את הנפש ההוא מקרב עמה] - וזהו כרת;

והמפטם את השמן: לאו: (שמות ל, לב) [על בשר אדם לא ייסך] ובמתכנתו לא תעשו כמוהו [קדש הוא קדש יהיה לכם]; כרת: (שמות ל, לג) [איש אשר ירקח כמוהו] ואשר יתן ממנו על זר [והקטרת] ונכרת מעמיו **והמפטם את הקטרת** לצרכו, להריח;

מפטם את השמן כעין שעשה משה במדבר, דכתיב: ואתה קח לך בשמים ראש [מר דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתים וקנה בשם חמשים ומאתים] (שמות ל, כג); **מפטם את הקטרת** = מערב אחד עשר סממני הקטרת, כמו דכתיב: [שמות ל, לד: ויאמר ה' אל משה] קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה [סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה];

הסך שמן המשחה נמי, לאו: (שמות ל, לב) על בשר אדם לא ייסך [ובמתכנתו לא תעשו כמוהו קדש הוא קדש יהיה לכם]; כרת: (שמות ל, לג) [איש אשר ירקח כמוהו] ואשר יתן ממנו על זר [ונכרת מעמיו] - מאותו שעשה משה לשמן המשחה; **מפטם את הקטרת:** אזהרה (שמות ל, לז) [והקטרת אשר תעשה] במתכנתה לא תעשו לכם [קדש תהיה לך לה]; כרת: (שמות ל, לח) [איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו]; אבל המריח בקטרת של בית המקדש - לא אזהרה ולא כרת, דריח אין בו משום מעילה, ולא דמי לסך שמן המשחה: דהתם אית ביה מעשה, משום הכי אית ביה לאו וכרת;

פסח ומילה מצות עשה. פסח - דכתיב (דברים טז, ח) [וזבחתי פסח לה'] אלקי צאן ובקר במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם; ומילה - (ויקרא יב) וביום השמיני ימול (ויקרא יג, ג) וביום השמיני ימול [בשר ערלתו]; וכרת בהו, כדאמרן; ובהני אית בהו חייבי מיתות בית דין, כגון העובד עבודת כוכבים והמחלל את השבת - ואפילו הכי חייבי כריתות הן במזיד בלא התראה, ואי אתרו בהן - יש מהן בחנק ויש מהן בסקילה, כדאמרן ברישא, ואי לא אתרו בהו - מידי מיתת בית דין יצאו, מידי כרת לא יצאו; וכרת הוא שמת בלא בנין;

על אלו חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי,

חוץ מן המטמא מקדש וקדשיו, מפני שהוא בעולה ויורד (ואין שם אשם תלוי אלא בספק קבוע, כדאמרין בפרק בתרא (לקמן כה): 'אין אשם בא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה') - **דברי רבי מאיר.**

על שגגתו חטאת. דמפיק ליה מעבודת כוכבים, דכתיב בה (במדבר טו, כב) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה [אשר דבר ה' אל משה] וגו', ואמר מר (הוריות דף ח): 'שקולה עבודת כוכבים כנגד כל התורה, דהא כתיב בה 'מצות'; וכתיב בה קרבן: (במדבר טו, כז) [ואם נפש אחת תחטא בשגגה] והקריבה עז בת שנתה [לחטאת], וגמרינן: מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת - אף כל שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת, כגון הני כריתות שוגג דעירות: כסבור שהיא אשתו; והבא על הזכר ועל הבהמה בשוגג: כסבור לבא על אשתו שלא כדרכה ובא על הזכר או על הבהמה ואחר כך נודע לו דזכר הוא או בהמה היא - מביא חטאת;

לא הודע [כגו:] אשתו ואחותו במטה, וכסבור לבוא על אשתו ולא ידע על איזה מהן בא;

ועל לא הודע שלהן אשם תלוי דלא אתיידע אי בא על אשתו שלא כדרכה או זכר או בהמה, והוא הדין לאחריתי, והאשה המביאה בהמה עליה נמי: דסבורה להביא אדם והביאה בהמה; ונדה - דסבור טהורה היא; מגדף - כסבור מברך הוא שם בן שתי אותיות וברך שם בן ארבע אותיות, דאינו חייב אלא על שם של ארבע אותיות, כדאמרין בפרק 'ארבע מיתות' (סנהדרין נח); עבודת כוכבים: כסבור זבוח וקיסור אסרה תורה, ולא השתחואה וניסוך - דארבעה אלה עבודות הן; מולך - כסבור להעביר אדם אחר והעביר את בנו; בעל אוב: נתכוין לכשוף אחר; שבת - כסבור חול הוא; [אכל בטומאה] קדש - כסבור בשר חולין הוא; [ביאת] מקדש - כסבור בית אחר הוא; [אכל] חלב - כסבור שומן; דם - כסבור טחול; לישראל אחרת: דם - כסבור שדם חגבים או דם דגים הוא, לשון מורי; נותר ופגול - כסבור כשר הוא; שוחט בחוץ - כסבור בהמת חולין היא; מעלה [בחוש בשוגג]: לאחר איסור הבמות הקריב בבמה, וכסבור במות אלו של צבור מותרות, ומוקים לקרא בבמת יחיד; פסח ויום כפור - כסבור ימות החול הן; שמן וקטרת - נתכוין לסממנין אחרים ונמצאו שהן הסממנין הכתובין; אבל אומר מותר לגמרי - דעוקר כל הגוף - לאו שוגג הוא, אלא אנוס הוא, ופטור.

וחכמים אומרים: אף המגדף (מפרש בגמרא מאי קאמר), **שנאמר** (במדבר טו, כט) [האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם] תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה - יצא מגדף שאינו עושה מעשה.

(כריתות ב, ב)

גמרא:

מניינא ('שלישם ושש') למה לי?

אמר רבי יוחנן: שאם עשאן כולן בהעלם אחת - חייב על כל אחת ואחת;

ותו, הא דתנן [שבת פ"ז מ"ב]: 'אבות מלאכות ארבעים חסר אחת' מניינא למה לי?

שאם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת;

תו, הא דתנן [כריתות פ"ב מ"א]: **'ארבעה מחוסרי כפרה'** (דאינן אוכלים בקדשים עד שיביאו כפרה, ובפרק שני (לקמן ח:) מפרש להו) - מניינא למה לי? לאפוקי מדרבי אליעזר בן יעקב, דאמר חמשה הוי, דתנן [כריתות פ"ב מ"א]: **'רבי אליעזר בן יעקב אומר: גר מחוסר כפרה עד שיזרק דם עליו'** (כדמפרש בפרק שני (שם ט:)) **'כנס כגו יהיה'** [במדבר טו, טו] - מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והוצאת דמים כו') - אהכי תנא ארבעה (וכל היכא דתני חושבנא דוקא קתני ולא תימא תנא ושייר).

תו, הא דתנן [כריתות פ"ב מ"א]: **'ארבעה מביאין על הזדון כשגגה'** (מפרש בפרק שני (ט:)) - מניינא למה לי? לאפוקי מדרבי שמעון, דתניא: **'רבי שמעון אומר: שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה'**, אהכי תנא ארבעה;

תו, הא דתנן [כריתות פ"ב מ"ג]: **'חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה'**, מניינא למה לי? משום דקא בעי למיתנא סיפא: **'נזיר, אם נטמא טומאות הרבה'** (נזיר שנטמא, וספר שבעה, לחזור ולהתחיל ולמנות), ומשכחת לה (דמביא קרבן אחד על טומאות הרבה) כגון דאיטמי בשביעי [לטהרתו מטומאות] וחזר ונטמא בשביעי [לטהרתו מטומאות השניה] (דכיון דבשביעי טהור הוה, הוה להו שלש טומאות; וקרבן אחד הוא מביא, ולא על כל טומאה וטומאה, משום דבשתי טומאות הראשונות לא יצתה שעה ראויה להביא קרבן: דאין הבאת קרבן אלא בשמיני - הלכך אינו מביא אלא על האחרונה; [להכי נקט תרי זימני 'נטמא בשביעי' דמהדר אשלש טומאות, משום דתנא במתניתין **'טומאות הרבה'**]), ומני? - רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר (לקמן (שם)): **'נזירות דטהרה מן שביעי הוא דחייל עליה, דאי תאמר רבי היא - כיון דנזירות דטהרה עד שמיני לא חיילא עליה, היכי משכחת לה? אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי - כולה חדא טומאה אריכתא היא (דלא בא לכלל טהרה)!** ואי דנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני, כיון דיצא בשעה הראויה להביא בה קרבן חייב על כל אחת ואחת! אלא שמע מינה רבי יוסי ברבי יהודה היא (ולא הכי תנא מניינא: לאשמועינן דדוקא הוא, ולא תימא 'רבי היא וסמי מכאן נזיר').

מאי רבי, ומאי רבי יוסי ברבי יהודה? דתניא: **'(במדבר ו"א) [ועשה הכהן אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש] וקדש את ראשו ביום ההוא** (לנזירות טהרה שניה): **'כיום הבאת קרבנותיו, דברי רבי; רבי יוסי ברבי יהודה אומר: כיום תגלחתו'** [דעת רבי יוסי ברבי יהודה כדעת סתמא בספרי נשא סוף פסקא ל'].

תו, הא דתנן [כריתות פ"ב מ"ג]: **'חמשה מביאין קרבן עולה ויורד'** (כלומר: על חמש עבירות מביאין קרבן עולה ויורד בפרק שני (שם)) - מניינא למה לי (ליתני 'אלו')? משום דקתני סיפא (בהוריות בפ"ב מ"ה דף ח:): **'נשיא כיוצא בהן'** (ואיירי בהנך חמשה, וקתני הכי: אין ב"ד חייבין על שמיעת הקול ועל בטוי שפתים כו' ונשיא כיוצא בהן' נמי דפטור אכל הנך, משום דלא שייך בהו קרבן עולה ויורד, ועניות בנשיא לא שכיחא) - תני **'חמשה'**, לאפוקי מדרבי אליעזר, דאמר: **'נשיא מביא שעיר'** (כדינו בכל המצות שבתורה, ואמרינן בגמרא: לא אמר רבי אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו, הואיל ונאמר בהן כרת, כבקבועה, להכי תנא הכא 'חמשה': לאשמועינן דדוקא נקט: דכל המביא על חמש עבירות הללו אינו מביא קבועה אלא עולה ויורד, ולא תימא 'סמי מכאן טומאת מקדש וקדשיו' לאוקומה כרבי אליעזר דאמר מביא נשיא עליה קרבן קבועה, אלא אינו מביא קבועה; אלא אי רבי יוסי הגלילי דפטור ליה לגמרי, אי רבי עקיבא ורבי שמעון דמחייבו ליה בעולה ויורד, דהיינו כשבה או שעירה או תורים ובני יונה).

תו, הא דתנן [בבא קמא פ"א מ"א]: **'ארבעה אבות נזיקין'**, מניינא למה לי? לאפוקי מדרבי אושעיא, דאמר שלשה עשר אבות נזיקין הן; ולרבי אושעיא מניינא למה לי? לאפוקי מדרבי חייא דאמר עשרים וארבעה אבות נזיקין; (שלש עשרה ועשרים וארבעה מפרש התם בפרק ארבעה אבות נזיקין (בבא קמא ד:), ולשלם ממיטב, כדמפרש התם); ולרבי חייא מניינא למה לי? לאפוקי מסור (מלשין) ומפגל (כהן שפגל בקרבנו של ישראל לאוכלו חוץ לזמנו, דחייב - אינו משלם ממיטב, דהאי היזקא = דיבורא בעלמא היא, והיזק שאינו ניכר נינהו).

אמר מר **'שאם עשאן כולן כהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת'**; בשלמא פטור לגמרי לא מצית אמרת, דכתיב (ויקרא יח, כט) **'כי כל אשר יעשה מכל'**

התועבות האלה ונכרתו [הנפשות העשת מקרב עמם]; אלא אימא עבר חדא נתחייב
 חדא, עבר כולהו בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת - אמר רבי
 יוחנן לכך יצאה כרת באחותו (אחותו בכלל עריות היתה, דכתיב בהו ונכרתו הנפשות
 העושות והדר כתיב בקדושים תהיו [ויקרא כ"ז] איש אשר יקח את אחותו וגו' ונכרתו לעיני בני עמם) : לחלק.

מתקיף לה רב ביבי בר אבבי : אימא : אחותו, דפרט קרא (כי עביד לה
 בהדי אינך), ניחייב חדא עלה (ליחייב עלה דידה חדא), וכולן כיון דבהעלם
 אחת לא ניחייב אלא אחת (ואאיך כולהו חדא)?
 (ואי תיבעי לך: אשכחן אחותו, דיצאת לחלק, אבל שאר עריות למה יצאו?
 תריץ: לאשמועינן דאיתנהו במיתת בית דין עריות שיצאו: דכתיב בהו (ויקרא כ"ב; יא"ב; טו; טז) מות
 יומת - יש מהן בסקילה ויש מהן בחנק ויש מהן דכתיב בהו שריפה; והני דאיתנהו בכרת מפרש להו
 ביבמות (דף נ"ד); ו'אחותו' דפרט בה קרא, דבעי הכא - לא מפרש.)

ולרב ביבי בר אבבי, מי לית ליה הדא דתניא: 'כל דבר שהיה
 בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על
 הכלל כולו יצא'; כיצד? (ויקרא ז'ב) והנפש אשר תאכל בשר [מזבח השלמים אשר לה] וטמאתו
 עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה - והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו (אמור אליהם
 לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים (ויקרא כ"ב, ג), למה יצאו? - להקיש
 אליהן: מה שלמים שהן קדשי מזבח וחייבין עליהן (והאי 'יקרב' ליכא
 למימר דנגיעה היא ממש, דבנגיעה ליכא נטילת נשמה, כדגרסינן במסכת מכות (דף י"ד): מבכל קדש לא תגע,
 והיינו אכילה, ולא נגיעה; והאי 'יקרב' נמי מפרש במסכת מעילה (דף י'): דאינו נגיעה אלא דבר המוכשר
 ליקרב; אמר רבי אלעזר: וכי יש נוגע שהוא חייב? אם כן למה נאמר אשר יקרב? - לומר שאין חייבין עליו עד
 שיוכשר ליקרב, כלומר: אינו חייב על אכילתו משום טומאה עד שיוכשר ליקרב) - אף כל שהן
 קדשי מזבח חייבין עליהן, יצאו קדשי בדק הבית (שאינו ענוש כרת האוכלן
 בטומאת הגוף) (והכא נמי ליגמר כולהו מאחותו)?

אמר ליה רב ביבי: בר מינה; לאו מי אמרת התם 'יצאו קדשי בדק
 הבית'? הכא נמי: מה אחותו מיוחדת שהיא ערוה ואין לה היתר
 בחיי אוסרה - אף כל שאין לה היתר בחיי אוסרה, יצאה אשת איש
 שיש לה היתר בחיי בעלה (שמגדרשת בגט הלכך לא גמרי לה מאחותו, ולא משכחת בה
 בחטאת בהעלם)!

אמר רבי יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע: אמר קרא: (ויקרא
 יח, כט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות [האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם]; הוקשו כל
 העריות כולן לאחותו, מה אחותו חייבין עליה בפני עצמה (אפילו
 עשאה עם האחרים) - אף כל חייבין עליה בפני עצמה.
 ולרבי יצחק, דאמר 'חייבי כריתות בכלל היו, ולמה יצאה כרת
 באחותו? - לדונה בכרת ולא במלקות' (והיה מלמד על הכלל כולו, דלית ליה 'חייבי
 כריתות' שלקו נפטר מדי כריתתן [ב'אלו הן הלוקין' (מכות כג.)]) - לחלק מנא ליה?
 נפקא ליה מ'ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב' [לגלות ערותה] (ויקרא יח, יט) - לחלק על
 כל אשה ואשה (הוה ליה למיכתב 'ולנדת לא תקרב').
 ורבנן (דאית להו נפטר מדי כריתתן, ומפקי כרת דאחותו לחלק) נמי תיפוק להו (לחלק)
 מ'ואל אשה בנדת טומאתה'?

אין הכי נמי, אלא כרת דאחותו למאי אתא? - מיבעי ליה לחלק על
 אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו (דסלקא דעתא אמינא 'הואיל ואיסור חד -
 דאחיה - אכולהו, לא נחייב אלא חדא).

הני למה להו לחלק? הרי שמות מוחלקין (מואל אשה נפקא מקראות מוחלקין:
 דמתלתא קראי נפקי אחותו ואחות אביו ואחות אמו) והרי גופים מוחלקים?
 אלא אימא לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו (מפרש
 לקמן בפרק 'אמרו לו' (דף טו). ברשיעא בר רשיעא הבא על אמו והוליד שתי בנות, ובא על אחת מהן, והוליד
 בן, ובא הבן על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו - ועלה איצטריך קרא לחלק, משום דגוף אחד הוא)!
 ורבי יצחק, הא מילתא מנא ליה?

נפקא ליה מן סיפא דקרא (דסיפיה דקרא דכרת דלעיל נמי עלה קאי), דכתיב (ויקרא
 כ"ח) [ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה והיא תראה את ערותו חסד הוא ונכרתו לעיני
 בני עמם] ערות אחתו גלה [עונו ישא].
 ורבנן, 'אחותו' דסיפא דקרא מאי עבדי ליה?
 מיבעי ליה

(כריתות ג, א)

לאחותו שהיא בת אביו ובת אמו, לומר שאין עונשין מן הדין (דלא אמרין 'מה אחרות מן האב גרידא או מן האם גרידא ענש עליה, מן האב ומן האם לא כל שכן'), ורבי יצחק סבר עונשין מן הדין;
ואיבעית אימא: יליף עונש מאזהרה (לרבי יצחק אין עונשין מן הדין, ועונש באחרות מן האב ומן האם לרבי יצחק נפקא ליה דיליף עונש מאזהרה: כשם שהזהיר עליה כשאר עריות - כך ענש עליה; ואזהרה דידה מפרש במסכת מכות (דף יד.) דאמר קרא ערות ... בת אביך או בת אמך [ויקרא יח,ט: ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה ערותך] אין לי אלא בת אביך שלא בת אמך, ובת אמך שלא בת אביך; בת אביך ואמך מניין? - תלמוד לומר: [ויקרא יח,יא: ערות בת אשת אביך מולדת אביך] אחותך היא לא תגלה ערותה, וכשם שהזהיר עליה - כך ענש עליה).

אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא: 'כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכתוב אחד - חלק חטאת ביניהן (שאם עשאו שניהם בהעלם אחת - חייב שתיים); ומאי היא [כלומר: היכן מצינו כלל זה]?
מפטם וסך [שני לאוין], דכתיב (שמות ל,לב) על בשר אדם לא יסך [לאו אחד]
ובמתכונתו [לא תעשו] [לאו שני] כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם; כרת אחד, דכתיב (שמות ל,לג) [איש] אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו;
[ושואלת הגמרא: לפי כלל זה], וכי מאחר דלאוין מוחלקים, כרת דאחרות דכתיב רחמנא (דפרט בה קרא) למה לי (למאי אתא? כיון דלאוין מחלקין - לא מיבעי ליה לחלק על אחרותו שהיא אחות אביו ואחות אמו, שהרי יש בה שלשה לאוין) [הרי אני יודע לחלק מהכלל של רבי הושעיא]?
לרבי יצחק כדאית ליה [לחייב על אחרותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו]; לרבנן מיבעיא להו (לאחרותו בת אביו ואמו) לומר שאין עונשין מן הדין (וכוליה קרא משום אחרותו דסיפא אתא, ובשביל חדוש אחד דרך לשנות פרשה שנאמרה).
(לרבי יצחק מפיק לה לחייב על אחרותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו, ורבנן דנפקא להו מן אחרותו דרישא ורבי יצחק סבר אחרותו דרישא אורחיה דקרא היא, ומפיק לחלק מאחרותו דסיפא דקרא לחלק על אחרותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו' - הגהה: לא גרסינן לה, ופירוש משובש הוא מתלמידים טועין; עד כאן הגהה.)

אמר רב נחמן בר יצחק*: אף אנן נמי תנינא: 'המפטם את השמן, המפטם את הקטרת, והסך כשמן המשחה' - למה לי דתניא [אולי צ"ל 'דתנן'] 'המפטם את הקטרת' במיצעא? לאו הא קא משמע לן: מה קטרת לאו בפני עצמו וחיובים עליה כרת בפני עצמו (על כל אחד כי עבד להו בהעלם אחת) - אף מפטם שמן וסך נמי, כיון דלאו בפני עצמו - חיובים עליו בפני עצמה! וכי תימא דקא בעי למיתנא פיטומין בהדי הדדי - ניתנהו איפוך: 'המפטם את הקטרת והמפטם את השמן והסך שמן המשחה', אמאי פלגיה לשמן? לאו הא קמשמע לן: דיש חילוק חטאות ביניהן?
שמע מינה.

[*שטמ"ק אות ח: כתוב בגליון לא נראה בקונטרס דגריס 'אף אנן נמי תנינא' עד המשנה, ושובש בספרים מתלמידים הטועים; עד כאן; ונראה לי שהכוונה 'עד המשנה' כלומר: עד הציטוט הבא מהמשנה: הבא על הזכור]

הבא על הזכור:
תנא במאי קא חשיב (מכדי אמרן לעיל מניינא להכי אתא: שאם עשאו כולן כו' - היכי משכחת לה לשלשים וארבע* חטאות בחד גברא)? אי בגברי - דל האשה הנרבעת ובצרא לה חדא, אי בנשי קחשיב (כגון שנבעלה לבנה ולבן בעלה ולחמיה ולחתנה ולבהמה וכן כולם) - דל מינהוון הבא על הזכור ועל הבהמה (דאין כאן צד אשה), ובצרי להו תרתי! ?
(*פטח ומילה לא מצי למיפרך, דלאו משום חטאות נקט להו, דהא לאו בני קרבן נינהו: דאין קרבן אלא על לאו, כדמפרש לקמן).
אמר רבי יוחנן: לעולם תנא - גברי קחשיב, ותני הכי 'הבא על הזכור והביא זכור עליו', ורבי ישמעאל היא, דאמר (בפרק 'ארבע מיתות') חייב שתיים.

והא מדקתני (בכלל כריתות) מגדף בסיפיה (לאשמועינן דמביא קרבן) ומוקמינן לה (לקמן) כרבי עקיבא (דאמר בסוף פירקין (דף יז.) 'מגדף מביא קרבן'), רישא נמי רבי עקיבא! וכי תימא: 'רבי עקיבא היא, וברישא סבר לה כרבי

ישמעאל' - והאמר רבי אבהו [בפרק 'ארבע מיתות' (סנהדרין נד):] : **הבא על הזכור**
והביא זכור עליו, לרבי ישמעאל - דמפיק ליה מתרתי קראי: מ' ואת
זכר לא תשכב [משכבי אשה תועבה הוא] ' (ויקרא יח, כב) ו מ' [לא תהיה קדשה מבנות ישראל] ולא יהיה קדש
מבני ישראל' (דברים כג, יח) (לא יהיה קדש אזהרה לנשכב, ועונש מגזירה שוה, דכתיב וגם קדש היה בארץ
[מלכים א' יד, כד]) - חייב שתיים, לרבי עקיבא אינו חייב אלא אחת, דמחד
קרא נפיק ליה: 'את זכר לא תשכב' קרי ביה 'לא תשכיב'! *
* (ואי קשיא גבי עריות היכן מצינו אזהרה לאשה כמו לזכר, דאשכחן בכולהו לאוי? פריק הכי: שאני התם,
כיון דאיהי נמי מיתהנייא משכיבה - קרינא בה הנפשות העושות (ויקרא יח, כט), אבל משכב זכר דלא מתהני - בעי
אזהרה.)

אלא רישא רבי ישמעאל, ובמגדף סבר לה כרבי עקיבא.
אי הכי - ניתני נמי 'הבא על הבהמה והביא בהמה עליו' - ? - הא
אמר אביי 'הבא על הבהמה והביא בהמה עליו' - אף לרבי ישמעאל
אינו חייב אלא אחת, דכי כתיב קרא - בגברי כתיב (דאין [משכב] זכור
לבהמה, ולא מיקרי 'קדשות') ! ?

רבי אלעזר משמיה דרב אמר (בגברי חשיב); (ודקא קשיא לך דאשה נרבעת) תנא
תני שלשים ושלש **חטאות** [ולא כריתות] (חשיב בחד גברא בהעלם אחד), ותני
שלש כריתות (אשה נרבעת ופסח ומילה) לסיומינהו בכריתות, דקתני סיפא
'פסח ומילה במצות עשה'; פסח ומילה אמאי קתני להו? ואיתימא
לאיתויי קרבן עליהון - מי מייתי? והתניא: 'הוקשה כל התורה
כולה לעבודת כוכבים, דכתיב (במדבר טו, כט-ל) [האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם] **תורה**
אחת יהיה לכם לעושה בשגה [פסוק ל] **והנפש אשר תעשה ביד רמה** [מן האזרח ומן הגר את ה' הוא מגדף
ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה] (בעבודת כוכבים הכתוב מדבר) **מה עבודת כוכבים שב**
ואל תעשה (וחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, דכתיב לעיל מיניה עז בת שנתה לחטאת [במדבר
טו, כד]) - אף כל שב ואל תעשה (שזדונו כרת ושגגתו חטאת), אלא לאו שמע
מינה תנא שלשים ושלש חטאות מאן דעבדי בשוגג, והדר תנא שלש
כריתות לסיומינהו לכריתות?
שמע מינה.

המחלל את השבת:

אמרי: שבת - ארבעים חסר אחת הוויין (ליתני 'שבעים וארבע כריתות')!
אמר רבי יוחנן: תנא - שגגת שבת (דסבור שהיום חול) וזדון מלאכות
(שיודע שמלאכות הללו אסורות בשבת), דלא מחייב אלא חדא (דאי נמי עביד לכולהו אבות
מלאכות - אינו חייב אלא אחת, דליכא אלא חדא שגגה, ומתניתין בתר חיוב חטאת נקטינהו לכריתות),
דתניא: 'הנה' **שהיא אחת** (דכתיב [ויקרא דב] **ועשה מאחת מהנה**, והוה ליה למיכתב 'אחת מהנה';
מאי מאחת? משמע פעמים שחייב מעבירה אחת 'הנה', כלומר: כמה חטאות, ומהנה = מעבירות הרבה - חטאת
אחת) = **שגגת שבת וזדון מלאכות** (ועשה מלאכות הרבה - אינו חייב אלא אחת).
וניתני זדון שבת ושגגת מלאכות דמחייב ארבעים חסר אחת,
דתניא: ' [רבי יוסי אומר [שבת עא; סנהדרין טבא]: [ויקרא דב]: דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי
תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה] **ועשה מאחת מהנה: פעמים שחייב אחת על**
כולן, ופעמים שחייב על כל אחת ואחת, ותניא: 'אחת שהיא 'הנה'
(על מצוה אחת כגון שבת חייב כמה חטאות) = **זדון שבת** (דיודע שהיום שבת) **ושגגת**
מלאכות (דאינו יודע שמלאכות הללו אסורות, אבל יודע מצות שבת בדבר אחד, כגון ידיע שאסור לצאת
חוץ לתחום) ' (וזו היא 'אחת שהיא הנה') ! ?

תנא - שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה (למיתני לאשמעינן חדוש):
דמחטאת מיהא לא מיפטר (דאף על גב דהיזב במלאכות - לא מפטר מחד חטאת).
(לישנא אחרינא: **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה דמילתא פטיקא ליה**: דמכי שגג אשבת - לא מיפטר
מיהא מחד חיובא חטאת, דאי נמי שגג אף במלאכות - מחייב חדא, אבל שגגת מלאכות דליחייב בכל חדא
וחדא - לא פטיקא ליה, דזימנין דמיפטר מהן חיובא, כגון שגג אף בשבת: דהעלם זה וזה בידו, ואמרין במסכת
שבת (דף עז:): דלא מחייב אלא חדא; והכי מסתברא דבשגגת שבת קמיירי: מדחשיב גבי עבודת כוכבים
במתניתין חדא ותו לא - מכלל דבשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודת קמיירי, דאי בשגגת עבודה - איכא ארבע
חטאות בארבע עבודות: זיבח וקטור וניסח והשתחוה.)
וכן אתה מוצא גבי עבודת כוכבים, דקתני שגגת עבודת כוכבים
וזדון עבודות:

שגגת עבודת כוכבים היכי דמי?: אילימא דעמד בבית עבודת
כוכבים וסבר בית הכנסת היא והשתחוה, הרי לבו לשמים (דאי נמי בבית
עבודת כוכבים, השתחוה לשמים לאו איסורא עבד וליכא חטאת) ! ? ואלא דחזא אנדרטא
וסגיד לה?: אי דקבליה עליה באלוה בר סקילה הוא, ואי דלא

קבליה באלוה לאו מידי הוא (דכיון דלא נעשה לשם עבודת כוכבים - השתחואה ידיה לאו כלום היא) ! ?

אלא (השתחואה לעבודת כוכבים) מאהבה ומיראה (מאהבת אדם ומיראת אדם, דסבר מותר לעבוד עבודת כוכבים מאהבה ומיראה, ויזדון מלאכות קרי: משמתכוין לעבוד).

הניחא לאביי דאמר חייב, אלא לרבא דאמר פטור - מאי איכא למימר ?

(כריתות ג, ב)

אלא באומר מותר (לעבוד עבודת כוכבים, דהיינו שגגת עבודת כוכבים ושגגת עבודות) : דעד כאן לא קבעי מיניה רבא מרב נחמן (העלם זה וזה ביזו מהו' בפרק 'ארבע מיתות' (סנהדרין טב.)) אלא אי חדא מחייב אי תרתי מחייב, אבל מיפטר לגמרי לא בעא מיניה.

רב פפא אמר : (שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות) משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים, ידיע דאסירא עבודת כוכבים (כגון שחזר ושמע שאותה עבודת כוכבים שישנה שם אסורה בארבע עבודות הללו, והני עבודות הרוב ידעי דאסירן), והני עבודת כוכבים לא ידיע דאסירן.

ואי בעית אימא: אפילו תימא בגדול, כגון דקא טעי בהדין קרא : (שמות כ, כא) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב [לא תעשו לכם]; סבר : כי אסירא השתחואה - לעבודה זרה דכסף וזהב, אבל דמיני אחריני שריא, דהיינו 'שגגת עבודת כוכבים' (דסבור אין עבודת כוכבים של עץ) וזדון עבודות'.

רב אחא בריה דרב איקא משמיה דרב ביבי אמר : (לעולם זדון שבת ושגגת מלאכות נמי קחשיב, ודקאמרת 'ליחשיב טפי' - תנא לא מהדר אלא על מצות שחייבין עליהן כרת) : תנא שם שבת ושם עבודת כוכבים קתני (ולעולם בכל חדא וחדא איכא טובא) ; ממאי ? - מדקתני 'הבא על אשה ובתה ועל אשת איש' - והא יש בתו מאנוסתו דלא קתני לה !

אמרי : דכתיבן קתני, דלא כתיבן לא קתני (בתו מאנוסתו לא כתיבא, אלא אתיא 'הנה' 'הנה' אתיא 'זמה' 'זמה' (במסכת חגיגה בשילהי פרק קמא (דף יא.)) .

והאיכא ~~בת אשתו~~ דבת בתו ובת בנה דכתיבא ולא קתני ? אלא : שם אשה ובתה קתני - הכי נמי שם שבת ושם עבודת כוכבים קתני.

רב אחא בריה דרב איקא רמי דיליה אדיליה (דב ביבי אדרב ביבי) : מי אמר רב ביבי בר אביי הכי שם שבת קתני ושם עבודת כוכבים קתני ? והאיתמר (במסכת זבחים [בפרק 'השוחט' (דף קז.)) : המעלה אברי פנים (שנשחטה בעזרה) בחוץ - חייב ; אברי חוץ (בהמת קדשים שנשחטה בחוץ) בחוץ - חייב', וקשיא ליה לרב ביבי בר אביי (התם בזבחים) : 'אי הכי (דתרי גווני העלאה איכא), הא דתנן 'שלשים ושש כריתות כתורה' - תלתין ושבע נינהו, דאיכא המעלה והמעלה (ניתני בכריתות 'המעלה חוץ לעזרה אברי פנים, והמעלה נמי אברי חוץ') - מאי קשיא ליה ? נישני 'שם העלאה קתני' ? מי דמי ? 'שבת' ו'עבודת כוכבים' תנא יתהון אבינכיהון (במקומותן: שבת - חשבון חיוביה תנא במסכת שבת (דף עג.), ועבודת כוכבים - במסכת סנהדרין (דף ט.)) גבי כריתות דאיריא (הוא גררא בעלמא דחשיב להו למצות שחייבין עליהן כרת) משני 'שם שבת קתני שם עבודת כוכבים קתני', (אבל) גבי העלאה מי תנא יתהון בינכיהון (לא אשכחן ביה נכא דליתני במשנה תרי גווני העלאה) דשני הכי ?

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא : שתי כריתות ולאו אחד - מהו (אם עשאן בהעלם אחת - חייב אחת או שתיים ? מי מיחלקן כריתות לחטאות כלאוין - אי לא) ? אמר ליה :

1) שוחט והעלה קאמרת ? (שוחט ומעלה איכא שתי כריתות ב'אחרי מות', וחד לאו ב'ראה אנכי': השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום וכו', וכל מקום שנאמר 'השמר' 'פן' ו'אל' אינו אלא לא תעשה; אבל בשחיטה - ליכא לאו בהדיא, דהאי דכתיב בפרשת 'ולא יזבחו עוד את זבחיםם [לשעירים] (ויקרא יז, ט) - מוקים ליה בזבחים בפרק 'השוחט והמעלה' (דף קו.) בזבח בהמה למדקוליס) - הני שני לאוין נינהו : אי למאן דגמר מגזירה שוה - נאמר כאן הבאה ונאמר להלן הבאה (התם בזבחים: בשחיטה נאמר הבאה (ויקרא יז, ט) ואל פתח אהל מועד לא הביאו, ובהעלאה נאמר (ויקרא יז, ט) ואל פתח אהל מועד לא יביאו) : מה להלן (בהעלאה) לא ענש אלא אם כן הזהיר - אף כאן לא ענש אלא אם כן

הזהיר; למאן דמייתי לה בהיקש - אמר קרא (דברים יב, ד) [כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטין] שם תעלה [עלתיך] ושם תעשה [כל אשר אנכי מצוך] (תעשה = שוחט): מקיש שחיטה להעלאתה: מה העלאתה לא ענש אלא אם כן הזהיר - אף שחיטה לא ענש אלא אם כן הזהיר;

[השוה ספרי פרשת ראה פסקא ע [מלבים אות כד]: 'שם תעלה עלותיך' - אין לי אלא עולות, שאר קרבנות מניין? ת"ל 'ושם תעשה את כל אשר אנכי מצוך' ועדין אני אומר: עולה שהיא בעשה ובלא תעשה, שאר קדשים לא יהיו אלא בעשה, ובלא תעשה מניין? - ת"ל שם תעלה עולותיך: עולה היתה בכלל, ולמה יצאת? להקיש אליה ולומר לה: מה עולה מיוחדת שהיא בעשה ולא תעשה - כך כל שהיא בעשה הרי היא בלא תעשה.]

(2) דלמא שתי מיתות ולא אחת קאמרת? מה היא? אוב וידעוני (אוב וידעוני איכא שתי מיתות, דכתיב [ויקרא כ, כז] אוב או ידעוני מות יומתו, דא מחלק: אי זו שיעשה יומת, ולא אחת, דכתיב [ויקרא יח, י] לא ימצא בך... ושואל אוב וידעוני [ויקרא יח, יא], ובני קרבן נינהו, דכתיב בהו כרת [ויקרא כ, ו] והנפש אשר תפנה אל האובות, וקמבעי לך: אי מיתות מחלקות לחטאות, והעונש בהעלם אחד חייב שתים אי לא?)

אמר ליה: דהא פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש, דתנו גבי הנסקלין (ב'אלו הן הנסקלין' ב'ארבע מיתות' (סנהדרין דף סה.)) : 'בעל אוב וידעוני' (ידעוני מכניס עצם חיה ששמה 'ידוע' לתוך פיו, ומדבר) ' (דשמעינן דתרווייהו דאין חייבין עליהן אלא אחת הואיל בלאו אחד נאמר; הלכך אין חילוק חטאות ביניהן, להכי לא חשיב אלא חד מיניהן: דכולהו כריתות דתנן במתניתין - למנינא דחטאות תננהו, כדאמרינן בריש פירקין: *אם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת*), וקשיא לן: ומאי שנא גבי סקילות תני 'ידעוני' וגבי כריתות לא תני 'ידעוני'?

אמר רבי יוחנן: הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו; ונימא ידעוני ולא נימא בעל אוב? קסבר: הואיל ופתח הכתוב בבעל אוב; וריש לקיש אמר: הואיל ואין בו מעשה (הילכך לאו בר קרבן הוא, אבל אוב יש בו מעשה: שמנקש בזרועותיו ומדבר משחיו).

וריש לקיש - מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן? אמר רב פפא: דהא חלוקין הן במיתות (ואי לאו הטעם דלית ביה מעשה - מיתות מחלקן לחטאות, דהא חלוקין הן במיתות, והוה ליה למיתנינהו אי הוה בר קרבן).

ורבי יוחנן אמר לך: חלוקה דלאו הוי חלוקה, חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה.

ורבי יוחנן, מאי טעמא לא אמר כריש לקיש? קסבר: מאן תנא כריתות? - רבי עקיבא היא, דאמר (לקמן (דף ד.)) 'מגדף מביא קרבן, דלא בעינן מעשה.

וריש לקיש? נהי דרבי עקיבא לא בעי מעשה רבה (מדקתני 'מגדף'), מעשה זוטא בעי. בעל אוב מאי מעשה אית ביה? הקשת זרועותיו הוי מעשה. מגדף מאי מעשה אית ביה? עקימת שפתיו הוי מעשה;

קסלקא דעתא הקשת זרועותיו הוי מעשה זוטא אפילו לרבנן (קסלקא דעתא מדקאמר ריש לקיש 'הקשת זרועותיו הוי מעשה', וחזינן במתניתין דפליגי רבנן אמגדף ולא פליגי אבעל אוב - שמע מינה דאפילו לרבנן חשיב מעשה).

מיתיבי [תוספתא סנהדרין פ"י מ"ב]: 'בעבודת כוכבים אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה, כגון שזיבח וקיטר וניסך והשתחוה', וקשיא לן: השתחוה לית בה מעשה? ואמר ריש לקיש: הא מני? - רבי עקיבא היא, דאמר לא בעינן מעשה, ורבי יוחנן אמר: אפילו תימא רבנן: כפיפת קומתו הוי מעשה' - מכלל דסבירא ליה לריש לקיש אליבא דרבנן כפיפת קומתו לרבנן לא הוי מעשה, הקשת זרועותיו הוי מעשה? ואלא כי קאמר ריש לקיש הקשת זרועותיו הוי מעשה זוטא אליבא דרבי עקיבא, אבל לרבנן לא הוי מעשה. אי הכי - אמאי תני 'יצא מגדף שאין בו מעשה'? ניתני 'יצא מגדף ובעל אוב'?

חדא מתרתי קתני.

וליתני בעל אוב ולא ליתני מגדף?

מגדף איצטריך ליה: סלקא דעתך אמינא 'הואיל וכתוב כרת דיליה (דמגדף) במקום קרבן אימא מודה ליה לרבי עקיבא (מישתעי קרא בקרבן עבודת כוכבים בסדר 'שלח לך': נפש כחטא בשגגה (במדבר 10,12) ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה לחטאת ובההיא פרשתא כתיב (במדבר 10,12) והנפש אשר תעשה ביד רמה [מן האזרח ומן הגר את ה' הוא מגדף] ונכרתה [הנפש ההוא מקרב עמה] דמישתעי במגדף, וקסלקא דעתא אמינא: הואיל וכתוב במקום קרבן ליחייב קרבן אף על גב דלית ביה מעשה) - קא משמע לן דלא (ו[יצא מגדף]).

עולא אמר: (היינו טעמא דלא פליגי רבנן אבעל אוב:) בעל אוב דקתני (דלאו בהקשת זרועותיו מידי) - (אלא) במקטר לשד (לשר השדים).

מתקיף לה רבא: אם כן היינו עובד עבודת כוכבים?

אלא אמר רבא: מקטר לשד על מנת לחברו (שיתחבר אליו ויסייענו בכשפיו, ולא קיטר לו לשם אלוה).

אמר ליה אביי: אם כן היינו חובר חבר [דברים יח:] לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף [פסוק יא] וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים] (ולא בכרת הוא ולא במיתה הוא, אלא בלאו) !

אמר ליה: התורה אמרה חובר חבר כגון זה (שמקטר לשד השדים הוא) בסקילה.

ואלא חובר חבר דבלאו - הדין הוא?

אמר ליה: כדתניא: 'וחובר חבר': אחד חובר גדול (שמחבר חיות גדולות ומצמדן יחד) ואחד חובר קטן (לחיות קטנות לוחש ומחברן בכשפים יחד), ואפילו חובר לנחשים ועקרבים - חייב.

אמר אביי: האי מאן דבעי למיצמד זיבורא ועקרבא (דלא חשיבי אסור ללוחשן) - אסור; ואי קאתו בתריה - שרי.

לרבי יוחנן, דאמר 'כפיפת קומתו הוי מעשה', עקימת

(כריתות ד, א)

שפתיו נהוי מעשה גבי מגדף?

אמר רבא: שאני מגדף הואיל וישנו בלב (עיקר איסורו תלוי ברוע לבו: ידע למי גידף - הילכך לא חשיב מעשה, אבל השתחואה - אנו רואין שמשתחווה לעבודת כוכבים! גליון: הואיל וישנו בלב עיקר איסורו במחשבת הלב, ואין כאן מעשה, ומה שמדבר אינו אלא משמיע איסורו; אבל כפיפת קומתו היינו עיקר איסורו: דאילו היה מדבר במקבל עבודת כוכבים בלא השתחואה - לא מחייב: דאין עיקר בלב אלא כפיפה היא החיוב - נראה לי), אבל בעלמא עקימת שפתיו הוי מעשה.

מתיב רבי זירא: 'יצאו עדים זוממין שאין בו מעשה' (בתורת כהנים גבי פר כהן משיח [ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשתא א פרק א משנה א-ב, בשנויי לשון] והכי אמרינן: 'אחר שריבנו דברים שהן בעבודת כוכבים ודברים שאין בעבודת כוכבים, יכול שאני מרבה המסית והמדיח ועדים זוממין? - תלמוד לומר: ועשה - יצאו אלו שאין בהן מעשה' - יצאו מכלל חטאת) - ואמאי? הא 'על פי' כתיב בהן [דברים יז:] 'על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד' (ונימא עקימת פיו הוי מעשה; גליון: הא על פי כתיב, והכי אמרת 'אבל בעלמא הוי ביה מעשה') !

אמר רבא: שאני עדים זוממין, הואיל וישנן בראייה (עיקר עדותן בראיית העין: שמעידין מה שראו, הילכך לא חשיב מעשה).

תוספות ד"ה הואיל וישנן בראייה. תימה: מאי משני ממסית ומדיח?

ותירץ רבינו נסים במגילת סתרים: דכיון דמגדף ישנו בלב - כל הני נמי הכי הוא, אבל עדים זוממין - דאינן בלב - אצטריך לשנויי דישנו בראייה;

ובספרו כתב: 'עדים זוממין, הואיל וישנו באם', פירוש: באם לא יגיד [ונשא עונו] [ויקרא ה,א], ומפרש בפרק 'שבועת העדות' דאין מתחייבין אלא בבית דין, ולהכי מעקימת שפתים לא מחייב: דאם כן אפילו חוץ לבית דין נמי, והגדתן לחוד, דהיינו פיהן לא גרמא להו, אבל בעלמא: דמחייב על פי דבורן לחוד - עקימת שפתיו הוי מעשה.

האוכל חלב:

תנו רבנן: ' (ויקרא ז,כג) [דבר אל בני ישראל לאמר] כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו - לחייב על כל אחת ואחת (מלקות אם אכלן בהתראה אחת), דברי רבי ישמעאל; וחכמים אומרים: אינו חייב אלא אחת';

נימא בהא קמפלגי: דרבי ישמעאל סבר לוקין (על כל אחד ואחד) [## וגם מביאים קרבן, וגם יש כרת?] על לאו שבכללות [שבפסוק זה נאסרו גם חלב שור וגם חלב כשב וגם חלב עז], ורבנן סברי אין לוקין על לאו שבכללות? (ואי תיקשי לא לילקי אפילו חדא? - דחדא מיהא לקי.)

לעולם סבר רבי ישמעאל אין לוקין על לאו שבכללות, ושאני הכא
דמייתרי ליה קראי: נכתוב קרא 'כל חלב לא תאכלו', 'שור וכשב ועז'
למה לי? - שמע מינה לחלק!
ורבנן?

אי לא כתיב 'שור וכשב ועז' הוה אמינא: אפילו חלב חיה במשמע,
להכי כתב 'שור וכשב ועז': למימרא דחלב שור וכשב ועז - הוא דאסור,
אבל דחיה - שרי.
שפיר קאמרי ליה?

אלא היינו טעמא דרבי ישמעאל: דקסבר 'אם כן לכתוב' כל חלב
שור לא תאכלו', 'כשב ועז' למה לי? - שמע מינה לחלק!
ורבנן סברי: אי כתב רחמנא 'כל חלב שור' - הוה אמינא: נילף שור
שור מסיני (גירסת רש"י: ויליף שור שור משבת: למען ינוח שורך (שמות כג, יב)): מה גבי סיני
חיה ועוף כיוצא בהן - אף גבי אכילה חיה ועוף כיוצא בהן (דחכי
מוקמינן בבבא קמא בפרק 'שור שנגח את הפרה' (דף נד: ע"ש)), להכי כתב רחמנא 'שור וכשב
ועז': למימרא דהני דאסור, אבל חיה ועוף שרי.
שפיר קאמרי ליה!

אלא היינו טעמא: דקסבר נכתוב 'כל חלב כשב לא תאכלו' (דליכא
השתא גזירה שוה [משור]), אי נמי 'כל חלב עז לא תאכלו', 'שור וכשב ועז'
למה לי? - שמע מינה לחלק!
ורבנן סברי: אי כתב 'כל חלב כשב', הוה אמינא: חלב כשב אסור,
ושור ועז שרי; וכי תימא: מאי אולמיה דכשב? - משום דנתרבה
באליה, וכדתנא רבי חנניא:
למה מנה הכתוב אימורין בשור ואימורים בכשב ואימורים בעז,
דכתיב (במדבר יח, יז) אך בכור שור [או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת
חלבם תקטיר אשה לריח ניחח לה? צריכי: דאי כתב שור, הוה אמינא: כשב ועז
לא ילפינן מיניה, דאיכא למיפרך: 'מה לשור שכן נתרבה בנסכים
(חצי ההין יהיה לפר (במדבר כח, יד))'!

נכתוב רחמנא בכשב וניילף שור ועז מכשב? - איכא למיפרך 'מה
לכשב שכן נתרבה באליה'!
נכתוב רחמנא עז וניילף שור וכשב מיניה? - איכא למיפרך 'מה
לעז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים (ביחיד)!'!
מן חד לא ילפינן, נכתוב תרתי וניילף חדא מתרתי (חד מתרי = הצד השווה
שבהן, שהן מין בהמה וחלבו אסור ואימורי בכוריהם קריבים);
הי דין נילף? שור מכשב ועז? - אית להון פירכא: מה לכשב ועז
שכן נתרבו אצל הפסח;

לא נכתוב כשב, וניילף משור ועז? - אית להון פירכא: מה לשור
ועז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים (פר בצבור ועו ביחיד)!
לא נכתוב עז, וניילף משור וכשב? - אית להון פירכא: מה לשור
וכשב שכן יש בו צד ריבוי (הכי גרסינן: מה לשור וכשב שכן יש בהן ריבוי אצל מזבח: שור
בנסכים, וכשב באליה; אבל עז אין בקרבנו ריבוי אצל מזבח) ! הלכך לא ילפי מהדדי.
שפיר קאמרי ליה!?

אלא לעולם טעמא דרבי ישמעאל כדאמרינן מעיקרא: דאם כן נכתוב
'כל חלב' ולישתוק; מאי אמרת? האי דכתב 'שור וכשב ועז' למשרי
חלב חיה? הא כי כתב קרא - בעניינא דקדשים (ויקרא ז, כה) כי כל אוכל
חלב מן הבהמה [אשר יקריב ממנה אשה לה] ונכרתה הנפש האכלת מעמיה), ודבר למד מעניינו
(והואיל ובעניינא דקדשים כתיב - ודאי אין חיה נוהגת בהו, הלכך לא איצטריך 'שור וכשב' למישרי חיה) !
מכלל דרבנן סברי לא ילפינן (לאו דכל חלב) דבר למד מעניינו (בתמיה) ?
לא! דכולי עלמא ילפינן דבר הלמד מעניינו (בעלמא, אבל הכא לאו 'עניינו':
דהאי לאו והאי כרת),

>והכא בהא פליגי: רבי ישמעאל סבר למידין לאו מלאו, בין מלאו ובין מלאו
דכרת, ד'כל חלב שור וכשב ועז' מלאו ד'חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא
תאכלו' (ויקרא ג, יז) דכתיב בעניינא דקדשים, ובקדשים לא אית בהון חיה - אף כל
'חלב שור', כי כתיב ליה סתמא - ליכא לספוקי בחיה, הלכך 'שור וכשב ועז' -
לחלק הוא דאית: לחייב על כל אחת ואחת, וילפינן לאו ד'כל חלב' ולא ד'חוקת
עולם' מכרת (ויקרא ז, כה) ד'כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה [אשה לה] ונכרתה הנפש האכלת
מעמיה': מה ההוא לחלק - אף הדין לחלק; ורבנן לאו מלאו ילפינן לאו מכרת
לא ילפינן <

(והכא בהא קמיפלגי כו'. גירסא זו הכתובה בספרים משובשת היא ועל ידי פרשנים טועין שלא היו בקיאים בשמועה ופירשוהו בשיבוש בתוך הגירסא, וכך הצעה ולא יותר): **והכא בהא קמיפלגי: מר סבר למידין לאו מלאו ולא מוכרת, ומר סבר לאו מלאו ילפינן לאו מוכרת לא ילפינן** (והכי פירושו: רבי ישמעאל סבר למידין דבר מעניינו, בין לאו מלאו, בין לאו מוכרת, ורבנן סברי לאו מלאו למידין זה מזה כשהן בפרשה אחת דבר למד מעניינו, כי ההיא דבשר בחלב השנויה בפרק 'כל הבשר' (חולין קסו): **לא תאכלנו - בבשר בחלב הכתוב מדבר**, אבל לאו מוכרת כעין הכא - לא ילפינן דבר למד מעניינו; הלכך: אי לא כתיב שור וכשב ועז הוה אמינא חיה במשמע). **ואיבעית אימא¹ היינו טעמיהו דרבנן** (משום דהאי שור וכשב ועז מיבעי להו לכדרב מרי), **כדאמר ליה רב מרי לרב זביד: אלא מעתה אליה דחולין תיתסר** (דחלב איקרי נבפרק 'כל הבשר' (חולין קיז)): **אמר ליה: עליך נאולי עדיף** ["אליך"] **אמר קרא** (ויקרא ז,כג) **[דבר אל בני ישראל לאמר] כל חלב שור וכשב ועז [לא תאכלו] - דבר השוה בשלשתן בעינן** (שנקרא חלב בשלשתן), **וליקא** (ואליה לא איקרי 'חלב' אלא בכשב); **הלכך, כי אתא 'שור וכשב ועז' למישרי אליה דחולין הוא דאתא**. **ורבי ישמעאל אמר לך: אם כן לימא קרא 'כל חלב שור וכשב' (ומהתם ממעיטנא אליה דבעינן דבר השוה בשניהן), 'עז' למה לי? שמע מינה לחלק**. **אמר רבי חנינא: מודה רבי ישמעאל לענין קרבן שאין מביא אלא חטאת אחת; מאי טעמא? - דלא דמי הדין לאו ללאו דערייות (להכי נקט 'ערייות': דאיכא מילי טובא, ואיכא לאו בכל חדא).**

תנו רבנן [ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשתא ה משנה ד]: **[ויקרא ז,ב] דבר אל בני ישראל לאמר: נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה** **'ועשה אחת' 'ועשה הנה' - לחייב על כל אחת ואחת** (מאחת מהנה משמע: מאחת חייב 'הנה' = כמה חטאות): **שאם אכל חלב וחלב (שני זיתי חלב): שם אחד** (חלב הכליות או חלב הדקין - שם אחד) **בשני העלמות - חייב שתיים; שתי שמות** (כזית משעל הכוליא וכזית משעל הדקין) **בהעלם אחת - חייב שתיים**.

אמר ליה רמי בר חמא לרב חסדא: בשלמא 'שם אחד בשני העלמות חייב שתיים', משום דהעלמות מחלקין (דכיון דנודע לו בינתיים - הרי הן שתי שגגות, וחטאת - בידיעה תלה רחמנא, דכתיב (ויקרא ז,כג,כח) או הודע אליו); **אלא שני שמות בהעלם אחת - אמאי חייב שתיים? הא בעינן העלמות מוחלקין וליכא?** **אמר ליה: הכא במאי עסקינן? כגון דאכל חלב דנותר** (דאיכא שתי שגגות משתי כריתות: חלב ונותר), **דמחייב (שתי חטאות): משום נותר ומשום חלב**. (לישנא אחרינא: **חייב שנים: אחד משום חלב, ואחד משום קדש**: אשם מעילה, ודלא כרבי יהודה [להלן] דמחייב משום חלב שתיים: משום שני לאוין דכתיבי בחלב בתרי פסוקי).

אמר ליה: אם כן ניחייב נמי (אשם מעילות) משום [ויקרא כב,י] **'[וכל זר לא יאכל קודש] [תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש]** [דלגבי נותר, אפילו כהן 'זר' הוי - רבנו גרשום]? **אלא אמר רב ששת: כגון דאכל חלב דהקדש** (ולעולם משום חלב חייב שתיים, ולהכי לא חשיב אשם מעילות אלא [התנא מנה קרבנות רק] של שם אחד [ולא דבר בסך כל הקרבנות]) **ורבי יהודה היא** (דמחייב אחלב מוקדשין שתיים משום חלב; ושני שמות [בהעלם אחת - חייב שתיים] דקתני - משום דבחלב מוקדשין כתיבי תרי קראי [כדלהלן ע"ב, בדברי רב שיזבי: (ויקרא ז,כג) דבר אל בני ישראל לאמר: כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו; (ויקרא ג,יז) חקת עולם לדורתיכם בכל מושבתיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו]), **דתינא: 'אכל חלב נבלה אכל חלב מוקדשין חייב שתיים** (חלב נבלה לוקה שתיים: משום חלב ומשום נבלה; והמוקדשין - משום חלב ומשום זרות); **רבי יהודה אומר: חלב מוקדשין לוקה שלש** (שנים משום חלב, כדמפרש לקמן, ואחד משום זרות). **מחייכו עליה במערבא: ונוקמה** (להא דלעיל דקתני **שתי שמות**, כלומר: משתי בהמות משני מינין) **כגון חלב דשור וכשב ועז, ורבי ישמעאל היא, דאמר לוקה שלש!**

¹ אביר יעקב ד"ה עוד: הקשה הרב ב"ש מאי צריך לזה, ואמאי לא משני 'הוה אמינא חלב שור אסור וכשב ועז שרי, וכי תימא מאי אולמיה דשור - משום דנתרבה בנסכים' כדמשמע בכהאי גוונא גבי כשב והניחו ג"כ זאת הקושיא בצ"ע. ובהורמונותיה אמינא דגם זו אינה קושיא דהא אכתי לא ידענו מה נתנו ונשאנו רבי ישמעאל ורבנן אלא דהגמרא מהדר לפלפל בסברתם ולפי הא פלפולא קמייתא לא מצינן לערבב פלפולא אחריתי דמפלפל אחר זה הש"ס ועדיין לא אסקא אדעתא דהש"ס מאי דנשא ונתן אחר כך בסברת רבי ישמעאל ורבנן כדי למינקט אנון סברא חדא ולהלבישה במשא ומתן הראשון - כמו שאוכיח לקמן בדיבור שלאחר כך סמוך ונראה.

(כריתות ד, ב)
אלמא לא אוקמה כרבי ישמעאל?
דאמר רבי חנינא: מודה היה רבי ישמעאל לענין קרבן (וברייתא דלעיל בקרבן קמיידי, דגבי חטאות כתיב (ויקרא ד, ב) ועשה מאחת מהנה) שאינו חייב אלא חטאת אחת.

השתא נמי כרבי יהודה לא מתוקמא, דהא אמר רבי אלעזר: מודה היה רבי יהודה לענין קרבן שאין מביא אלא חטאת אחת!
אלא אמר ריש לקיש משום בר תאוטני: הכא (הא דקתני 'שתי שמות') במאי עסקינן? - כגון שאכלן בשני תמחויין (שני מאכלין, דהיינו 'שתי שמות', כגון: תבשיל וצלי), ואליבא דרבי יהושע דאמר (בפרק 'אמר לו' (לקמן טו:)) 'תמחויין מחלקים'.

גופא: 'אכל חלב נכילה לוקה שתיים; חלב מוקדשין לוקה שתיים; רבי יהודה אומר: חלב מוקדשין לוקה שלש'; אמר ליה רב שיזבי לרבא: בשלמא לרבי יהודה - היינו דכתיבי תרי קראי: (חד בקדשים: (ויקרא ג, יז) חקת עולם לדרתיכם בכל מושבתיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו] (דהא בעניינא דקדשים כתיב), (וחד בין בחולין בין בקדשים: (ויקרא ז, כג) [דבר אל בני ישראל לאמר] כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו [שטמ"ק ז: (ויקרא ג, יז) חקת עולם לדרתיכם בכל מושבתיכם] כל חלב וכל דם לא תאכלו] (הילכך בחלב המוקדשים איכא שני לאוין משום חלב; וחלב חולין נפקא ליה לרבי יהודה כדאמרין בפרק 'אלו עוברין' (פסחים מג, ב; דומה לספרא צו פרשתא י משנה ט) 'כי כל אוכל חלב מן הבהמה' [אשר יקריב ממנה אשה לה' ונכרתה הנפש האכלת מעמיה] [ויקרא ז, כה] - אין לי אלא חלב תמימין הראוי ליקרב, חלב בעלי מומין מניין? - תלמוד לומר כל חלב (בספרא: מן הבהמה, חולין מניין? - תלמוד לומר כי כל [אוכל חלב]); (ויקרא כב, י) וכל זר לא יאכל קדש [תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש] - הא תלתא לאוין, אלא לרבנן מאי טעמא?
קסברי (רבנן) לאו ד' חוקת עולם' בקדשים (דהא בעניינא דקדשים כתיב), ולא ד' כל חלב שור' בחולין (ולא בקדשים), וצריכי: דאי כתב רחמנא בקדשים, הוה אמינא 'קדשים הוא דחמירי דאסור חלבו, אבל חולין דאסור חלבו אימא לא' (והכי פירושא: אבל חולין דקילי אימא לא אסיר חלבו; דאסור חלבו אימא לא כלומר: אימא לא אסור חלבו, ולשון הפוך היא, לשון גרסא ירושלמית) - משום הכי כתב רחמנא 'כל חלב שור'; ואי כתב 'כל חלב שור' הוה אמינא 'חלב דחולין הוא דאסור, משום דלא הותר מכללו, אבל חלב מוקדשין - דהותר מכללו' (חלב מוקדשין הותר מכללו, דהא אליה איקרי 'חלב' בכבש, ואישתראי בשור ועז) - הוה אמינא מדהותר בשרן אישתרי נמי חלבן' - צריכי.
ורבי יהודה סבר: כי כתיב חלב שור - בעניינא דקדשים כתיב (כדאמרן לעיל [ב"ח: מפסוק כי כל]).

אלא מכלל דרבנן סברי לא ילפינן דבר מעניינו (בתמיה) ?
לא, דכולי עלמא ילפינן דבר מעניינו, ובהא קמיפלגי: רבי יהודה סבר למידין (דבר מעניינו) (בין) לאו מלאו (כגון בעלמא, גבי אבר מן חי, בפרק 'גד הנשה' (חולין קב:)) ולא מוכרת (בין לאו מכרת, כגון הכא: מה כרת בקדשים - אף לאו בקדשים), ורבנן סברי לאו מלאו ילפינן (כי התם), לאו מכרת לא ילפינן (הלכך בחולין כתיב).

(ואף בזו הספרים משובשים וכולה גרסא ליתא.)

אלא לרבי יהודה, (ויקרא ג, יז) 'חקת עולם לדרתיכם בכל מושבתיכם' כל חלב וכל דם לא תאכלו' למאי אתא?
מיבעי ליה להקיש, דתניא: ' (ויקרא ג, יז) [חקת עולם לדרתיכם בכל מושבתיכם] כל חלב וכל דם לא תאכלו: מה חלב לוקה שתיים - אף דם לוקה שתיים, דברי רבי יהודה; וחכמים אומרים: אין בו אלא אזהרה אחת'. (הכי גרסינן: תנו דבנן: כל חלב וכל דם לא תאכלו - דבי יהודה אומר: מה חלב לוקה שתיים - אף דם לוקה שתיים; וחכמים אומרים: אין בו אלא אזהרה אחת.)

ומאי שנא חלב דלוקה שתיים בלא היקישא (כלומר: מאי טעמא כתביה לדם בהדי חלב? ליכתביה באנפי נפשיה, ואנא ידענא דלוקה שנים, דמאי שנא חלב דלוקה שתיים בלא היקישא) ? - דכתב ביה תרי קראי: (ויקרא ג, יז) [חקת עולם לדרתיכם בכל מושבתיכם] כל חלב וכל דם לא תאכלו, (ויקרא ז, כג) [דבר אל בני ישראל לאמר] כל חלב שור וכשב [ועז לא תאכלו] ? דם נמי בלאו היקישא נילקי שתיים, דכתיב ביה תרי לאוין: 'כל חלב וכל דם לא תאכלו', (ויקרא ז, כב) וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה (כלומר: אי הוה כתיב באנפי נפשיה, כגון 'כל דם לא תאכלו' - לכתוב בחקת עולם למה לי דכתיב בהדי חלב?) !
אלא אימא: מה חלב לוקה שלש - אף דם לוקה שלש.

ומאי שנא חלב, דלוקה שלש, דכתיב ביה הלין תרי לאוין, ולא דזרות, הא תלתא - דם נמי לילקי שלש, דאית ביה הלין תרי לאוין ולא דזרות?

איצטריך: סלקא דעתא אמינא 'הואיל ואיתמעט דם ממעילה - ליתמעט מזרות' (דס אימעט ממעילה בסוף 'כל הבשר' בשחיתת חולין (דף קיז), ואימא: כי היכי דאימעט מזרות קרבן מעילה - אימעט נמי ממלקות דזרות?) - קא משמע לן היקישא; ואלא לרבנן הקישא למאי אתא (כיון דתרצינן דלדבי יהודה לא בעי הקישא אלא משום זרות, ורבנן פליגי עליה, ואמרי: אין בו אלא אזהרה אחת - מכלל דסביא להו מזרות נמי אימעט, ולדידהו הקישא למה לי)?

מיבעי ליה לכדתניא: (ויקרא ג, יז) '[חקת עולם לדורתיכם בכל מושבתיכם] כל חלב וכל דם לא תאכלו: מה חלב מיוחד: שחלבו חלוק מבשרו' (שלא נאמר איסור חלב אלא בשור וכשב ועז שחלבן אסור ובשרן מותר) ואין מצטרפין זה עם זה (לאיסור שבה שהרי אין כאן אלא איסור החלב לבדו ואין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר) - אף דם שדמו חלוק מבשרו (אף דם, אף על פי שאיסורו נוהג בטמאין וראוי להצטרף הדם והבשר להתחייב בכזית משניהן משום טמא - לא יצטרפו, שנלמד דם מחלב: מה החלב על כרחיה לחלקו מפרידו מלהצטרף, שהרי חלוקין זה לאיסור וזה להיתר: דאין איסור והיתר מצטרפים, אף דם הטמאים: הואיל ודמן חלוק מבשרו: שיש על הדם איסור כרת משום דם, מה שאין כן בבשר - אינו מצטרף אפילו לענין לטמא), אוציא דם שרצים (מדיון ההיקש הזה) הואיל דאין דמן חלוק מבשרו (שאינו מוזהר על דמן משום דם אלא משום שרץ, כדאמרין בפרק 'דם שחיטה' (לקמן כא): 'וצאו שרצים שאין בהן טומאה קלה כו') - (הילכך) מצטרפין (זה עם זה, שהרי שם אחד להן; הילכך דם נחש ובשרו מצטרפין: דאין מוזהר על דמן משום דם, כדאמרין בפרק דם שחיטה (שם), שאין אזהרת דם אלא בבהמה חיה ועוף כו') ;

והא מהכא נפקא? מהתם נפקא: (ויקרא יא, כט) 'וזה לכם הטמא [בשרץ השרץ על הארץ החלד והעכבר והצב למיניהן] - לימד על דם השרץ והשרץ שמצטרפין זה עם זה'!! [השווה לספרא שמיני פרשתא ה משנה ב] (דס שרץ מוזהר נפקא, דאי ללמוד לשרץ גופיה - הא כתיב אלה הטמאים לכם [ויקרא יא, לא])

אי לאו היקישא, סלקא דעתא אמינא 'הני מילי לטומאה (לכעדשה), אבל לאכילה (בכזית) אימא לא' - אשמעינן היקישא לאכילה. אמר רבינא: הילכך (דאמרת 'כל שאין דמו חלוק מבשרו מצטרפין') דם נחש ובשרו מצטרפין (אף על גב דלאו בר טומאה הוא - מצטרף דמו לבשרו לכזית לאכילה; דאין מוזהרין על דמו אלא משום בשרו).

מאי קא משמע לן? היינו היקישא? סלקא דעתך אמינא 'שרץ דאיתרבי לטומאה (כדאמרן: וזה לכם הטמא - לימד על דם השרץ ובשרו שמצטרפין לטומאה) - איתרבי לאכילה, נחש דלא איתרבי לטומאה - לא איתרבי לאכילה' - קא משמע לן היקישא: כל מילי דאין דמו חלוק מבשרו משמע.

אמר רבא: שלש כריתות האמורות בדם (תרינ באחרי מות [ויקרא יז, ו] ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני בנפש האכלת את הדם והכרתי אתה מקרב עמה ויקרא יז, יז: כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא כל אכליו יכרת) וחז בצו את אהרן [ויקרא ז, כז: כל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההוא מעמיו]) למאי?

אחת לדם חולין [ויקרא יז, י], ואחת לדם קדשים [ויקרא ז, כז שבפרשת שלמים?], ואחת לדם התמצית [ויקרא יז, יד].

הניחא לרבי יהודה, דתניא [תופסתא כריתות פ"ב מ"ב]: 'דם התמצית באזהרה; רבי יהודה אומר בכרת', אלא לרבנן, ההיא למאי אתא? ואפילו לרבי יהודה (לא נפקא ליה דם התמצית מחד מהנן כריתות) כרת נפקא ליה מן 'כל דם'!!?, דתניא [ראה לספרא אחרי מות פרשתא ח משנה ג]: 'רבי יהודה אומר: (הוה ליה למיכתב) 'דם', מה תלמוד לומר 'כל דם' (ב'אחרי מות' [ויקרא יז, ו] ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני בנפש האכלת את הדם והכרתי אתה מקרב עמה)? אין לי (שיהא בכרת) אלא דם קדשים שהנפש יוצא בו שהוא מכפר (שמתכפר בו: שראוי לכפרה על המזבח, דהא כפרה כתיבא הכא [ויקרא יז, יא]: ואני נתתי לכם על המזבח לכפר והני הוא דראויין לכפרה), דם חולין ודם התמצית (לקדשים, דאינם ראויין לכפרה, כדאמרין בסוף 'תמיד נשחט' בפסחים (דף סה).)

מנין [שהוא בכרת]? - תלמוד לומר 'כל דם' [ואם כן אין צורך בפסוק בויקרא יז, יד]!!

אלא אימא אחד לדם חולין, ואחד לדם קדשים, ואחד לדם כיסוי (אלא לעולם רבנן דלא נפקא לחולין מריבויא דקרא דכל, ואף על גב דלית להו כרת בדם התמצית - מיבעי להו חד כרת לדם כיסוי: לדם חיה ועוף שכיסהו ונתגלה; סלקא דעתך אמינא בטלה אגב ארעא, ואי הדך אכלה עפרא בעלמא הוא ולא ליחייב? - קא משמע לן).

ואמר רבא: חמשה לאוין האמורין בדם למה?
 (הנך דלא אתו לדרשה: תד (ויקרא ג, יז) דחקת עולם [חקת עולם לדתיתכם בכל מושבותיכם] לעוף ולבהמה], וחד ב'אחרי מות': (ויקרא יז, יד) [כי
 ב'צו את אהרן: (ויקרא ז, כו) וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם] וחד ב'אחרי מות': (ויקרא יז, יד) [כי
 נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל] דם כל בשר לא תאכלו [כי נפש כל בשר דמו הוא כל אכליו יכרת], וחד
 ב'ראה אנכי' (דברים יב, טז) רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים (דברים יב, כד) לא תאכלנו על הארץ תשפכנו
 כמים - הרי חמשה; ודכתיב לעיל מיניה [דברים יב, כג] [רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ו] לא תאכל הנפש עם
 הבשר - באבר מן החי משתעי; ודכתיב בתריה [דברים יב, כה] לא תאכלנו [למען ייטב לך ולבנך אחריך כי תעשה הישר
 בעיני ה'] - מוקמינן בפרק 'כל הבשר' בשחיטת חולין [דף קטו:] אזהרה לבשר בחלב; ועוד כתיב ב'ראה אנכי'
 (דברים יב, טז) רק את דמו לא תאכלו [על הארץ תשפכנו כמים] ומוקמינן ליה בפרק שני דבכורות (דף טו.) לחלב פסולי
 המוקדשים, ודכתיב ב'אחרי מות' (ויקרא יז, יב) כל נפש מכם לא תאכל דם מוקים ליה בתורת כהנים [ספרא אחרי מות
 פרשת ח פרק יא משנה יב] 'להזהיר גדולים על הקטנים' [אך בספרא שלפנינו 'להזהיר גדולים על קטנים'
 נפקא מהפסוק ויקרא יז, יד: כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר
 דמו הוא כל אכליו יכרת])
 אחת לדם חולין, ואחת לדם קדשים, ואחת לדם כיסוי, ואחת לדם
 איברין, ואחת לדם התמצית.

אמר רבי אילא: אכל מעשר (שני של) דגן ותירוש ויצהר לוקה שלש
 (משום [דברים יב, יז] לא תוכל לאכול בשעריך [מעשר דגן ותירוש ויצהר] ובכרת בקרבן וצאן וכל נדריך אשר תדר ונדבתך
 ותרומת ידך) .
 והא אין לוקין על לאו שבכללות?
 שאני הכא, דמייתי קראי: מכדי כתב רחמנא (דברים יב, כג) ואכלת לפני ה'
 אלהיך [במקום אשר יבחר לשכן שמו שם] מעשר דגן ותירוש ויצהר [ובכרת בקרבן וצאן למען תלמד ליראה
 את ה' אלקיך כל הימים] בפנים אין בחוץ לא; למה לי דכתב רחמנא (דברים יב, כג)
 לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגן ותירוש ויצהר [ובכרת בקרבן וצאן וכל נדריך אשר תדר ונדבתך
 ותרומת ידך] - לחלק.
 אי מההוא - הוה אמינא: 'הני מילי בעשה (לאו הבא מכלל עשה - עשה),
 אבל בלאו אימא לא!' - אמטו להכי

(כריתות ה, א)
 כתב רחמנא 'לא תוכל' - לאוקמה בלאו.
 ועדיין לאו שבכללות הוא?
 אם כן נימא קרא 'לא תוכל לאכלם בשעריך' (דהא איירי לעיל [דברים יב, יא]
 עולותיכם וזבחיכם מעשרותיכם וגו'), 'מעשר דגן ותירוש ויצהר' למה לי? ליחודי
 אכילה אכל חד וחד.

אמר רבי יצחק: האוכל (לפני העומר) לחם קלי וקרמל (שנתמולל ביד ולא הובהב
 באור) לוקה שלש [דכתיב ויקרא כג, יד: ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את
 קרבן אלקיכם חקת עולם לדתיתכם בכל משבתיכם];
 והא אין לוקין על לאו שבכללות?
 שאני הכא, דמייתי קראי: לימא קרא 'לחם' ונילף קלי וקרמל
 מיניה!

איכא למיפרך: מה ללחם שכן נתרבה אצל חלה;
 נכתוב 'קלי' ולא לכתוב 'לחם' ו'קרמל', ונילף מקלי!
 לחם מקלי לא אתי, משום דקלי איתיה בעיניה (קלי וקרמל איתנהו בעיניהו,
 דלא טחנן), לחם לא איתיה בעיניה; קרמל מקלי לא אתי, משום דקלי
 נתרבה אצל מנחות (במנחת העומר, דכתיב גביה [ויקרא ב, יד] [ואם תקריב מנחת בכורים לה'] אביב קלוי
 באש [גרש קרמל תקריב את מנחת בכורך] ואף על גב דבההוא קרא כתיב קרמל - לא הוכשר אלא על ידי האור,
 כדאמרינן במנחות (דף טו:) 'אבוב של קליות היה שם מנוקב ככברה שיהא האור שולט בכולן' ולשון 'קרמל' =
 רך ומל: רך שנמלל), קרמל לא נתרבה אצל מנחות ([ומדוע לא תירץ 'לחם לא נתרבה
 אצל מנחות? - משום שהרי] לחם ישנו במנחות, דלחם הפנים איקרי 'מנחה', ושתי הלחם של עצרת, דכתיב
 בהו [במדבר כח, כו] בהקריבכם מנחה חדשה);

נכתוב קרמל, ונילף לחם וקלי מיניה!
 איכא למיפרך: מה לקרמל שכן לא נשתנה מבריותו;
 מן חד לא ילפי, נילף חדא מן תרין: לא נכתוב קרא לחם, ונילף
 מקלי וקרמל?
 איכא למיפרך: מה לקלי וקרמל דאיתנהו בעיניהו (הלכך לא מצית ילפת
 לה, דהא כי אמרינן 'מה לקלי דאיתיה בעיניה' - ליכא למימר 'קרמל יוכיח') !

לא נכתוב קרא כרמל, ונילף מלחם וקלי?
איכא למיפרך מה: ללחם וקלי שכן נתרבו אצל מנחות;
אמר לך רבי יצחק: לא נכתוב קרא 'קלי', ונילף מלחם וכרמל;
מאי פרכת? אי פרכת 'מה ללחם שכן נתרבה אצל חלה' - כרמל
יוכיח! ואי משום דכרמל לא נשתנה מבריותו - לחם יוכיח, הלכך
לוקה, דמיתר!
ואימא: קלי, דמיתר, מחייב חדא, אכולהון מחייב חדא!
אם כן נכתוב קרא 'לחם כרמל וקלי', אי נמי נכתוב 'קלי ולחם
וכרמל'; אמאי כתב לקלי באמצע? - הכי קאמר: לחם בקלי נחייב,
וכרמל נחייב בקלי.

אמר רבי ינאי: לעולם אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך, שהרי
פיגול אחד מגופי תורה (דחייבין עליו כרת, ולא למדוה הכתוב שיהא בכרת, אלא נאמר
ב'קדושים תהיו' ואוכליו עונו ישא, ואף על גב דכתיב ביה פגול [ויקרא יט, טז]: ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא
ירצה) - לא בפיגול גמור קמייירי, אלא במחשב בשחיטה חוץ למקומו, דהכי דרשינן בתורת כהנים [ספרא קדושים
פרשתא א פרק א משנה ד] ובשחיטת קדשים (זבחים כח): אם אינו ענין לחוץ לזמנו - תנהו ענין לחוץ למקומו, וליכא
למימר דהאי כרת - עליה קאי, דכתיב בפגול גמור ב'צו את אהרן': והנפש האוכלת ממנו עונה תשא, ודרשינן
בתורת כהנים [???] 'ממנו עונה תשא' [ויקרא יח, טז] - ולא מחברו, דהיינו חוץ למקומו, דכתיב ביה מחשבה
כותיה), ולא לימדו הכתוב (שיהא בכרת) אלא מגזירה שוה, דאמר רבי
יוחנן תני זבדא בר לוי:
נאמר להלן (גבי נותר בפרשת 'קדושים תהיו') (ויקרא יט, טח) ואוכליו עונו ישא [כי את קדש ה' חלל
ונכרתה הנפש ההיא מעמיה], ונאמר כאן (ב'צו את אהרן' בפגול גמור) (ויקרא יח, טח) [ואם האכל יאכל
מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה] והנפש האוכלת ממנו עונה
תשא (והתם כתיב לא יחשב דהיינו פגול גמור: חוץ לזמנו); מה להלן (ב'קדושים תהיו') כרת
(דכתיב ונכרתה) - אף כאן כרת.

אמר רבי סימאי: לעולם אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך, שהרי
נותר אחד מגופי תורה, ולא לימדו הכתוב (לנותר שיהא בכרת) אלא
מגזירה שוה (דלא ידעינן דהאי כרת ד'קדושים תהיו' - בנותר קמייירי, דהא בתר דקרא דחוץ למקומו
כתיב, ומשמע דעליה קאי, אלא משום דאתי קדש קדש);
מאי היא?
יליף קדש קדש: (ויקרא יט, טח) ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל [ונכרתה הנפש ההיא מעמיה],
וכתיב (שמות כט, ד) [ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר] ושרפת את הנותר באש [לא יאכל] כי
קדש [הוא].

אמר אביי: לעולם אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך, שהרי בתו
מאנוסות אחד מגופי תורה (דבשריפה), ולא לימדה הכתוב אלא מגזירה
שוה, דאמר רבא: אמר לי רבי יצחק בר אבדימי: אתיא הנה הנה
לאיסורא (כתיב באשתו [ויקרא יח, יז] ערות אשה ובתה לא תגלה [את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה
שארה הנה זמה הוא], דמשמע בתה ממנו ובתה מאח; סיפיה דקרא שארה הנה זמה היא, וכתיב [ויקרא יח, יז] ערות
בת בנק או בת בתך [לא תגלה ערותך כי ערותך הנה], ובאנוסה כתיב, דהא בת בתו מאשתו נפקא לן מקרא דלעיל:
ערות אשה ובתה: 'ובתו' לא כתיבא באנוסתו, אלא אתיא 'הנה' 'הנה' מאשתו: כתיב באשתו שארה הנה זמה
היא [ויקרא יח, יז], וכתיב באנוסתו [ערות בת בנק או בת בתך לא תגלה ערותך] כי ערותך הנה [ויקרא יח, יז]; מה התם כתיבא
בתו, דכתיב אשה ובתה אף כאן נמי באנוסה עשה בתו כבת בתו ואי תימא קל וחומר הוא? - אין מזהירין מן
הדין), אתיא זמה זמה לשרפה (כי יקח איש את אשה ואת אמה זמה היא [באש ישרפו אתו
ואתהן ולא תהיה זמה בתוכם] [ויקרא כ, יד]).

אמר רב אשי: אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך, שהרי נסקלים הן
הן גופי תורה (רוב חייבי סקילה, כגון הבא על האם ועל הכלה לא כתיבא סקילה, אלא דמיהם
בם), ולא לימדה הכתוב אלא מגזירה שוה, דתניא: 'נאמר כאן
'דמיהם בם' [ויקרא כ, פסוקים יא, יב, טז] ונאמר כאוב וידעוני [ויקרא כ, כז]: ואיש או אשה כי יהיה
בהם אוב או ידעני מות יומתו באבן ירגמו אתם] דמיהם בם; מה להלן בסקילה - אף כאן
בסקילה'.

המפטם את השמן [והמפטם את הקטרת והסך את שמן המשחה]:
תנו רבנן: 'המפטם את השמן ללמוד בו או למוסרו לציבור -
פטור; לסוך (ממנו) - חייב (דכתיב [שמות ל, ג] [איש] אשר יקח כמורו [ואשר יתן ממנו על זר

ונכרת מעמיו); **והסך ממנו** (אָסך, שלא פטור) **פטור**, **לפי שאין חייבין אלא על סיכת שמן המשחה שעשה משה בלבד** (ואשר יתן ממנו מאותו של משה) '.
אמר מר: 'ללמוד בו או על מנת למוסרו לציבור - פטור'; מנלן?
אתיא 'במתכונתו' מן 'במתכונתה' דקטרת, וכתוב לגבי קטרת (שמות לז),
[והקטרת אשר תעשה] במתכונתה לא תעשו לכם [קדש תהיה לך לה] לכם הוא דאסור, אבל למוסרו לציבור פטור - גבי שמן נמי למוסרו לציבור פטור ותיהדר קטרת ונילף משמן: מה שמן, כי מפטם לחציין (כגון ששה לוגין, דההוא דמשה הוה הין שנים עשר לוגין) פטור, אף קטרת נמי כי מפטם לחציין פטור (חצאין דקטרת = קפ"ד מנין: דבכל יום היה מקטיר מנה, כדאמרין לקמן (ו,א): 'שס"ח מנה, שס"ה מנין, כמנין ימות החמה [שלשה מנין יתירן שמהן מכניס כהן גדול מלא חפניו ביום הכפורים]') - אלמה אמר רבא 'קטרת שפטמה לחציין חייב, שמן שפטמו לחציין פטור'?
אמר לך רבא: גבי שמן כתיב [שמות לז,ב]: על בשר אדם לא יסך [ובמתכונתו לא תעשו כמותו] [קדש הוא קדש יהיה לכם] כמוהו הוא דאסור, אבל חציו שפיר דמי; גבי קטרת, דכתיב (שמות לז), והקטרת אשר תעשה [במתכונתה] לא תעשו לכם קדש תהיה לך לה' - כל עשייה דקטרת: אפשר דמקטיר פרס (חצי מנה) שחרית ופרס בין הערבים.

תנו רבנן: **שמן המשחה**: [שמות לז,ב]: ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתים וקנה בשם חמשים ומאתים פסוק לד: **וקנה חמש מאות בשקל הקדש ושמן זית הין מל דרור חמש מאות** (שקלים), **קנה חמש מאות**, **קנמן בשם חמש מאות** (דהכי אמר קרא מחציתו חמשים ומאתים; דלהכי נקט מחציתו: שלא יהו שוקלים אותו הכל ביחד אלא לחצאין, כדי שיהו שם שתי הכרעות), **וקנה בשם חמשים ומאתים**; **נמצאו כולם אלף ושבעה מאות וחמשים**; תנא מניינא קא משמע לן?
תנא - הא קא קשיא ליה (כלומר: להכי אשמעינן ברייתא): (דאי ממשמעותא דקרא) אימא קנה בשם כקנמן בשם (דמחציתו דקרא - אתרוייהו קאי): מה קנמן בשם מחציתו בחמשים ומאתים, אף קנה בשם מחציתו חמשים ומאתים, דהוה להו תריין אלפים? ואימא הכי נמי?
אם כן נכתוב קרא 'קנמן בשם וקנה בשם מחצה ומחצה (שהיו שוקלין לחצאין) חמשים ומאתים'.
אמר ליה רב פפא לאביי: כשהוא שוקל - בהכרע הוא שוקל או עין בעין (שאינן הבשם מכריע) הוא שוקל?
אמר ליה: רחמנא כתב 'בד בבד' [שמות לז,ד]: ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה], ואת אמרת בהכרע?
והאמר רב יהודה 'הקב"ה יודע הכרעות' (שלא היה שוקל ההכרעות לבד, אלא מניחן כמות שהן, והמקום יודע מה משקלו - פירוש רומי), אלמא דאית בהו הכרע?
אלא (הכי קשיא ליה): אמר רב יהודה: דקנמן בשם, אמאי מייתי מחציתו דחמש מאות = חמשים ומאתים בחד זימנא, וחמשים ומאתים בחד זימנא? כיון דכולהון חמש מאות הויין נייתי חמש מאות בבת אחת? שמע מינה מדקמייתי לה לקנמן בשם בתרי זימני (ודאי לאפושוי הוא דעבד) - הכרע אית ביה, והקב"ה יודע בהכרעות. ומאי 'בד בבד'?
אמר רבינא: שלא יניח משקל במשקל וישקול (שישקול כל בשם ובשם כנגד הברזל, ולא ישקול דמר דרור ויחזור וישקול קדה כנגד מר דרור).

תנו רבנן: **'שמן המשחה שעשה משה במדבר - משלקו העיקרין** (בבשמים), **דכרי רבי יהודה**;
אמר לו רבי יוסי: והלא לסוך העיקרין אינו סיפק (דשמן לא הוה אלא שנים עשר לוגין, ועיקרין הוו טובא)? **כיצד עושה? - הביאו העיקרין ושלקום כמים, והציף עליהן שמן** (שראן במים שיבלעו המים, ולכשיציף עליהן השמן - לא יבלעוהו [העיקרין את השמן]), **וקלט (השמן) את הריח, וקיפחו** (קנחו; וחברו 'קפחת את הרועה' [ביומא (דף גז):] קנחו משה לשמן מעל העיקרין, ונתנו בצלוחית).
אמר לו רבי יהודה:

(כריתות ה, ב)
וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה (שאתה מתמיה? שאינו ספק אפילו לסוך אהרן ובניו כל שבעה ימי המלוואים, כדמפרש בפרק קמא דיומא (דף ה):) **שבעת ימים ימלא את ידכם** (ויקרא ח, לג), ואיתקש משיחה לדיבוי, דכתיב למשחה בהם ולמלא במ את ידם (שמות כט, כט)? **והלא נסים הרבה נעשו בו**,

מתחלתו ועד סופו: תחלתו לא היה אלא שנים עשר לוג, ובו נמשח המשכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים, וכולו קיים לעתיד לבא, שנאמר (שמות ל, לא) [ואל בני ישראל תדבר לאמר] שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם (אלמא כולו שנים עשר לוגין דקיימי לעתיד לבוא); 'זה' בגימטריא שנים עשר לוגין הוי'ן.

תנו רבנן [דומה לספרא צו מכילתא דמילואים פרשתא א משנה ט]: (ויקרא ח, י) ויקח משה את שמן המשחה וימשח את המשכן [ואת כל אשר בו ויקדש אתם]; רבי יהודה אומר: שמן המשחה שעשה משה במדבר הרבה נסים נעשו בו מתחלתו ועד סופו: תחלתו לא היה אלא שנית עשר לוגין; כמה יורה בולעת, כמה עיקרין בולעין, כמה האור שורף? ובו נמשח משכן, וכליו, אהרן, ובניו כל שבעה ימי המלוואים, ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים - ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה, ואין מושחין מלך בן מלך; ואם תאמר 'מפני מה משחו את שלמה' - מפני מחלוקת אדוניה, ואת יהואש - מפני עתליה, ואת יהואחז - מפני יהויקים אחיו שהיה גדול מאחיו שתי שנים (דכתיב בו (מלכים ב כג, לא) בן עשרים ושלש שנה יהואחז במלכו וג' חדשים מלך [בירושלם ושם אמו חמוטל בת ירמיהו מלבנה], וביהויקים כתיב (שם, לו) בן עשרים וחמש שנה יהויקים במלכו...; נמצא יהויקים גדול מיהואחז שתי שנים; כך שנויה בסדר עולם) '.
אמר מר: 'ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה'; מנלן?
דכתיב (ויקרא ו, ט) והכהן המשיח תחתיו מבניו [יעשה אתה חק עולם לה' כליל תקטר]; נימא קרא 'והכהן שתחתיו מבניו', מאי 'המשיח'? - הא קא משמע לן: דאפילו מבניו, ההוא דמשח הוי כהן גדול, ואי לא משח - לא הוי כהן גדול.

אמר מר 'אין מושחין מלך בן מלך' - מנלן?
אמר רב אחא בר יעקב: דכתיב (דברים יז, כ) [לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל] למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו [בקרב ישראל] - ירושה היא;
'ומפני מה משחו את שלמה? מפני מחלוקת אדוניה' - מנלן דכי אתי מחלוקת בעי משיחה, ולא כל דבעי מלכא מורית ליה מלכותא?
אמר רב פפא: אמר קרא: 'בקרב ישראל': בזמן ששלום בישראל (הוי המלכות ירושה ולא בעי משיחה, אבל כי איכא מחלוקת - לאו ירושה היא, ובעי משיחה בתחלה) .

תנא: 'אף יהוא בן נמשי לא נמשח* אלא מפני מחלוקת יורם בן אחאב' אמאי? תיפוק ליה דמלך ראשון הוא?
חסורי מיחסרה והכי קתני: 'מלכי בית דוד מושחין, מלכי ישראל אין מושחין'; ואם תאמר מפני מה משחו יהוא בן נמשי? - מפני מחלוקת יורם בן אחאב'.

*[מלכים א, ט, ד-ט: ואלישע הנביא קרא לאחד מבני הנביאים ויאמר לו: חגר מתניך וקח פך השמן הזה בידך רמת גלעד ובאת שמה וראה שם יהוא בן יהושפט בן נמשי ובאת והקמתו מתוך אחיו והביאת אותו חדר בחדר (פסוק ג) ולקחת פך השמן ויצקת על ראשו ואמרת: כה אמר ד' משחתך למלך אל ישראל ופתחת הדלת ונסתה ולא תחכה]

אמר מר 'מלכי בית דוד מושחין ואין מלכי ישראל מושחין' (משבא דוד אבל שאול נמשח) - מנלן?

דכתיב (שמואל א טז, יב) [וישלח ויביאהו והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי ויאמר ה'] קום משחהו כי זה הוא - זה טעון משיחה, ואין אחר טעון משיחה.

אמר מר 'מפני מחלוקת יורם' - ומשום מחלוקת יורם בן אחאב נמעל בשמן המשחה (דבשלמא מלך בן מלך דבית דוד, כי איכא מחלוקת נפקא לן מקראי דהדר למילתיה קמיתא: למשיחה, אבל מלכי ישראל לא חזו למשיחה כלל) ?
כדאמר רב פפא: באפרסמא דכיא - הכי נמי (נמשח) באפרסמא דכיא (ולא בשמן המשחה) .

'ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים' - ומי קשיש? והכתיב (דברי הימים א ג, ט) ובני יאשיה הבכור יוחנן והשני יהויקים והשלישי צדקיהו והרביעי שלום', ואמר רב: יוחנן - הוא יהואחז, הוא צדקיהו, הוא שלום!?

אלא לעולם יהויקים קשיש, ואמאי קרי ליה [ליוחנן] 'בכור'? - שהוא בכור למלכות.

ומי מוקמינן זוטא קמי קשישא, והכתיב (דברי הימים ב כא, ג) [ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצרות ביהודה] ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור? ההוא - ממלא מקום אבותיו הוה. אמר מר 'הוא שלום הוא צדקיה' - והא בדרי קחשיב (דחשיב שלישי ורביעי) ומאי קרי ליה 'שלישי'? שהוא שלישי לבנים. ומאי קרי ליה 'רביעי'? שהוא רביעי למלכות, משום דמלך יכניה קמיה: בתחלה מלך יהואחז, וסוף מלך יהויקים, וסוף מלך יכניה, וסוף מלך צדקיה (דמלך יכניהו בן יהויקים תחת יהויקים אביו קמי צדקיהו).

תנו רבנן: 'הוא שלום הוא צדקיה, ולמה נקרא שמו 'שלום'? שהיה שלם כמעשיו; דבר אחר שלום: ששלם מלכות בית דוד כימיו; ומה שמו? מתניה שמו, שנאמר: [מלכים ב כד, יז] וימלך את מתניה דודו תחתיו ויסב שמו צדקיהו: דאמר לו 'יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי', שנאמר (דברי הימים ב לו, י) [ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר] ויבאהו בבבל [עם כלי חמדת בית ה' וימלך את צדקיהו אחיו על יהודה וירושלם] וכתב (דברי הימים ב לו, יג) וגם במלך נבוכד נאצר מלך בבל מרד אשר השביעו באלהים [ויקש את ערפו ויאמץ את לבבו משוב אל ה' אלקי ישראל].

ומי הוה שמן המשחה? והתניא [תופסתא סוטה פ"ג מ"ב]: 'משנגנז ארון נגנז צנצנת השמן, וצלוחית שמן המשחה, ומקלו של אהרן שקדים ופרחים, וארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל, שנאמר (שמואל א ו, ח) [ולקחתם את ארון ה' ונתתם אתו אל העגלה] ואת כלי הזהב אשר השיבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו [ושלחתם אתו והלך]' (מדכתיב בארגז מצדו אלמא כל היכא דהוי ארון הוי ארגז בהדיה, וכי איגניז - איגניז בהדיה)? ומי גנזו?

יאשיה מלך יהודה גנזו, שנאמר (דברי הימים ב לה, ג) ~~ויאמר המלך אל הכהנים תנו את ארון הקדש~~ ויאמר ללוים [המבינים לכל ישראל הקדושים לה'] תנו את ארון הקדש [בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם ואת עמו ישראל] (וגרסינן במסכת שקלים (דף י'): אמר להם: אם גלה עמכם לבבל - שוב אין אתם מחזירין אותו בכתפכם, וגנזו); ואמר רבי אלעזר: אתיא (צנצנת) שם שם (שמה שמה: כתיב בארון (שמות ל, פסוקים ו, לו) אשר אועד לך שמה, ובצנצנת כתיב (שמות טז, לג) ותן שמה מלא העומר מן [והנח אתו לפני ה' לדרתיכם]), (ושמן המשחה) אתיא (מצנצנת) דורות (שמות ל, לא: ואל בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדרתיכם) דורות (שמות טז, לג: ותן שמה מלא העומר מן והנח אתו לפני ה' לדרתיכם), (מקלו של אהרן) אתיא (מצנצנת) משמרת משמרת (כתיב במקל (במדבר יז, כו) למשמרת לאות לבני מרי, בצנצנת (שמות טז, פסוקים לב, לג) למשמרת לדורותיכם). אמר רב פפא: באפרסמא דכיא.

תנו רבנן: 'מושחין את המלכים כמין נזר (סביב על ראשו), ואת הכהנים כמין כי'; אמר רב מנשיה: כמין כי יוני (אות יוונית, ועשוי כזה X: דמציק שמן על ראשו ואחר כך בין ריסי עיניו, ומצרפן באצבעו דרך הפדחת).

תני חדא: 'בתחלה מציק שמן על ראשו ואחר כך נותן לו שמן בין ריסי עיניו', ותני אחריתי 'בתחלה נותן לו שמן בין ריסי עיניו ואחר כך מציק לו שמן על ראשו'! תנאי היא: איכא למאן דאמר משיחה עדיפא ואיכא למאן דאמר יציקה עדיפא; מאי טעמא דמאן דאמר יציקה עדיפא? שנאמר (ויקרא ח, יב) ויצק משמן המשחה על ראש אהרן [וימשח אתו לקדשו], ומאן דאמר משיחה עדיפא - קסבר: שכן נתרבה אצל כלי שרת. והכתיב 'ויצק' ולבסוף 'וימשח'? הכי קאמר: מה טעם ויצק - משום וימשח אותו לקדשו

תנו רבנן: (תהלים קלג, ב) כשמן הטוב היוודע על הראש [ירד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו] - כמין שתי טיפין מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו'.

אמר רב כהנא: תנא: 'כשהוא מספר' (מדבר; לשון אחר: מסתפר: דשקיל במדיה) - עולות ויושבות בעיקרי זקנו, ועל דבר זה היה משה רבינו דואג: שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה (ששמתי שם יותר מדאי); יצתה בת קול ואמרה (תהלים קלג, ג) כטל חרמון שיוורד על הררי ציון [כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם] מה טל אין בו מעילה - אף שמן שיוורד על זקן אהרן אין בו מעילה; ועדיין אהרן היה דואג שמא משה לא מעל ואני מעלתי (שבגדי נהנים מריח השמן שבזקני) ? יצתה בת קול ואמרה לו (תהלים קלג, א) [שיר המעלות לדוד] הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד - מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת'.

תנו רבנן: 'אין מושחין את המלכים אלא על המעייין כדי שתימשך מלכותן שנאמר' (מלכים א, א, ג) ויאמר המלך להם [קחו עמכם את עבדי אדניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי] והורדתם אתו אל גחון [פסוק לד] ומשח אותו שם [צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל ותקעתם בשופר ואמרתם יחי המלך שלמה]'. (גיחון = מעיין קטן סמוך לירושלים, ולא זהו גיחון הגדול היוצא מעדן).

אמר רב אמי: האי מאן דבעי לידע אי מסיק שתא אי לא, מייתי שרגא בהלין עשרה יומין דבין ריש שתא ליוםא דכיפורי, וניתלי בביתא דלא נשיב זיקא: אי משיך נהוריה [אם האור יימשך עד שיגמר השמן] - נידע דמסיק שתיה;

ומאן דבעי נעביד עיסקי, ובעי דנידע אי מצלח עיסקי אי לא - נירבי תרנגולא (לשם כך): אי שמין ושפר - נידע דמצלח. האי מאן דבעי ניפוק באורחא, ובעי דנידע אי הדר לביתיה - נייעול ניקום בביתא דבהתא (אפל במקצת): אם חזי

(כריתות ו, א)

בבואה לבבואה (צל לצלו) - נידע דאתי לביתיה; ולא מילתא היא (דלא ליעביד איניש הכי): דילמא (הוי סימנא בישא ומצער נפשיה) חלשא דעתיה ומתרע מזליה.

אמר אביי: השתא דאמרת סימנא מילתא היא - יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא (דלעת) ורוביא (תלתן, והני איכא דגדלי מהר ואיכא דמתקי) כרתי, סילקא, ותמרי.

אמר ליה רב משרשיא לבניה: כי בעיתו למיזל למגמר קמיה רבכון - גרוסו מעיקרא מתניתין והדר עולו קמי רבכון; וכי יתביתו קמי רבכון - חזו לפומיה דרבכון, שנאמר (ישעיהו ל, ב) [ונתן לכם ד' לחם צרומים לחץ ולא יכנף עוד מוריד] והיו עיניך רואות את מוריד; וכי גריסיתו שמעתא - גרוסו על מיא, דכי היכי דמשכי מיא תמשוך שמעתכון; אקילקי (אשפות) דמתא מחסיא, ולא אפדני דפומבדיתא (שלסטין היו, כדאמרין ב'העור והרוטב' (חולין קכז). 'פומבדיתא אלוייך - אשני אושפיזך'); טב גילדנא סריא למיכל (דג קטן מוסרח, כדאמרין בפרק קמא דמועד קטן (דף יא.) 'כוורא סמוך למיסרחיה מעלי') מכותחא דרמי כיפי (אפילו כותח שהוא משובח וחזק שמשבר את האבן כששופכין הימנו על גבי האבן - אף על פי כן לא תאכלו הימנו, כדאמרין בפרק 'אלו עוברין' (פסחים מב.) 'שלשה דברים נאמרו בכותח: מטמטס את הלב כו'; כיפי = סלע, כדמתרגמין סלע = כיפא) .

(שמואל א, ב, א) ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני' בה' רחב פי על אויבי כי שמחתי בישועתך] רמה קרני ולא רמה פכי: דוד ושלמה שנמשחו בקרן [שמואל א, טז, יג: וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו וַתִּצְלַח רוּחַ ה' אֶל דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא מַלְכִּים אָא, לט: וַיִּקַּח צִדּוֹק הַכֹּהֵן אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן מִן הָאֵהָל וַיִּמָּשַׁח אֶת שְׁלֹמֹה] - נמשכה מלכותם; שאול ויהוא שנמשחו מן הפך [שמואל א, י, א: וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת פֶּךְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק עַל רִאשׁוֹ נִמְלָכִים ב, ט, ג: וַיָּבֹאתָ שְׁמָה וַיָּאֶה שֵׁם יְהוֹאֵל בֶּן יְהוֹשָׁפָט בֶּן נִמְשִׁי וַיָּבֹאתָ וַהֲקִמְתוּ מִתּוֹךְ אֶחָיו וַהֲבִיאתָ אֹתוֹ חֹדֶר בְּחֹדֶר פֶּסוּק ג: וַלְקַחְתָּ פֶךְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצַקְתָּ עַל רִאשׁוֹ] - לא נמשכה מלכותם.

המפטם את הקטרת:

תנו רבנן: המפטם את הקטרת ללמד בה או למוסרה לציבור - פטור; להריח בה - חייב; והמריח בה (בקטרת של ציבור) פטור, אלא שמעל'; ומי איכא מעילה בריח? והאמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: 'קול' (הנהנה מקול הכנורות ונבלים של כלי שרת), ומראה (הנהנה ממראה יפה של היכל), וריח (הקטרת) אין בהן משום מעילה' !

(ומשני): ריח (דקאמר אין בו מעילה) - אחר שתעלה תמרתו (שנעשה מצוותו) אין בו משום מעילה (וכי קאמר 'מעל' - קודם לכן), שהרי אין לך דבר אחר שנעשה מצוותו ומועלין בו.

אלמה לא? והרי תרומת הדשן דנעשית מצותה ומועלין בה (דכתיב ויקרא 1,12) [והרי את הדשן...] ושמך [אצל המזבח] - דמשמע שם תהא גניזתו? משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובים הבאים כאחד,

וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדים. הניחא לרבנן, אלא לרבי דוסא מאי איכא למימר, דתניא: ' (ויקרא 1,12) [ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבאו אל הקדש] **והניחם שם - מלמד שטעונין גניזה; רבי דוסא אומר: כשירין הן לכהן הדיוט, ומה תלמוד לומר 'והניחם שם'?** - שלא ישתמש בהן כיום הכפורים אחר!?' משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד, וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. תרומת הדשן מאי היא?

דתניא: ' (ויקרא 1,12) [ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח] **ושמו אצל המזבח - מלמד שטעונין גניזה;** עגלה ערופה מאי היא?

דתניא: ' (דברים 19,15) [והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע] **וערפו שם את העגלה בנחל - מלמד שטעון גניזה** (שם את העגלה - שם תהא קבורתה לעולם). ולמאן דאמר שני כתובין הבאים כאחד מלמדין - הכא ודאי אין מלמדין, משום דהוי תרי מיעוטי: בתרומת הדשן כתיב 'ושמו'; הדין אין, מידי אחרינא - לא; גבי עגלה ערופה כתיב 'הערופה' [דברים 19,15] וכל זקני העיר ההוא הקרבים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה **הערופה בנחל** (משמע) ערופה אין, מידי אחרינא - לא.

תנו רבנן: **'פיטום הקטרת:**

הצרי (שרף נטף כדמפרש לקמן 'שרף הנוטף מעצי הקטף', ושרף היינו מידי דמנטף מן העץ וקורין 'גומא'), **והציפורן** (שחלת, דמתרגמינן 'טופרא'; שחלקה כצפורן), **והחלבנה** (גלבנ"א) **והלבונה - משקל שבעים של שבעים מנה;** מור, וקציעה, שיכולת נרד (חד הוא ובלעז שפיג"א), **וכרכום - משקל ששה עשר של ששה עשר מנה;**

הקושט שנים עשר, קילופה (בשם, וזהו שמו) **שלשה, וקנמון תשעה** (קבין); **בורית** (סאבון) **כרשינה** (הבא מאותו מקום; לישראל אחרינא: עשב הנקרא אירב"ה שנוטי"א, שעושין ממנו בורית, שקורין 'ספוני'; מפי הרב הגדול) **תשעה קבין;** (סך הכל סס"ח מנין); **יין קפריסין** (שבא ממקום ששמו קפרס; ענין אחר בגליון: יין קפריסין = שעושין מקפרא של אילן הוא, ששמו קפרס, כגון 'הצלף והקפרס'; מ"ר [= מפי רבי]) **סאין תלתא קבין תלתא;** **אם אין לו יין קפריסין מביא חמר חיוורין עתיק;**

מלח סדומית דובע (הקב),

מעלה עשן (שם עשב) **כל שהוא;**

רבי נתן אומר: אף כיפת הירדן (עשב הגדל על שפת הירדן) **כל שהוא;**

ואם נתן בה דבש - פסלה (דכתיב כי כל שאור וכל דבש [לא תקטירו] (ויקרא 17,17);

חיסר אחת מכל סממניה - חייב מיתה (כי עייל ביוה"כ, דכתיב (ויקרא 17,17) ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו' ולא ימות וגו' [פסוק ג] בזאת יבא אהרן וגו' - וכי מעייל קטרת שלא כהלכתה - 'ביאה ריקנית' היא, וחייב מיתה);

רבי שמעון [בן גמליאל] אומר (לפרושי אתא): **הצרי אינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף; בורית כרשינה ששפין** (מושחין) **בה את הציפורן כדי שתהא נאה** (ששחורה היא); **יין קפריסין ששורין בו את הציפורן כדי שתהא עזה** (שיהא ריחה חזק);

והלא מי רגלים יפין לה? - אלא שאין מכניסין מי רגלים למקדש (שבטורה היו מפטמין).

(מדלא מפקא ליה לברא בשעת שריית סמנים ויתנו בה שם מי רגלים -) **מסייע ליה לרבי יוסי ברבי חנינא, דאמר** (שמות 1,12) **[על בשר אדם לא יסך ובמתכנתו לא תעשו כמהו] קדש הוא קדש יהיה לכם - כל מעשיה לא יהו אלא בקדש.**

[## אבל הפסוק בשמן המשחה ולא בקטורת? אולי אפשר לדרוש כי הוקשו להדדי: שמות פרק לא פסוק יא, שמות פרק לה פסוק טו, שמות פרק לז פסוק ל, שמות פרק לט פסוק לח; וכן אולי כי דורשים סמוכים: פרשת השמן בשמות ל, כב-לג, ופרשת הקטרת בהמשך פסוקים לד-לח]

מיתבי [שקלים פ"ד מ"ו]: 'המקדיש נכסיו' (קיימא לן 'סתם הקדשות לבדק הבית') והיו כה דברים הראויין לקרבנות הציבור (דקיימא לן המקדיש נכסיו ויש בהן דבר הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם: הראוי ליחיד מוכרין אותו ליחיד הצריך קרבן, והראוי לציבור אי אפשר להקריבו, דבעי לקנותו מתרומת הקופות) - (הילכך) 'נתנו לאומניין בשכרן' (ובגמרא מפרש באומניי בית אבטינס שהיו נוטלין קטרת במסכת שקלים בפרק 'התרומה מה היו עושין' (הלכה ח); הני 'דברים הראויין' מאי ניהו?: אי בהמה דחיה (חיה לאו דוקא) - תנא ליה! אי יינות שמנים וסלתות - תנא ליה (התם במסכת שקלים והני ראויין ליחיד כמו לצבור)!! אלא לאו קטרת (דאינו ראוי אלא לציבור, אלמא עושין קטרת מן החולין, ובחוקן, וקשיא לרבי יוסי ברבי חנינא)!!

אמר רבי אשעיא: (לעולם בקודש נעשית) באותה הניתנת לאומניין בשכרן (ולא הספיקו ללוקחה הימנו עד שהקדישה), דתנן [שקלים פ"ד מ"ה]: 'מותר הקטרת' (בכל שנה היה נשאר מאותן שלשה מנים יתירין שכהן גדול מכניס [בהן ידיו], ולא היה מקטיר אלא מלא חפניו, ונשאר המותר; ואותו מותר לא היה ראוי לשנה הבאה מניסן ואילך, דניסן - ראש השנה דתרומת שקלים, דאמרה תורה 'חדש והבא קרבן מתרומה חדשה' [במסכת ראש השנה (דף טז.)] - מה היו עושין בה? היו מפרישין (מהקדש בדק הבית) שכר האומניין (המחזקים את בדק הבית), ומחללין אותה (את מותר זה) על מעות האומניין (מעות דכל זמן שהיא בקדושה אינן רשאים לתתה לאומניין, דכל דבר שראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם), ונותנין אותן לאומניין בשכרן, וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה.

מתקיף לה רב יוסף: הא בכולהו מותרות תני 'חוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה' והכא לא תני (והא מדתני בכולהו מותרין הניתנין לאומניין 'חוזרין ולוקחין אותן כו', והכא לא תני הכי - מכלל דלאו בקטרת גמורה קמיירי, אלא בשנעשית חולין, וקרי לה 'ראויין לקרבנות צבור' - ותיובתא דרבי יוסי ברבי חנינא)!!

אלא אמר רב יוסף: (מאי 'ראויין' דקתני?) באחד מסממני הקטרת (ולא קטרת פטומה).

תנו רבנן: 'קטרת היתה נעשית שס"ח מנה' (דהכי סליק חושבנא דסממנין דלעיל; בורית ויין ומעלה עשן - לאו סממנין ניהו): שס"ח כנגד ימות החמה, שלשה מנין יתירין שמהן מכניס כהן גדול מלא חפניו כיום הכיפורים, והשאר ניתנת לאומניין בשכרן;

כדתניא: 'מותר הקטרת מה היו עושין בה? מפרישין שכר האומניין, ומחללין אותה על מעות האומניין, ונותנין אותן לאומניין בשכרן, וחוזרין ולוקחין אותה מתרומת הלשכה'.

(כריתות ו, ב)

תנו רבנן: 'מותר הקטרת אחת לששים או לשבעים שנה* היו מפטמין אותה לחצאין' (שלא היה צריך לפטם אלא חצי שיעור, משום דמותר דששים או שבעים שנה סליק לחצי שיעור הקטרת, פעמים לששים פעמים לשבעים או סמוך להם, לפי שאין כל החפניים שוות); לפיכך יחיד שפיטם לחצאין - חייב, דכרי רבן שמעון בן גמליאל, שאמר משום הסגן; אבל שליש ורביע לא שמעתי (שהיו משהין המותר שמונים שנים או תשעים או מאה: שלא הוצרכו לפטם אלא שליש או רביע, ויחיד נמי שפיטם שליש או רביע פטור); וחכמים אומרים: בכל יום מתקן במתכונתה (לישנא דקרא: אם היה רוצה לפטם הקטרת דבר יום ביומו - עושה) והיה מכניס' (הילכך יחיד שלא פיטם אלא מנה - חייב). מסייע ליה לרבא, דאמר רבא: קטורת שפטמו לחצאין - חייב, דכתיב (שמות לז) והקטרת אשר תעשה [במתכונתה לא תעשו לכם קדש תהיה לך לה] - כל שתעשה ('חצאין' דרבא - לאו דוקא, אלא כל דראוי להקטיר), והא אפשר דעבדה פוס בשחרית ופרס בין הערבים.

*עיין תוספות ד"ה אחת לע"ב מפטמין לחצאין

תנו רבנן: 'היו מחזירין אותה למכתשת פעמים בשנה: כימות החמה פזורה שלא תתעפש (מפזרה), כימות הגשמים צבורה כדי שלא תפוג ריחה, וכשהוא שוחק אומר (הממונה בן לשוחק) "הדק היטב היטב הדק" - דברי אבא יוסי בן יוחנן; ושלש מנין יתירין שמהן כהן גדול מכניס מלא חפניו כיום הכפורים - נותן אותה למכתשת בערב יום הכפורים, ושוחקן יפה יפה כדי שתהא דקה מן הדקה'.

כדתניא: 'דקה' [ויקרא טז: ו] ולקח מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת] מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר (שמות לז) ושחקת ממנו הדק [ונתתה ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אועד לך שמה קדש קדשים תהיה לכם], מה תלמוד לומר 'דקה'? כדי שתהא דקה מן הדקה'.

אמר מר 'כשהוא שוחק אומר "היטב הדק היטב" - מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: כשם שהדיבור רע ליין (במסכת מנחות בפרק 'כל הקרבנות' (דף 19): זרק הגיד של שמרים - הגזבר הקיש, שהגזבר מקיש בקנה למוציא היין ורומז לו, ובלא דבור, שרע הוא לנשכים, ולא היה מדבר בפיו שהדבור רע ליין) - כן הדיבור יפה לבשמים.

אמר רבי יוחנן: י"א סממנין נאמרו לו למשה בסיני. (ולעיל חשבנו אחד עשר: 1) צרי, 2) צפורן, 3) חלבנה, 4) ולבונה, 5) מר, 6) קציעה, 7) שבולת נרד, 8) כרכום - הרי שמונה; 9) קושט 10) קנמון 11) קילופה - הרי י"א סממנים נאמרו לו למשה, ולא ניקבו אלא ארבעה, וכל י"א דבעי ניתב ובלבד שיהא קוטר ועולה, כדדרשינן לקמן בכלל ופרט כדברי רבי ישמעאל.)

אמר רב הונא: מאי קראה? - [שמות לז: ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בדבד יהיה] 'קח לך סמים' - תרי, 'נטף ושחלת וחלבנה' - הא חמשה; ו'סמים' אחריני - חמשה, הא עשרה; 'ולבונה זכה' - חד, הא חד סרי. ואימא (כלומר: ממאי דקרא לחושבנא אתא? דילמא למידרש כלל ופרט [וכלל] לחוד הוא דאתא, ולא למנין אחד עשר?): 'סמים' כלל, 'נטף ושחלת וחלבנה' - פרט, 'סמים' - חזר וכלל; כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט: מה הפרט מפורש דבר שקיטר ועולה (שמתמר ועולה כמקל ולא יפציל לכאן ולכאן) וריחו נודף - אף כל דבר שקיטר ועולה וריחו נודף? וכי תימא: 'אם כן לכתוב קרא חד פרטא' - לאיי, מיצרך צריכי: דאי כתב 'נטף', הוה אמינא: 'מין אילן (דהוא צרי) - אין, אבל גידולי קרקע לא' - משום הכי כתב 'ושחלת'; ואי כתב 'ושחלת' - הוה אמינא: 'גידולי קרקע אין אבל מין אילן אימא לא', משום הכי כתב 'נטף'; 'וחלבנה' - לגופיה אתא, מפני שריחה רע (לאשמועינן דאף על גב דריחיה רע - משוינן ליה לקטרת)!

אם כן (דבכלל ופרט וכלל לחוד בעי למידרשה) - מ'קח לך' נפקא ליה (לא נכתוב קרא 'סמים' אלא 'קח לך' הוה משמע כלל; אלא הכי נקט ברישא 'סמים' וכתב נמי 'קח לך': למידרש כלל ופרט וכלל: לקוטר ועולה, כדלקמן, ולמנין י"א)!

ואימא 'סמים' בתראי - תריין נינהו, כ'סמים' קדמאי? אם כן נכתוב 'סמים' 'סמים' בהדי הדדי, וסוף נכתוב 'נטף ושחלת וחלבנה'.

דבי רבי ישמעאל תני: 'סמים' - כלל; 'נטף ושחלת וחלבנה' - פרט; 'סמים' - חזר וכלל; כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט: מה הפרט מפורש דבר שקיטר ועולה וריחו נודף - אף כל דבר שקיטר ועולה וריחו נודף;

או אינו אלא כלל בכלל ראשון (כולה מפרש לקמיה), ופרט בפרט ראשון? אמרת: לאו! הא אין לך עליך לדון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון.

(דבי רבי ישמעאל נמי בעיא אחד עשרה, מדקתני או אינו כו', וליכא למידרשה אלא כדדריש ליה, ובעי קוטר ועולה.)

אמר מר 'או אינו אלא כלל בכלל ראשון ופרט בפרט ראשון; אמרת לאו! הא אין עליך לדון' - מאי קושיא?

הכי קא קשיא ליה: סמים בתראי תרי, כי סמים קדמאי [= 'כלל ראשון'] תריין?

הדר ושני כדשניין: דאם כן נכתוב קרא 'סמים סמים נטף ושחלת וחלבנה'.

ומאי 'פרט בפרט ראשון'?

הכי קא קשיא ליה: מיני אילנות ילפי מן 'נטף', וגידולי קרקע ילפי מ'שחלת'; [וכוונת השאלה 'או אינו אלא ... פרט בפרט ראשון' היא:] 'ולילפי נמי מ'לבונה זכה' דאיתי בחד צד, דניתי 'דבר שריחו נודף' ואף על פי שאין קוטר ועולה (והיינו דפריך 'או אינו אלא פרט אחרון' - דהיינו לבונה - בפרט ראשון מייתי נמי דמי ליה, ולמעוטי דבר שאין ריחו נודף ולא קוטר ועולה נאמרה לי כשאר פרטי קמאי, דמייתי מאי דמי ליה)? - הדר אמר: 'אם כן' (דכשאר פרטי מייתי ליה) נכתוב קרא ל'לבונה זכה' במיצעי (בהדי שאר פרטי קמאי), ותילף מינה? - (והיינו דקאמר לאו.)

(וקפריך ליה הש"ס: הא - לאו תירוצא הוא:) אי כתביה 'לבונה זכה' במיצעי (בהדי שאר פרטי, בין שני הכללות) - הויין תרי עשר (כגון 'סמים' = שנים, ונטף ושחלת וחלבנה ולבונה הרי ששה, וסמים כנגדן - הרי י"ב; ולהכי לא כתבה בהדי פרט: דלא תימא י"ב בעינן, ולעולם גמר מיניה)?

אם כן נכתוב קרא 'לבונה זכה' במיצעי (במקום חלבנה, דנשמע מיניה די"א הן ונשמע מיניה דאפילו אינו קוטר ועולה), ו'חלבנה' לבסוף (דהא השתא מיהא לאו מידי גמרינן מיניה).

ריש לקיש אמר: מגופה: מה לשון 'קטרת' = דבר שקוטר ועולה.

אמר רב חנא בר בזנא אמר רבי שמעון חסידא: כל תענית שאין בה מפושעי ישראל - אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטרת.

אביי אמר: מהכא: (עמוס ט, 1) [הבונה בשמים מעלותו] ואגודתו על ארץ יסדה [הקרא למי הם וישפכם על פני הארץ ה' שמו] (ואגודתו משמע: שכולן ביחד - אז על ארץ יסדה).

והסך בשמן המשחה:

תנו רבנן: 'הסך בשמן המשחה לבהמה וכלים פטור; לעובדי כוכבים ולמתי פטור';

בשלמא בהמה וכלים, דכתיב (שמות ל, לב) על בשר אדם לא יסך [ובמתכנתו לא תעשו כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם], ובהמה וכלים לאו 'אדם' הוא; מתיים נמי פטור, דכיון דמית ליה - 'מת' מיקרי ולא 'אדם'; אלא עובדי כוכבים אמאי פטור? הא 'אדם' נינהו?

לאיי, דכתיב (יחזקאל לד, לא) ואתן צאני צאן מרעיית אדם אתם [אני אלקים נאם ד' ה']: אתם קרויין 'אדם' ואין העובדי כוכבים קרויין 'אדם'.

והכתיב (במדבר לא, מו) ונפש אדם ששה עשר אלף!

אמר ליה: ההוא לאפוקי בהמה (משום דכתיב בהמה בההוא עניינא, דלא סגי דלא קרי להו אדם).

והכתיב (יונה ד, יא) ואני לא אחוס על נינוה [העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבו אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה]?

ההוא לאפוקי בהמה;

ואיבעית אימא כדקתני תנא קמיה דרבי אלעזר: 'כל שישנו ב'סך' (כל שהוא עובר כשהוא סך את עצמו או אחרים: שמצווה שלא יסוך משמן המשחה לזר) 'ישנו ב'כל יסך' (מצווים אחרים עליו שלא לסוכו), וכל שאינו ב'סך' אינו ב'כל יסך'. [## ומניין לחייב גדולים על קטנים?]

תניא אידך: 'הסך בשמן המשחה לבהמה וכלים לעובדי כוכבים ומתיים - פטור; למלכים ולכהנים (לאחר שנמשחו): רבי מאיר מחייב ורבי יהודה פטור';

וכמה יסוך ויהא חייב?

רבי מאיר אומר: כל שהוא;

רבי יהודה אומר: כזית'.

והאמר רבי יהודה פטור?

כי פטר רבי יהודה - גבי מלכים וכהנים; גבי הדיוט מחייב.

רבי מאיר ורבי יהודה במאי פליגי?

אמר רב יוסף: בהא פליגי:

רבי מאיר סבר: (שמות ל, לב) על בשר אדם לא יסך [ובמתכנתו לא תעשו כמהו קדש הוא

קדש יהיה לכם] כתיב, וכתוב (שמות ל, לג) [איש אשר יקח כמהו] ואשר יתן ממנו על זר

[ונכרת מעמיו] מה סיכה כל שהוא (דלא אשכחן שיעור בסיכה) - אף נתינה

כל שהוא (אף על גב דנתינה בעלמא כזית כדמפרש לקמן);

ורבי יהודה סבר ילפינן נתינה דעל זר מנתינה דעלמא: מה

נתינה דעלמא כזית (דגמרינן מנתינה דונתן לכהן את הקדש דכתיב ביה אכילה ואיש כי

יאלקדש [ויקרא כב, יד], וכל אכילה כזית) - אף נתינה דעל זר כזית, אבל

סיכה למימשח מלכים וכהנים - דברי הכל כל שהוא.

ואמר רב יוסף: במאי פליגי רבי מאיר ורבי יהודה גבי מלכים וכהנים?

רבי מאיר סבר ואשר יתן ממנו על זר כתיב, ומלך וכהן השתא זרים נינהו,

ורבי יהודה סבר: בעינן עד דאיכא זר מתחלתו ועד סופו,

ומלך וכהן מעיקרא לאו זרים הוו (דהא נמשחו מתחלה).

אמר רבי איקא בריה דרב אמי: ואזדו לטעמייהו, דתנן [תרומות פ"ז מ"ב]:

(כריתות ז, א)

'בת כהן שנישאת לישראל ואכלה בתרומה משלמת את הקרן ואינה משלמת את החומש (דלא 'זרה', שהרי לא נתחללה: שאם ימות בעלה ותנשא לכהן – אוכלת, או אם זרע אין לה – הדרא לתרומה), **ומיתתה בשריפה; ניסת לאחד מן הפסולין משלמת קרן וחומש** ('אשם' לא גרסינן) **ומיתתה בחנק – דברי רבי מאיר** (ורבי מאיר לטעמיה: דאף על גב דמעיקרא לאו זרה היא – השתא מיהא זרה הויה); **וחכמים אומרים: אחת זו ואחת זו משלמת הקרן ואינה משלמת החומש ומיתתה בשריפה** (דבעינן זר מתחלתו, ו'חכמים' היינו רבי יהודה, בר פלוגתיה [דרבי מאיר]).

אמר רב יוסף: מחלוקת בנתינת שמן המשחה, ובשינויי דשנינן (דטעמיה דרבי מאיר משום דאיתקש לסיכה), אבל נתינה דעלמא (כגון לא יתן עליה לבונה [ויקרא ה,א] דמנחת חוטא) – דברי הכל כזית (דילפינן מונתן לכהן את הקדש [ויקרא כב,ד]; והכי מפרשא בפרק 'כל המנחות באות מצה' [מנחות נט:]).

גופא: תני תנא קמיה דרבי אלעזר: **'כל שישנו כ'סך' ישנו כ'כל י'סך'** (מצווים אחרים עליו שלא לסוכו), **וכל שאינו כ'סך' אינו כ'כל י'סך'**.

אמר ליה: שפיר קאמרת: [שמות ל,ב: על בשר אדם] לא י'סך [ובמתכנתו לא תעשו כמחו קדש הוא קדש יהיה לכם] כתיב, וקרי ביה 'לא יסיך' (לא י'סך כתיב בשני יודין; שדי חדא לתוך התיבה – וקרי 'לא יסיך', דמשמע: מי שמצווה שלא יסיך לא לעצמו ולא לאחרים – מצווה אחר עליו שלא לסוכו, ועובד כוכבים לאו בר מצוה הוא).

תני רב חנניה קמיה דרבא: מניין לכהן גדול שנטל משמן המשחה שעל ראשו ונתן על בני מעיו, מניין שהוא חייב? – שנאמר (שמות ל,ב) **על בשר אדם לא י'סך** [ובמתכנתו לא תעשו כמחו קדש הוא קדש יהיה לכם].

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: מאי שנא מהא, דתניא: **'כהן שסך בשמן של תרומה – בן בתו ישראל מתעגל בו** (ופירושו: כהן שסך את עצמו שמן, יכול בן בתו ישראל לבא להתעגל בו, ואפילו גדול ושף עצמו באבי אמו) **ואינו חושש'** (אלמא כיון דבטלה בהתירא – בטלה; והכי תניא בהדיא בתוספתא דמסכת תרומות (פ"י מ"י): **סך כהן את עצמו שמן של תרומה ומביא בן בתו ישראל ומעגלו על גביו**; ו'בן בתו ישראל' דנקט – משום דרגיל אצלו; והוא הדין לאחריו)?

אמר ליה: התם (ויקרא כב,ט) [ושמרו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא] ומתו בו כי יחללוהו [אני ה' מקדשם] כתיב: כיון דחלליה – הא איתחיל, אבל גבי שמן המשחה כתיב (ויקרא כא,יב) [ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלקיו] כי נזר [שמן משחת] אלהיו עליו [אני ה']: **'שמן משחה' קרייה רחמנא: דאף על גב דאיתא עליו לא איתחיל**.

על אלו חייבין על זדונו [כרת ועל שגגתו חטאת, ועל לא הודע שלהם אשם תלוי – חוץ מן המטמא מקדש וקדשיו, מפני שהוא בעולה ויורד – דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים: אף המגדף, שנאמר (במדבר טו,כט) [האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם] תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה – יצא מגדף, שאינו עושה מעשה]:

קתני **'חוץ ממטמא מקדש וקדשיו'**; ממאי מפיך ליה?

הכי קתני: **'חוץ ממטמא מקדש וקדשיו שאין מביא אשם תלוי** (שאין אשם תלוי בא אלא על ספק חטאת קבועה, כדמפרש בפרק בתרא (לקמן כה.))'.

וניתני נמי **'חוץ ממי שעבר עליו יום הכיפורים שאין מביא אשם תלוי'**?

אמר ריש לקיש: כי קתני היכא דאיתיה לחטאת ורחמנא פטריה; עבר עליו יום הכיפורים – ליתיה לחטאת, דקא כפר ליה.

רבי יוחנן אמר: (מתניתין) במבעט (ביוה"כ): דקאמר "אין יום הכפורים מכפר", דאי הדר ביה בתר יום הכיפורים – בעי לאיתויי אשם תלוי (משום הכי לא תני ליה);

וריש לקיש סבר: מבעט נמי מכפר עליה יום הכיפורים; ובפלוגתא: האומר "לא יתכפר לי חטאתי": אביי אמר אינה מכפרת, רבא אמר מכפרת.

היכא דאמר "לא תיקרב" – דכולי עלמא לא פליגי דלא מכפרת, דכתיב (ויקרא א,א) [אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד] יקריב אותו לרצונו [לפני ה']; כי פליגי דאמר "תיקרב ולא תכפר": אביי אמר אין מכפרת, דהא אמר "לא תכפר"; רבא אמר מכפרת: כיון דאמר "תיקרב" – כפרה ממילא אתי.

והדר ביה רבא, כדתניא [ספרא אמור פרשתא יא פ"ד מ"א ומ"ב]: 'יכול יהא יום הכיפורים מכפר על שבינ ועל שאין שבינ?
 ודין הוא (שלא יכפר): ומה חטאת ואשם מכפרין ויוה"כ מכפר: מה חטאת ואשם אין מכפרין אלא על השבינ (דלרצונו בעינן) [ומשום דברים אלו חזר בו רבא]: - אף יוה"כ אין מכפר אלא על השבינ;
 לא! אם אמרת בחטאת ואשם שאין מכפרין על המזיד כשוגג (אשם' לאו דוקא נקט, דהא אשכחן אשם אמזיד: בפרק שני (לקמן ח): 'אזבעה מביאין על הזדון'), תאמר ביוה"כ שמכפר על המזיד כשוגג, והואיל ומכפר על המזיד כשוגג - מכפר על שבינ ועל שאין שבינ?!

תלמוד לומר: (ויקרא כג, כז) אף [בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה לה'] - חלק (יום כפור לשבין, ולא לשאינן שבינ)'.
 מאי 'שבינ' (דקתני 'אין מכפרין אלא על השבינ') ו'שאינן שבינ'? אלימא 'שבינ' = שוגג, 'לא שבינ' = מזיד, הא קתני: 'לא אם אמרת בחטאת ואשם כו' (ואם כן מאי קאמר? היינו הך) ?
 אלא כי הא דעולא אמר רבי יוחנן: 'אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו, הואיל ונדחה ידחה' (והיינו דקאמר 'חטאת אינו מכפר אלא על השבינ': ששבין משעת הפרשה עד שעת הקרבה, ולא שהמיר דתו בינתיים; והכא בעי למילף ביום הכפורים, דאם המיר דת קודם יוה"כ וחזר בו אחר יוה"כ - דתו לא מכפר עליה יום הכפורים אחר על עבירותיו שמקמי המרתו); (אמאי?); נהי דאידחי קרבן (דבקרובן אמרינן 'הואיל ונדחה לאחר הפרשה ידחה מעל המזבח') - (אבל) גברא (לגבי יוה"כ) בר כפרה הוא (כישראל מעליא) !
 אלא 'שבינ' = דאמר "יכפר עלי חטאתי", 'שאינן שבינ' = דאמר "לא תכפר עלי חטאתי"!
 שמע מינה.

ורמינהי (אהא דתני לעיל 'יוה"כ אינו מכפר אלא על השבינ') [ספרא אמור פרשתא יא פ"ד מ"א]:
 'יכול לא יהא יום הכפורים מכפר אלא על שנתענה כו ולא עשה כו מלאכה וקראו מקרא קודש (בתקון סדר התפלה); לא נתענה כו ועשה כו מלאכה ולא קראו מקרא קודש - יכול לא יהא יום כיפורים מכפר?
 תלמוד לומר: (ויקרא כג, כח) [וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי] 'יום כפורים הוא [לכפר עליכם לפני ה' אלקיכם] מכל מקום' ?

ותרוייהו סתם סיפרא הוא, קשיין אהדדי ?
 אמר אביי: לא קשיא: ~~הא רבי אליבא דרבי יהודה, הא רבי אליבא דרביה~~ (הכי גרסינן: לא קשיא: הא רבי יהודה, הא רבי), דתניא (ברייטא דקתני יום הכפורים [מכפר] מכל מקום - רבי היא): 'רבי אומר: כל עבירות שבתורה - כין עשה תשובה וכן לא עשה תשובה - יום הכפורים מכפר, חוץ מפורק עול (של כל המצות), ומגלה פנים בתורה (דורש באגדות של דופי, כגון מנשה, שהיה אומר 'מה היה לו למשה לומר ותמנע היתה פילגש'), ומפר ברית כשר, שאם עשה תשובה יום הכפורים מכפר, ואם לאו - אין יום הכפורים מכפר'.

רבא אמר: הא והא רבי אליבא דנפשיה, ומודה רבי בעבירות דיום הכפורים גופיה דלא מכפר (דהא דקתני לא התענה כו מכפר - אעבירות דכל השנה, אבל ההיא עבירה דעניני - לא מכפר, ואך - חלק' נמי דקתני לעיל - בעבירות דיומיה קאמר), דאי לא תימא הכי - כרת (כרת = הולך עירי בלא בנים, ואם יש לו - מתים) דיוה"כ לרבי, כיון דבכל שעתא ושעתא מכפר - היכי משכחת לה?
 ומאי קושיא?: דילמא דעבד עבידתא כולי ליליא ובהדי עמוד השחר מית, דלא הוה יממא דלכפר ליה (יום הכפורים אינו מכפר אלא היום, כדכתיב (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה) !

תינח כרת דליליא, כרת דיממא היכי משכחת לה?
 ומאי קושיא? דילמא בהדי דקאכל נהמא חנקתיה אומצא ומית, דלא הוה ליה שהות ביממא דלכפר ליה? אי נמי דעבד עבידתיה סמוך לשקיעת החמה (דלא הוה שהות לכפורי)? אי נמי בהדי דעביד עבידתיה פסקיה מרא (דדפיקבה) לשקיה [השוק שלו] ומית (מיד), דלא הוה ליה שהות ביממא דלכפר ליה?!

וחכמים אומרים אף המגדף [שנאמר (במדבר טו, כט) [האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם] תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה - יצא מגדף, שאינו עושה מעשה]:

מאי 'אף המגדף'?
 רבנן שמעו לרבי עקיבא דתני 'בעל אוב' ולא תני 'ידעוני' (דמתניתין - רבי עקיבא היא, כדמפרש לקמן: 'מגדף מביא קרבן - דברי רבי עקיבא'); אמרו ליה:

מאי שנא דלא מייתי קרבן, משום דלית ביה מעשה? מגדף נמי (אף מגדף נמי כידעוני) לית ביה מעשה! ?
(תימה לי: ולרבי יוחנן, דאמר לעיל (דף ג:) 'הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו' - מאי 'אף' דקתני במתניתין?)

תנו רבנן: 'מגדף מביא קרבן, הואיל ונאמר בו כרת - דברי רבי עקיבא, ואומר' (ויקרא כד, טו) [ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלקין] ונשא חטאו' (מפרש לקמן כרת במקום קרבן, דכרת דמגדף איירי בקרבן עבודת כוכבים).
וכלל הוא כל היכא דכתיב ביה כרת מייתי קרבן? והא פסח ומילה דכתיב בהו כרת ולא מייתי קרבן?

(כריתות ז, ב)
הכי קאמר: 'מגדף מביא קרבן, הואיל ובא בו כרת במקום קרבן - דברי רבי עקיבא'; קסבר מיגו דבעי מכתב כרת בעלמא וכתיב כרת במקום קרבן - שמע מינה מייתי קרבן; ואומר (במדבר ט, יג) [והאיש אשר הוא טהור ובודק לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי קרבן ה' לא הקריב במעד] חטאו ישא [האיש ההוא] - אתא לרבנן (רבנן קאמרי ליה), והכי קאמר רבי עקיבא לרבנן: אמריתו מגדף לית ביה מעשה!! מהו מגדף? - מברך את השם! אלא כרת דכתיב למאי אתא?

אמרי ליה: ליתן כרת למקלל, דכתיב במקלל (ויקרא כד, טו) [ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלקין] ונשא חטאו, וכתיב בפסח שני (במדבר ט, יג) [והאיש אשר הוא טהור ובודק לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי קרבן ה' לא הקריב במעד] חטאו ישא [האיש ההוא]; מה להלן כרת - אף כאן כרת.

(הגירסא הכתובה בספרים אינה כפי שיטת הש"ס, וכך היא בעיני: והכי קאמרי ליה רבנן לרבי עקיבא: אמרת 'מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו כרת במקום קרבן'; מי סברת מגדף דקרא היינו מברך את השם? מגדף היינו עובד עבודה זרה; והאי דקתני במתניתין *זחכמים אומרים: אף המגדף כו'* - הכי קאמרי: אף המגדף דידך: אף מברך את השם שאתה קורא אותו 'מגדף' [חייב כרת]; אלא כרת במברך את השם מנא להו? במברך את השם כתיב איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו (ויקרא כד, טו) ונאמר בפסח (במדבר ט, יג) חטאו ישא האיש ההוא; מה להלן כרת - אף כאן כרת; והכי נמי איכא דדריש ליה בפסחים בפרק 'מי שהיה טמא' (דף צג:), ודרשי הכי: וחדל לעשות הפסח - ראשון, דהא קרבן ה' לא הקריב במועדו - חטאו ישא, ולא נאמר כרת דמגדף במקום קרבן, ולא גמרינן ליה אלא מכרת דפסח ~~נשא חטאו~~ ~~דמצינו עשה היא~~; ורבי עקיבא אית ליה כרת בפסח שני, ומוקי לחטאו ישא בפסח שני, וגמר לה ממגדף, וסבר מגדף היינו מברך את השם; ובפסחים (שם) נמי איכא דדריש ליה הכי.)

תנו רבנן: (במדבר טו, ל) [והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר] את ה' הוא מגדף [ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה]: איסי בן יהודה אומר: כאדם האומר לחבירו: "גירפתה הקערה וחיסרתה" (הנחת את הקערה מן התבשיל וחסרת גם את העץ) (ר') (מתחלפת בד')

קסבר: מגדף - מברך את השם הוא (ומילתא רבה עבד: דפשטי ידו בעיקר); רבי אלעזר בן עזריה אומר: כאדם האומר לחבירו "גירפתה הקערה ולא חיסרתה" קסבר מגדף היינו עובד עבודה זרה (כגון משורר ומזמר לעבודת כוכבים, דלאו מילתא רבה היא כולי האי).

תניא אידך: (במדבר טו, ל) [והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר] את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה]: רבי אלעזר בן עזריה אומר: בעובד עבודה זרה הכתוב מדבר; וחכמים אומרים: לא בא הכתוב אלא ליתן כרת למברך השם [מגדף לרבי עקיבא].

משנה:
יש מביאות קרבן ונאכל, ויש מביאות קרבן ואינו נאכל, ויש שאינם מביאות;
אלו מביאות קרבן ונאכל: המפלת כמין בהמה חיה ועוף (מפרש טעמא במסכת נדה בפרק 'המפלת' (כב:): הואיל ונאמרה בו יצירה כאדם), דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים: עד שיהא בו מצורת אדם.
המפלת סנדל (ולד הוא אלא שנפחתה צורתו) או שיליא (נמי אמרינן במסכת נדה ב'המפלת' (דף כו:): אין שיליא בלא ולד') או שפיר (היינו עור הולד) מרוקם (שיש בתוך השפיר צורת

איברים קטנים ובמסכת נדה מפרש לה ב'המפלת', והיוצא מחותך, וכן שפחה (כנענית) שהפילה (ובגמרא פריך: למה לי למתנייה?) - מביאה קרבן ונאכל; ואלו מביאות (קרבן: שתי תורים אחת לעולה ואחת לחטאת; ועל של עולה מתנה עלה: אם מין חובה ילדה - תהא לחובתה, ואם לאו - תהא עולת נדבה; אבל חטאת לא מצי לאתנויי, דאין חטאת נדבה; ומחייב בספק) ואינן נאכלות (דשמא לאו בת קרבן היא, ומליקתה כנבילה בעלמא; ומשום חולין על המזבח לא איכפת לן, דכיון דאין למזבח אלא דמה - לא חשיבא 'אכילה'; ובמסכת נזיר (דף כט.) ילפינן דחטאת העוף באה על הספק): המפלת ואין יודע מה הפילה (אם צורת אדם וחייבת, או דגים וחגבים ופטורה), ושתי נשים שהפילו (במחבואה): אחת ממין פטור (דגים וחגבים) ואחת ממין חובה (סנדל או שיליא, ואין ידוע אי זו הפילה פטור ואי זו הפילה חובה - מביאות כל אחת שתי תורים, כמו שפירשתי, ואינו נאכל).

אמר רבי יוסי: אימתי? (אינו נאכל) - בזמן שהלכו זה למזרח וזה למערב (שאינן יכולות להתנות; שהביאו קניהן לכהן והלכו לדרכן), אבל אם היו שתייהן עומדות - שתייהן מביאות קרבן, ונאכל (בגמרא מפרש מאי עבדן).

אלו שאין מביאות: המפלת שפיר מלא מים, מלא דם, מלא גנינים (גוונים); המפלת כמין דגים וחגבים ושקצים ורמשים; המפלת יום ארבעים (במסכת נדה בפרק 'המפלת' (דף ל:) עד שיעברו ארבעים יום להריון הוי מיא בעלמא), ויוצא דופן; רבי שמעון מחייב ביוצא דופן.

גמרא:

שפחה מנלן?

דתנו רבנן: (ויקרא יב,ב) [דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה (טמאה) 'בני ישראל'; אין לי אלא בני ישראל, גירות* ושפחה מניין? תלמוד לומר: 'אשה'.

מאי 'וכן שפחה'? (הא פשיטא לן דכל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה, דגמרי 'לה' 'לה': כתיב באשה (דברים כד, פסוקים א,ג) וכתב לה ספר כריתות, וכתוב בשפחה [ויקרא יט,כ] או חפשה לא נתן לה) סלקא דעתא אמינא 'כי אמרינן כל מצות שהאשה חייבת בה עבד חייב בה, הני מילי בדבר שווה בין איש ובין אשה, אבל יולדת - דבנשים איתא באנשים ליחא - אימא לא תחייב שפחה' אהכי תנא שפחה.

*[##] אולי גירות שכאשר הזריעה = שנתעברה לפני שנתגיירה, והוה אמינא שרק מי שהזריעה בישראל חייבת קרבן.

נדה טו,ב: תוספות ד"ה בשפחתו של מסיק. משמע דשפחה מטמאה בלידה, וכן מוכח בפ' רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלה:), דקאמר: לקח שפחה ונתעברה אצלו זהו 'יליד בית' שנימול לשמונה, והתם קאמר כל שאין אמו טמאה לידה אינו נימול לשמונה!

ובת"כ תניא נמי בהדיא: אין לי אלא בני ישראל, גירות ושפחה - בין משוחררת ובין שאינה משוחררת - מניין? תלמוד לומר: אשה

ונראה דהא דיליף לאינה משוחררת מאשה - אסמכתא בעלמא הוא, ואגב אחריני נקט לה, דבפ"ק דכריתות (דף ט:) משמע מגזירה שוה ד'לה' 'לה' אתיא, ובפרק 'הערל' (יבמות דף עד:) לא יליף מ'אשה' אלא גירות ומשוחררת, ושאינה משוחררת אינו מזכיר שם.]

אלו מביאין קרבן [ואינן נאכלות: המפלת ואין יודע מה הפילה, ושתי נשים שהפילו: אחת ממין פטור ואחת ממין חובה.

אמר רבי יוסי: אימתי? - בזמן שהלכו זה למזרח וזה למערב, אבל אם היו שתייהן עומדות - שתייהן מביאות קרבן, ונאכל:]

מאי עבדין? (לרבי יוסי?)

מיתין תרוייהו חד קרבן ודאי, וחטאת עוף ספק, ומתני (בין שתייהן יקנו חטאת העוף חדא ודאי, דעולת העוף תביא כל אחת ודאי, ובתנאי: שאם אינה חייבת - תהא נדבה; אבל חטאת העוף לא מצי למימר תהא נדבה: דאין חטאת נדבה; ולהכי מייתו חטאת העוף, ויקנוהו בין שתייהן, ומתנין 'אם אני חייבת - יהא חלקך מחול לי, ואם את חייבת - יהא חלקי מחול לך', וממה נפשך הויא מליקתה כשרה).

ומי אית ליה לרבי יוסי תנאה? והתנן (בפרק 'דמ שחיטה' פ"ה מ"ה, לקמן (דף כג.):

רבי שמעון אומר: מביאות שניהן חטאת אחת; רבי יוסי אומר: אין שניהן מביאות חטאת אחת' - אלמא לרבי יוסי לית ליה תנאה?!

אמר רבא: מודה רבי יוסי (דמתניתין) במחוסר כפרה (בארבעה מחוסרי כפרה דלא מייתי קרבן לשום חטאת, אלא לאשתרווי בקדשים).

וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: מודה רבי יוסי במחוסר כפרה. מאי טעמא?

התם (גבי חטאת חלב בפרק'דס שחיטה') בעי גברא ידיעה, דכתיב (ויקרא ד, פסוקים כד, כח) או הודע אליו חטאתו (שידע שחטא, ואי לא - מייתי כל חד אשם תלוי, ולא חטאת בשותפות), הילכך לא מתיין ומתני, אבל הכא, כי מתיין נשים קרבן - לאישה רויי באכילת קדשים, כדתני סיפא דההיא (בפרק'דס שחיטה' (שם)): 'רבי יוסי אומר: כל חטאת שהיא באה על חטא - אין שתיים מביאות אותה' (אלמא באה על חטא דוקא נקט).

אלו שאין מביאות כו' ר' שמעון מחייב ביוצא דופן: מאי טעמא דרבי שמעון? אמר ריש לקיש: אמר קרא: (ויקרא יב, ה) ואם נקבה תלד [וטמאה שבעים כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה] - (הוה ליה למכתב 'ואם נקבה היא') לרבות לידה אחרת; מאי היא? - יוצא דופן. ורבנן מאי טעמא? אמר רב מני בר פטיש: (ויקרא יב, ב) [דבר אל בני ישראל לאמר] אשה כי תזריע וילדה [זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא] - עד שתלד ממקום שמזרעת.

משנה:

[ויקרא יב, ה]: ואם נקבה תלד וטמאה שבעים כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה שבועים+ששים וששה יום = שמונים יום [ויקרא יב, ה]: ובמלאכת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן המפלת לאור שמונים ואחד (שילדה נקבה לאור שמונים ואחד, שהיתה ראויה למחר להביא כפרתה - הפילה): בית שמאי פוטריין מן הקרבן (מלידה שניה [כלומר: מהבאת שני קרבנות] אף על גב דלאחר מלאכת הוא, הואיל ולילה הוא, ולא יצאה שעה ראויה לקרבן: דלילה מחוסר זמן קרבן הוא, דכתיב (ויקרא ז, לח) ביום צותו; הילכך לענין קרבן - כתוך מלאכת דמי), ובית הלל מחייבין. אמרו בית הלל לבית שמאי: מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים ואחד (דודאי חייבת, כדמפרש לקמן בפרק 'ארבעה מחוסרי כפרה' (דף ט:))?: אם שיהיה לו לטומאה (שהרי אתם מודים שמשקיעת החמה של יום שמונים כלו ימי טוהר שלה, ואם ראתה בליל שמונסי ואחד - טמאה) לא ישוה לו לקרבן? אמרו להם בית שמאי: לא! אם אמרתם במפלת יום שמונים ואחד - שכן יצאה לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן, תאמר במפלת לאור שמונים ואחד שלא יצאה לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן? אמרו להן בית הלל: והלא המפלת יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת תוכיח: שלא יצאה לשעה שהיא ראויה להביא בהו קרבן וחייבת קרבן? אמרו להן בית שמאי: לא! אם אמרתם יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת - שאף על פי שאינן ראוי לקרבן יחיד ראוי לקרבן ציבור - תאמר במפלת לאור שמונים ואחד, שאין הלילה ראוי לא לקרבן יחיד ולא לקרבן ציבור! והדמים (שאתה אומר 'אם שוה לו לטומאה כו') אינן מוכיחים (לקרבן): שהמפלת כתוך מלאכת - דמיה טמאים (מפני הלידה) ופטורה מן הקרבן (ואינה חייבת קרבן שני).

(כריתות ח, א)

גמרא:

תניא: 'אמרו להן בדק הבית לבית שמאי: הרי הוא אומר [ויקרא יב, ה]: ובמלאכת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן [לבית] - לרבות אור שמונים ואחד'. רבי הושעיא הוה שכיח קמיה דבר קפרא; שבקיה (רבי אושעיא לבר קפרא) ואתא קמיה דרבי חייא; יומא חד פגע ביה, בעא מיניה (רבי אושעיא לבר קפרא) 'זב שראה שלש ראיות כליל שמיני' (לספירת ימים נקיים) לזיבה ראשונה, ולמחר היה ראוי לקרבן, מה בית הלל אומרים בדבר זה (מי מייתי שני קרבנות אי לא)?: טעמיהו דבית הלל במפלת כלילה משום דכתיב 'לבית', אבל זב שראה שלש ראיות כליל שמיני פטרי, דלא מייתרי קראי? או דלמא לא שנא?

אמר ליה בר קפרא: מה בבלי אומר בדבר זה? (רבי חייא עלה מבבל, כדאמרין התם (סוכה דף כ.):) בתחלה נשתכחה תורה מישראל; עלה הלל הבבלי ויטדה, וחזרה ונשתכחה - עלו בני הגולה ויטדו, ומאן ניהו? - יהודה וחזקיה בני רבי חייא.)

אישתיק רבי הושעיא, לא אמר כלום.

אמר ליה בר קפרא: צריכין לדברי עיאי (רבי חייא, ובלשון גנאי קאמר ליה) ? (הדר בעא מיניה רבי אושעיא מבר קפרא:) נחזור על הראשונות (כמו: 'אמר מר לעיל' [כלומר: רבי אושעיא חזר על שאלתו, בציטוט הברייתא לעיל]): 'הל' הוא אומר 'לבת' לרבות אור שמונים ואחד' (ומיבעיא לרבי אושעיא: טעמייהו דבית הלל משום 'אולבת' או משום דסברי לילה אינו מחוסר זמן): נימא כתנאי: זב שראה שלש ראיות בליל שמיני, תני חדא 'מביא' ותניא אידך 'אינו מביא'; מאי לאו תנאי היא, דהא דתניא 'מביא' קסבר לילה אין מחוסר זמן, והדתני 'אין מביא' קסבר לילה מחוסר זמן (וטעמייהו דבית הלל משום 'אולבת') ?

אמר רב הונא בר אחא אמר רבי אלעזר: הני תנאי סברי לילה מחוסר זמן, והא דתניא 'מביא' - בזב בעל שתי ראיות (שזיבה ראשונה - בת שתי ראיות היתה), והדתניא 'אין מביא' - בזב בעל שלש ראיות (הלכך כיון דלא יצאת שעה הראויה לקרבן - כולה חדא זיבה אריכתא היא) .

זב בעל שתי ראיות מאי למימרא?

הא קא משמע לן: דוקא ראה בליל שמיני, אבל ביממא דשביעי - לא; קסבר כל ראייה שסותרת אין מביאה לידי קרבן.

אמר רבא: אמאי אוקימתא להא דתניא 'אין מביא' בזב בעל שלש ראיות? ליתנייה (בפרק שני (לקמן טא, במשנה)) גבי 'חמשה מביאין קרבן אחד על עכירות הרבה' (כי היכי דקתני נזיר שנשטמא טומאות הרבה) ?

לא פסיקא (כיון דזמנין דאראיות דלילה נמי מיחייב), (כגון) דאמר רבי יוחנן: ראה אחת בלילה [רבנו גרשום: בליל יום שמיני] ושתיים ביום (המחרת) - מביא; שתיים בלילה ואחת ביום - אין מביא.

אמר רב יוסף: תדע דאחת בלילה ושתיים ביום מביא, דהא ראייה ראשונה שכבת זרע בעלמא (דאין לה אלא טומאת ערב בעלמא, כדתניא 'זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע' [ויקרא טו, לב] זב בראיה ראשונה הקישו לבעל קרי; במסכת נדה (דף לה); ואמרו נמי במגילה (דף ת.) 'שתיים לטומאה ושלישי אף לקרבן', אבל חדא ראייה אין לה אלא טומאת ערב), ואילו חזי תרתין אחרנייתא מצטרפי להו.

אמר רב ששת בריה דרב אידי: מידי איריא? ראייה ראשונה של זב חזייה בזמן חיובא; אחת בלילה - כיון דלאו בזמן חיובא חזייה, אי לאו דאשמעינן רבי יוחנן דמצטרף הוה אמינא לא תצטרף!

ומי אמר רבי יוחנן 'לילה מחוסר זמן' (דקאמר שתיים בלילה ואחת ביום כו') ? והאמר חזקיה: נטמא (נזיר) ביום (שמיני) [להטהרתו מטומאת מת] שראוי לקרבן (שני קרבנות); בלילה (בליל שמיני) - אין מביא [אלא אחת] (דלענין קרבן - טומאה אריכתא היא, דלילה מחוסר זמן), ורבי יוחנן אמר: אפילו בלילה מביא! ? כי קאמר רבי יוחנן שתיים בלילה ואחת ביום אין מביא - לדברי האומר מחוסר זמן;

'לדברי האומר' ? פשיטא?

ראה אחת בלילה ושתיים ביום איצטריכא ליה: מהו דתימא כיון דלאו בזמן חיובא קחזי ליה לא תצטרף? - קא משמע לן.

משנה:

האשה שיש עליה ספק חמש לידות (ספק לידה - כגון שהפילה ואין ידוע מה) וספק חמש זיבות (ספק זיבה - כגון טועה: שראתה שלשה ימים, ואינה יודעת אם בימי נדותה אם בימי זיבה) - מביאה קרבן אחד (חטאת העוף הבאה על הספק, ואינו נאכל), ואוכלת בזבחים (שהרי הקרבן הזה לטהרה בא, והרי הוא כטבילה; אם נטמאת האשה כמה טומאות - טבילה אחת עולה לכולן - ואף קרבן זה כן), ואין השאר עליה חובה (לא הצריכה חכמים להביאן, שאף האחת בקושי הותרו להקריבה: ספק מליקת חולין למזבח; שאם לא כן - אין לה תקנה ליטהר בקדשים); חמש זיבות ודאות וחמש לידות ודאות - מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים (כמו שפירשתי), והשאר עליה חובה (כדאמרין לקמן בפרק שני (ט): 'כול תביא על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת קרבן אחד לשניהם? תלמוד לומר: זאת').

מעשה שעמדו קינין (שני קינין = ארבעה תורין) בירושלים כדינר זהב (גירסת רש"י: 'בדינרי זהב'; בשני זהבין, קן לדינר זהב); אמר רבן שמעון בן גמליאל: המעון הזה (שבועה)! לא אלין הלילה עד שיהיה בדינרין!

בסוף נכנס לבית דין ולמד 'האשה שיש עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים, ואין השאר עליה חובה! (אף על פי שהיקל על דברי תורה - עת לעשות לה' הוא: שאלמלי לא ימצאו - יחדלו מלהביא אפילו אחד, ויאכלו בקדשים בטומאת הגוף) - ועמדו קנינין ביום ההוא ברבעתים (שני קנינין בשני רביעית דינר כסף; לישנא אחרינא רבעתים - לשון חצי הוא) .

גמרא :

תנו רבנן: 'חמש זיבות ודאי חמש זיבות ספק, או חמש לידות ודאי וחמש לידות ספק - מביאה שני קנינין: אחת על הודאי ואחת על הספק, של ודאי נאכלת והשאר עליה חובה, של ספק אין נאכלת ואין השאר עליה חובה;

רבי יוחנן בן נורי אומר: (על הודאי חיישינן לפשיעה, דאי אמרת תביא על אחת מהן - שמא יש אשה שתלד לידה אחת ודאית ואינה רוצה להביא קרבן, שתאמר "והלא אשתקד היו עלי חמש לידות ודאות ולא הבאתי קרבן על ארבע מהן, ועכשיו אני מביאה"? - ולכן) על ודאי תאמר "על האחרונה (אני מביאה)" ותפטור של ספק (ותפטור על השאר; [לשון אחר: ותפטור עכשיו מחיוב שאר קרבנות, ואוכלת בזבחים היום, ולמחר תקריב שאר קרבנות]; אם יש ודאי ביניהן (ממין הספק) תאמר "על הודאי" (כדי שתיעשה ודאי, ותהא נאכלת) ותפטור (לגמרי, כדפרישית במתניתין, דבקושי התירו להקריב ספק), ואם לאו תאמר על אחד מהן (ואפילו על הראשונה) ותפטור;

רבי עקיבא אומר: בין על הודאי בין על הספק תאמר על אחת מהן (אינה צריכה לומר "על האחרונה אני מביאה") ותפטור (על השאר; ורבי עקיבא סבר: כיון דלא אכלת אשתקד בלא שום קרבן לא פשעה) .

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב פפא: אימא לך משמיה דרבא: הני תנאי, במאי פליגי? - דרבי יוחנן בן נורי מדמי להון לחטאת: דמאן דחייב חמש חטאות עד דמייתי כולהון (לא מכפרת: אם הביא חטאת ראשונה - עדיין חטאים האחרים עומדין, אף כאן אם הביאה על הראשונות - עדיין טומאה האחרונה במקומה, ולא טהרה לאכול בקדשים), וסוף מכפר ליה - הכי נמי לא שנא (לפיכך תאמר "על האחרונה", וטהרה, והראשונות תביא לאחר זמן); ורבי עקיבא מדמי להון לטבילין: דמאן דמחייב חמש טבילות, כיון דטביל חדא זימנא איטהר (אפילו אמר "על הראשונה אני טובל" - טהר מכל טומאה) - הכי נמי לא שנא. אמר ליה רב פפא: אי סלקא דעתך רבי יוחנן בן נורי לחטאת מדמי להן, אמאי 'של ספק תאמר על אחת מהן ותפטור' אילו מאן דמחייב

(כריתות ח, ב)

חמש אשמות תלוין, כי מייתי חד מי מיפטור? והתניא: 'זה הכלל: כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות'! - אלא דכולי עלמא לטבילות מדמי להון, ובחוששין לפשיעה קמיפלגי: רבי יוחנן בן נורי סבר חיישינן לפשיעה (אם לא הצריכה לומר "על האחרונה אני מביאה", תהא סוברת שנפטרה בקרבן זה ולא יהו השאר עליה חובה, ותפשע ולא תביאם; וכי מצרכת לה לומר "על האחרונה אני מביאה" - ידעה דהשאר עליה חובה; אבל על הספק - שאין השאר עליה חובה - לא מזקינן לה לומר "על האחרונה אני מביאה"), ורבי עקיבא סבר לא חיישינן לפשיעה.

(ואני שמעתי [בדברי רבי יוחנן בן נורי]: חוששין לפשיעה שמא תפשע ולא תביא אפילו קרבן אחד, ותאכל זבחים בטומאת הגוף; וקשיא לי בגוה טובא: חדא: אפשר היא מייתא קרבנה ומשום דלא מצרכת לה לומר "על האחרונה" - ליחוש שמא תחזור בה? ועוד: אי חיישת להכי - כל שכן דעל הספק היא מקילה, ואמאי לא מצרכת לה לומר "על האחרונה" - ליחוש שמא תחזור בה ולא תביאנו ואכלה בקדשים בספק טומאת הגוף) .

הדרן עלך שלשים ושש

כריתות פרק שני ארבעה מחוסרי כפרה

(כריתות ח, ב)

משנה:

ארבעה מחוסרי כפרה (מביאין חטאת ולא על חטא, אלא לאכול בקדשים), וארבעה מביאין על הזדון כשוגג;
ואלו הן מחוסרי כפרה: הזב, והזבה, והיולדת, והמצורע;
רבי אליעזר בן יעקב אומר: גר מחוסר כפרה עד שיזרוק עליו הדם (דבעי איתויי קרבן, כדמפרש לקמיה); נזיר - ליינו ולתגלחתו ולטומאתו (ונזיר מחוסר כפרה: שכל זמן שלא כיפר - אסור ביין ובתגלחת ולטמא למתים).

גמרא:

מאי שנא זב וזבה, דמני להון בתרין (דחשיב זב וזבה בתרין מהנך מחוסרי כפרה)? משום דחלוקה טומאתו?

זב לא מטמא באונס, וזבה לא מטמאה בראיות כבימים, דתניא: '[ויקרא טו, ב]: דברו אל בני ישראל ואמרתם אלם איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא]; 'מבשרו' (מכח אברו ומתוקף יצרו) - ולא מחמת אונסו'. ומיטמא בראיות (אם ראה שלש ביום אחד) כבימים (אם ראה שלשה ימים וצופין, כדמפרש בבבא קמא בפרק שני (כד)).

דתניא: 'תלה הכתוב את הזכר בראיות ואת הנקבה בימים' (זבה לא מטמאה אלא בימים);

וזבה מטמאה באונס (כדאמרין בפרק 'בנות כותים' (נדה דף לו): 'זכי יזב זוב דמה' (ויקרא טו, כה) - 'הרי אונס אמור'), ולא מטמאה בראיות כבימים?

מצורע ומצורעת נמי חלוקה טומאתן:

דמצורע טעון פריעה ופרימה, דכתיב (ויקרא יג, מה) [והצרוע אשר בו הנגע] בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע [ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא], ואסור בתשמיש המטה,

ומצורעת אינה טעונה פריעה ופרימה, דתניא: 'אין לי אלא איש, אשה מניין?'

כשהוא אומר 'והצרוע' - הרי כאן שנים (ד'צרוע' משמע בין זכר בין נקבה מטמאין בנגעים);

אם כן מה תלמוד לומר 'איש' [ויקרא טו, ב], דברו אל בני ישראל ואמרתם אלם איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא?]

נתקו הכתוב (איש דכתיב במקרא העליון) מענין של מעלה לענין של מטה (לענין מקרא התחתון: שפריעה ופרימה כתובה באחרונה; דלטהרת טומאת נגעים אי אפשר, שהרי נאמר והצרוע), לומר: איש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת',

ומותרת בתשמיש המטה - שנאמר (ויקרא יד, ח) [וכבש המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל המחנה] וישב מחוץ לאהל שבעת ימים ולא מחוץ לאהלה,

הלכך נמנינהו בתרין?!

זב וזבה עיקר טומאתן חלוקה, מצורע ומצורעת אין עיקר טומאתן חלוקה (זה בראיות ובימים וזו בימים ולא בראיות); האי והאי כגריס הוא (דזהו שיעור נגע: כחצי פול)!

רבי אליעזר בן יעקב אומר: גר מחוסר [כפרה עד שיזרוק עליו הדם (דבעי איתויי קרבן, כדמפרש לקמיה); נזיר - ליינו ולתגלחתו ולטומאתו]:

ותנא קמא מאי טעמא לא תני גר?

כי קתני - מדעם דמישרי למיכל בקדשים; גר, כי קא מייתי קרבן - לאכשורי נפשיה למיעל בקהל.

ונזיר מאי טעמא לא תני?

סוף סוף נזיר נמי כי מייתי קרבן לאישתרוי (סוף סוף נזיר, מאי טעמא לא תני? הא לאישתרוי הוא)?

(ומשני: ההוא לאו לאשתרוי בקדשים אלא) למישתי יין דחולין הוא (וכי קחשיב - כפרה דמעכבא שום אכילה דקדשים).

ורבי אליעזר, דקתני נזיר למישרי נפשיה - ניתני נמי נזיר טמא?

כי קא מייתי קרבן - למיחל עליה נזירות בטהרה הוא.

תנו רבנן: 'גר מעוכב לאכול בקדשים עד שיביא קינו' (דאפילו לרבנן סבירא להו כרבי אליעזר בן יעקב, דאמר: לאישתרוי הוא דמייתי; והא דלא תני ליה - משום דלא מיקרי 'מחוסר כפרה');
הביא פרידה אחת (גזול אחד) שחרית - אוכל בקדשים לערב (ובלבד שיביא השניה, כדאמרין לקמן 'להביא פרידה אחת אי אפשר');
כל הקינין שבתורה אחד חטאת ואחד עולה, כאן שתייהן עולות (כדאמרן לקמן בגמרא (דף ט.)) מדור המדבר;
הביא חובתו מן הבהמה (עולה אחת) - יצא; עולה ושלמים - יצא;
(ו'שלמים' לאו דוקא, אלא משום דבעי למיתני 'מנחה ושלמים לא יצא'); מנחה ושלמים - לא יצא;
לא אמרו קן אלא להקל'.

מאי שנא מנחה ושלמים דלא יצא?
דכתיב (במדבר טו, יד) [וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכםם לדרתיכם ועשה אשה ריח ניחח לה] כאשר תעשו כן יעשה: מה אתם עולה ושלמים (דכתיב (שמות כד, ה) וישלח את נערי בני ישראל [ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים]) - אף גר עולה ושלמים.
אם כן, חובתו אחת מן הבהמה לא תיסגי עליה בגוויה (עד דמייתי שלמים), דהכתיב 'כאשר תעשו כן יעשה'!
אמר רב פפא: יש לומר לעוף איתרבי, לעולת בהמה לא כל שכן!
אי הכי - אפילו מנחה נמי?
מי עט קרא 'כן';
ועוף היכא איתרבי?

דתנו רבנן: ' (במדבר טו, יד) [וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכםם לדרתיכם ועשה אשה ריח ניחח לה] כאשר תעשו כן יעשה - מה אתם עולה ושלמים אף הוא עולה ושלמים, שנאמר (במדבר טו, טו) [הקהל חקה אחת לכם ולגר הגר חקת עולם לדרתיכם] ככם כגר [יהיה לפני ה'] מנין לרבות את העוף?

תלמוד לומר: (במדבר טו, יד) [וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכםם לדרתיכם ועשה] אשה ריח ניחח לה [כאשר תעשו כן יעשה]: איזה דבר שכולו לה' (שאין כהן נהנה ממנו: דבעולת בהמה איכא עורה לכהנים, אבל עולת העוף ליכא מידי)? - הוי אומר עולת העוף;

(כריתות ט, א)

יכול שאני מדבה אפילו מנחה?

תלמוד לומר: 'כן'.

תניא אידך: ' (במדבר טו, יד) [וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכםם לדרתיכם] ועשה אשה ריח ניחח לה [כאשר תעשו כן יעשה] שומע אני כל שעולה לאשים, אפילו מנחה?
תלמוד לומר: (במדבר טו, יד) [וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכםם לדרתיכם ועשה אשה ריח ניחח לה] כאשר תעשו כן יעשה: מה אתם מיני דמים - אף הם מיני דמים;
אי מה אתם עולה ושלמים אף הם עולה ושלמים?
תלמוד לומר: (במדבר טו, טו) [הקהל חקה אחת לכם ולגר הגר חקת עולם לדרתיכם] ככם כגר יהיה [לפני ה'] - לכם הקשתיו (במקצת) ולא לקרבנותיכם (ומיהו עולה מסתבר דמכשרא, דכולה כליל);

רבי אומר: 'ככם' - כאבותיכם: מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם (מפרש לקמן) - אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים;
להביא פרידה אחת אי אפשר, שלא מצינו בכל התורה כולה.

לא אמרו קן אלא להקל עליו:

ולא? והתניא: (גבי עולת העוף דנדבה בויקרא: (ויקרא א, טו) והקריבו [הכהן אל המזבח ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח] מה תלמוד לומר? לפי שנאמר בתורים (ויקרא א, יד) [ואם מן העוף עלה קרבנו לה] והקריב [מן התרים או מן בני היונה את קרבנו], שומע אני (והקריב משמע קרבן שלם): האומר "הרי עלי עולת העוף" לא יפחות משני פרידין? - תלמוד לומר: 'והקריבו' - אפילו פרידה אחת!?

חובה מיהא לא אשכחן.

והאיכא יולדת, דמתיא בן יונה או תור לחטאת?
משום דאיכא כבש בהדה.

אמר מר' מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא [במילה וטבילה והוצאת דם] ; בשלמא מילה, דכתיב: (יהושע ה, ה) כי מולים היו כל העם היוצאים [וכל העם הילדים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלן] (בשעת יציאתן מלן) ; אי נמי מה כא (יחזקאל טו, ו) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך ואומר לך בדמך חיי [ואמר לך בדמך חיי] (בדמך דם פסח ודם מילה) ; הרצאת דמים (זריקת דמים על המזבח), דכתיב (שמות כד, ה) וישלח את נערי בני ישראל [ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים] אלא טבילה מנלן ? - דכתיב (שמות כד, ח) ויקח משה את הדם ויזרק על העם [ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה], ואין זה אה בלא טבילה !
אלא מעתה, האידנא דליכא קרבן - לא נקבל גרים !?
אמר רב אחא בר יעקב: (במדבר טו, יד) וכל יגור אתכם גר או אשר בתוכםם [לדריכתכם] ועשה אשה ריח ניח לה' כאשר תעשו כן יעשה [לדורותיכם - אף על גב דליכא מקדש] .

תנו רבנן: 'גר בזמן הזה צריך שיפריש רובע לקינו' (דלכשיבנה בית המקדש יביא קן, דאמרינן לעיל דצריך קרבן, וקרבן בפחות מרובע לא אפשר להפריש, דאין מצוי קן בפחות מרובע, כדאמרינן במתניתין *זעמדו קינין ברבעתים*; אבל פחות לא אפשר) ; *אמר רבי שמעון: כבר נמנה עליו רבן יוחנן בן זכאי ובטלה מפני התקלה* (שלא יהנה ממנו [יעבור על איסור מעילה]) .
אמר רב אידי בר גרשום אמר רב אדא בר אהבה: הלכה כרבי שמעון . ואיכא דמתני לה על הדא, דתנו רבנן: 'גר תושב' (שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים, כגון נעמן) *מותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו* (בדבר האבד) *כישוראל בחולו של מועד; רבי עקיבא אומר: כישוראל כיום טוב* (אוכל נפש) !
רבי יוסי אומר: גר תושב עושה מלאכה בשבת לעצמו כישוראל בחול; רבי שמעון אומר: אחד גר תושב ואחד עובד כוכבים, עבד ואמה התושבים - עושין מלאכה בשבת לעצמן כישוראל בחול.*
[* ## אדם חייב על שביתת עבדו, וכיצד הוא עושה מלאכה? תשובה אחת: העבד אינו שלו, אלא מושכר מגוי; תשובה אחרת: רבי שמעון סובר שמה שהאדון מצווה על שביתת עבדיו - בקשר לענינים של האדון, אך עבד שלא קבל מצוות כאשה רשאי לעשות מלאכות לעצמו ולהנאתו בשבת.]

משנה:
אלו מביאין על הזדון כשוגג: הבא על שפחה, ונזיר שנטמא, ושבועת העדות (קרבן עולה ויורד) ושבועת הפקדון (אשם);
חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה, וחמשה מביאין קרבן עולה ויורד;
אלו מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה: הבא על שפחה ביאות הרבה, ונזיר שנטמא טומאות הרבה.

גמרא:
הבא על השפחה מנלן?
דתנו רבנן [ספרא קדושים פרשתא ב פרק השפחה ז]: ' (ויקרא יט, כב) *וכפר עליו הכהן באיל האשם* [לפני ה'] *על חטאתו אשר חטא* [ונסלח לו מחטאתו אשר חטא] (מדמצי למיכתב 'על חטאתו' ולישתוק וכתיב על חטאתו אשר חטא - לאתויי חטאים הרבה) - *מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה*;
'ונסלח לו מחטאתו אשר חטא' - (להכי הדר כתיב תו תרי זימני 'חטא' בר מתרי זימני קמאי):
לעשות מזיד כשוגג .

נזיר שנטמא מנלן?
דכתיב [ספרא נשא פסקא כח]: (במדבר טו, ו) *וכי ימות מת עליו בפתע פתאום* [וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו]: 'פתע' זה שוגג, וכן הוא אומר (במדבר לה, כב) *אם בפתע בלא איבה הדפו* [או השליך עליו כל כלי בלא צדיה];
'פתאום' זה אונס, וכן הוא אומר (במדבר יב, ד) *ויאמר ה' פתאום אל משה* [ואל אהרן ואל מרים צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו שלשתם] (בעל כרחם יצאו שלשתן על פי הדיבור) .
תניא אידך: 'פתאום' זה מזיד, וכן הוא אומר (משלי כב, ג) *ערום ראה רעה* ונסתר ופתאים עברו ונענשו (ונענשו היינו מזיד: דאין עונש אלא על המזיד) ;

נכתוב קרא 'פתאום' דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע אונס?: מזיד ואונס – כדאמר, ומשמע נמי שוגג, דכתיב (משלי יד, טו) פתי יאמין לכל דבר [וערום יבין לאשר], ולא נכתוב קרא 'פתע'?

אי כתב קרא 'פתאום', דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע אונס, הוה אמינא: ' (אף על גב ד'פתאום' דעלמא משמע אונס ושוגג ומזיד – 'פתאום' דנזיר ודאי) כי מייתי קרבן – בשוגג (מדמייתי קרבן עלה – שמע מינה דשוגג הוא), מידי דהוי אתורה כולה (דרוב קרבנות על השגגה הן באין), אבל אונס ומזיד אימא לא? (להכי) כתב רחמנא 'פתע', דשוגג הוא, לגלויי עליה ד'פתאום', דאונס ומזיד הוא: דאפילו הכי חייב רחמנא.

ושבועת העדות מנלן?
 דתנו רבנן: בכולן (בכל המביאין עולה ויורד שבאותה פרשה, כגון: מטמא מקדש, ושבועת בטוי, דכתיבי בהו שבועת העדות) נאמר 'ונעלם', כאן לא נאמר 'ונעלם' ** - לחייב על המזיד כשוגג.

*[ויקרא ה, ב]: או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת טמא או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם]

פסוק ג: או כי יגע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא בה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם] פסוק ד: או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה]

** [ויקרא ה, א]: ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו]

שבועת הפקדון מנלן?
 יליף תחטא *** תחטא משבועת העדות **.

*** [ויקרא ה, כא]: נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו]

חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה:
 קתני 'הבא על השפחה כ'א'ות הרבה' – מנלן?
 דתנו רבנן [ספרא קדושים פרשת ב פרק ה משנה ז]: (ויקרא יט, כב) וכפר עליו הכהן באיל האשם [לפני ה'] על חטאתו אשר חטא [ונסלח לו מחטאתו אשר חטא] - מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה;
 'ונסלח לו מחטאתו אשר חטא' - לעשות מזיד כשוגג'.
 והא קרא כי כתיב - במזיד כתיב (דכתיב [ויקרא יט, כב]) בקורת תהיה, והיינו מלקות, ואין מלקות אלא במזיד, ועליה קאמר [פסוק כא] והביא את אשמו, ותו: למה לי ונסלח לו מחטאתו לרבות מזיד? !
 אלא אימא לעשות שוגג כמזיד (דמהו דתימא דוקא אמזיד מביא, ולא אשוגג? - קא משמע לן ונסלח לו מחטאתו אשר חטא דלהכי כתיב 'חטא' ארבע זימני: תרי למילף קרבן אחד על עבירות הרבה, ותרי לעשות שוגג כמזיד).

בעא מיניה רבי חנינא טירנאה מרבי יוחנן: הבא על חמש שפחות חרופות בהעלם אחת מהו (כלומר קודם שילקה ויביא קרבן על זו חזר ובעל זו)? חייב על כל אחת ואחת או אינו חייב אלא אחת?
 אמר ליה: חייב על כל אחת ואחת.
 מאי שנא מחמש העלמות בשפחה אחת?
 אמר ליה: אין שפחה אחת גופין מוחלקין, חמש שפחות - גופין מוחלקין.
 ומנלן דגבי שפחה גופין מוחלקין?
 אמר ליה: לאו אמרת גבי עריות (בפרק קמא (לעיל ב:)) 'ואל אשה' [בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה] (ויקרא יח, יט) - לחלק על כל אשה ואשה? גבי שפחה נמי כתיב (ויקרא יט, כב) [ואיש] אשר ישכב את אשה שכבת זרע [והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה] -

(כריתות ט, ב)
 'והיא שפחה' - לחלק על כל שפחה ושפחה.

נזיר שנטמא טומאות הרבה:
 מאן תנא?
 אמר רב חסדא: רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר: נזירות דטהרה משביעי הוא דחילא עליה, ומשכחת לה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי (הלכך: כי נטמא תרי זימני בשביעי - הוו להו 'טומאות הרבה', דהא אתחלא נזירות

דטהרה), וכיון דלא יצא שעה הראויה להקריב בה קרבן אינו חייב
אלא קרבן אחד (ולענין קרבן לא מחייב אלא אחד, דלא יצא אדם זה לשעה ראויה לקרבן); דאי
רבי - כיון דאמר רבי 'נזירות דטהרה עד שמיני לא חייב
עליה', אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי - כולה טומאה
אריכתא היא; אי דנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני, כיון דיצאת
שעה שראויה להקריב קרבן מחייב על כל אחת ואחת! אלא שמע
מינה רבי יוסי ברבי יהודה היא.

מאי רבי יוסי ברבי יהודה?

דתניא: ' (במדבר ו,יא) [ועשה הכהן אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש] וקדש את
ראשו (שנזירות טהרה חלה עליו) ביום ההוא = ביום הבאת קרבנותיו, דברי רבי;
רבי יוסי ברבי יהודה אומר: ביום תגלחתו ' [דעת רבי יוסי ברבי יהודה כדעת סתמא
בספרי נשא סוף פסקא ל'] .

משנה [המשך פירוט הנאמר במשנה לעיל: אלו מביאין קרבן אחד על עבירות
הרבה]:
המקנא לאשתו על ידי אנשים הרבה (מביא מנחת שעורים אחד על כולן כשהוא
משקה),
ומצורע שנתנגע נגעים הרבה (כגון שספר שבעה, ולא הספיק להביא קרבנותיו עד שנתנגע,
וכן שניה וכן שלישית); הביא ציפרין (אותן שתי צפרין חיות אחת לשחיטה ואחת לשילוח, ולא
קרבן ניהו) ונתנגע - לא עלו לו עד שיביא חטאתו (קסלקא דעתא דהאי' לא עלו
לו' משמע שצריך לחזור ולהביא לבסוף שתי צפרין לכל נגע ונגע עד שיביא חטאת, אבל הביא צפרין וחטאתו
ונתנגע - אין צריך להביא לכשיטהר על נגע ראשון);
רבי יהודה אומר: עד שיביא אשמו.

גמרא:

מנלן?

דכתיב: (במדבר ה,כט) זאת תורת הקנאות [אשר תשטה אשה תחת אישה ונטמאה] - תורה אחת
לקנויין הרבה.

מצורע שנתנגע נגעים הרבה כו' :

מנלן?

דכתיב (ויקרא יד,ב) זאת [תהיה] תורת המצורע [ביום טהרתו והובא אל הכהן] - תורה אחת
למצורעים הרבה.

הביא ציפרין ונתנגע לא עלו לו עד שיביא חטאתו; רבי יהודה
אומר עד שיביא אשמו:
והאמרת אין מביא אלא קרבן אחד (על נגעים הרבה), (אלמא חד צרעת אריכתא היא,
ואמאי מחייבת ליה לאתויי צפרים אכל נגע)?
חסורי מחסרא, והכי קתני: הביא ציפרין ונתנגע - אין מביא אלא
קרבן אחד - ולאקבועי בעניות ובעשירות לא מיקבע (והכי קאמר: ולא עלו
הצפרין ליקבע בעניות ובעשירות: דאם היה עני בשעת הבאת צפרין והעשיר - צריך להביא קרבן עשיר, ואם
היה עשיר והעני - מביא עני בדלות) - עד שיביא חטאת (דבתר חטאת אזלינן בין בעניות בין
בעשירות); רבי יהודה אומר: עד שיביא אשמו.

תנן התם [נגעים פ"ד מ"א]: 'מצורע שהביא אשמו והעשיר - הכל הולך אחר
חטאת, דברי רבי שמעון;
רבי יהודה אומר: הכל הולך אחר אשם'.
תניא: 'רבי אליעזר בן יעקב אומר: הכל הולך אחר ציפרין'.

אמר רב יהודה אמר רב שלשתן מקרא אחד דרשו: (ויקרא יד,לב) [זאת תורת אשר בו
נגע צרעת] אשר לא תשיג ידו בטהרתו (בשעת טהרתו - יביא בעניות, אף על פי שהעשיר): רבי
שמעון סבר (האי 'טהרתו'): דבר המכפרו (היינו דבר המכפר חטאו: דעל שבעה דברים
נגעים באין [במסכת ערכין (דף טז.)]), רבי יהודה סבר: דבר המכשירו (אשם: שמדמו נותנין
על בהונותיו מכשירו בקדשים), רבי אליעזר בן יעקב אומר: דבר הגורם לו
טהרה, ומאי ניהו? - ציפרין (צפרין גורמין לו תחלת טהרתו: שמדם הצפור מזין
עליו).

משנה [המשך פירוט הנאמר במשנה לעיל: אלו מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה]:

האשה שילדה ולדות הרבה (וקא מפרש כיצד, כגון: **והפילה בתוך שמונים נקבה**, חזרה והפילה בתוך שמונים נקבה) (כגון שטבלה לאחר שבועיים דטומאה, ושמשה, ונתעברה, והפילה נקבה לאחר ארבעים של יצירת הולד, דהיינו חמשים וארבעה ללידה ראשונה, וחזרה והפילה לסוף חמשים וארבעה של זו; ולהכי נקט 'נקבה': דבזכרים ליכא למימר הכי, דאי הפילה בתוך ארבעים דזכר - מיא בעלמא הוא האי שני, דאין הולד נוצר עד יום ארבעים), **והמפלת תאומים** (אפילו זכרים, כגון שנתעברה שלשה, והפילה אחד לאחר ארבעים, והשני נשתהה ויצא בתוך ימי טוהר הראשון, ושלישי בתוך ימי טוהר דשני - מביאה קרבן אחד על האחרון, ופטורה); **רבי יהודה אומר** (רבי יהודה פליג בין אולדות בין אתאומין, ואמר): **מביאה** (קרבן אחד) על (הולד) הראשון ואינה מביאה על השנייה (ולא על השני מפני שנולד בתוך מלאת של ראשון), **מביאה על השלישי** (משום דהוא לא נולד תוך מלאת: דלא חשבינן מלאת לשני, דכמאן דליתיה דמי הואיל ונולד תוך מלאת של ראשון, ושלישי הוי תחילת לידה) **ואינה מביאה על הרביעי** (הואיל ונולד תוך מלאת של שלישי, אבל שלישי לא נולד תוך מלאת דראשון: דהא עברו ימי טומאה דראשון, דהוי טפי משמונים לראשון; וגבי תאומים נמי דקפליג רבי יהודה, כגון שנולד שלישי לאחר מלאת דראשון; ועל מלאת דשני לא איכפת לו, דכמאן דליתיה דמי).

גמרא:

מנלן?

דתני תנא קמיה דרב ששת: ' (ויקרא יב, ו) [והקריבו לפני ה' וכפר עליה וטהרה ממקדמיה] **זאת תורת היולדת לזכר ולנקבה** (כל היכא דכתיב 'תורת' משמע רבים) - **מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה**;

יכול אף על הלידה ועל הזיבה (קרבן אחד, כגון שראתה שלשה ימים בימי זיבה, והפסיקה רביעי, וילדה בחמישי - הרי זו 'יולדת בזוב' כדאמרין בנדה (דף לו:)) דבעי שתפסוק מן הזוב סמוך ללידה, ואם לא פסקה - ודאי דם מחמת הולד, ואינה יולדת בזוב)? **תלמוד לומר: 'זאת'.**

קתני 'יכול על הלידה ועל הזיבה אינה מביאה אלא קרבן אחד'; אלא מעתה אכלה דם וילדה הכי נמי דאין מביאה אלא קרבן אחד (מהיכא תיסק דעתיה דעל הלידה ועל הזיבה קרבן אחד דאיצטריך קרא למעוטי? הא ודאי אכלה חלב וילדה, מי סלקא אדעתין דמביאה קרבן אחד על הלידה ועל החלב? וגבי זיבה נמי: מה ענינה אצל לידה)? **אימא הכי 'יכול על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת'?** - **תלמוד לומר: 'זאת' 'זאת'** (משמע: על לידה אחת מביאה קרבן אחד על ולדות הרבה, הא אחר מלאת - חייב על כל אחת ואחת).

הפילה בתוך שמונים [חזרה והפילה בתוך שמונים נקבה]:

כשתמצי לומר: לדברי רבי יהודה (מדלא חשיב מלאת לשני, שמע מינה) **ולד ראשון גורם** (לקרבן), **ומולד ראשון מונה** (שמונים יום; הילכך שלישי שנולד אחר מלאת דראשון - ולד מעליא הוא לקרבן); **לדברי חכמים** (דלא מחייבי אלא חד, אבתרא מחייבי ליה, דסבידא לה:); **ולד שני** (כלומר: אחרון) **גורם** (וראשון - דלא מלו ימי טוהר דיליה - לית ליה קרבן), **ומולד שני מונה** (ומשני מנינן מלאת עד שלישי, ומשלישי עד רביעי, ולא מניא מלאת אלא עד בתרא);

'כשתמצי לומר? פשיטא הכי איתא (דאי לאו הכי - מאי טעמייהו)? **מפלת תאומים איצטריך ליה** (משום מפלת תאומים איצטריך ליה תנא לאשמועינן דבמפלת תאומים נמי פליג רבי יהודה): **סלקא דעתא אמינא במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן** (דחדא לידה אריכתא היא, הואיל ועיבורן כאחת, ואית ליה נמי מלאת לשני, ושלישי לאו בר קרבן הוא) - **קא משמע לן.**

איבעיא להו:

(כריתות י, א)

בטומאה מה לי אמר רבי יהודה (מי אית ליה מלאת לשני לענין ימי טוהר)? **מי אמרינן 'עד כאן לא קאמר ליה רבי יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי אלא לענין קרבן: כיון דלא יצאה שעה שראויה להקריב בה קרבן, הואיל וכן ולד שני כמאן דליתיה דמי** (לענין קרבן הוא דלית ליה מלאת לשני, הואיל ובתוך זמן קרבן ראשון נולד), **אבל לענין טומאה וטהרה אימא סבירא ליה כמאן דאיתיה דמי** (מונה לעצמו לבד אותן של ראשון, ונקראין ימי הטומאה על שמו, ומסולקין ממלאת של ראשון), **ומפסקא טומאה דשני** (את ימי טוהר של ראשון),

וממלא יומי טהרה דראשון (דהא מלאת דראשון אי אפשר דלא מלינן ליה לרבי יהודה, דהוא עיקר), והדר מונה יומי טהרה לשני? או דלמא לרבי יהודה חומרא הוא דאית ליה (לאפושי לקרבנות, ויהיב ימי טומאה וימי טהרה לשני משעת לידתה ואילך, ומעוכבת לאכול בקדשים עד מלאת ימי טומאה וטהרה), אבל הכא קולא הוא, וקולא לית ליה (להיות ימי הטומאה נקראין על שמו דשני להיות גומרין השלמה לראשון תחתיה, דלהאי מילתא נמי כמאן דליתיה דמי, וימי טוהר דראשון לא ממלינן, ותימלי לשני ימי טוהר אחריני תחתיה: דהא מילתא קולא היא להאריך טוהר דמיה, וקולא לית ליה)? (והא ליכא למימר דליהוי שני בטל לגמרי מתורת מלאת, דהא נמי קולא היא: דהא אם כן מכשרת לאכול טבולת יום בקדשים! ועל כרחיך בעית למיתב ימי טוהר לשני, הלכך אי יהבת לראשון השלמת ימי טוהר - קולא היא!?)

אמר רב הונא מסורא: תא שמע [תוספתא פסחים פ"ז מ"ז]: 'יולדת - שוחטין' (את הפסח) וזורקין עליה כיום ארבעים לזכר (קסלקא דעתא ביום ארבעים דמי טוהר דזכר) וכיום שמונים לנקבה' (והוינן בה) עד כאן טמאה היא (דמחוסרת כפרה)!! ואמר רב חסדא: הא מני? - רבי יהודה הוא, דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי (ומוקים הא מתניתא ביולדת תאומים: היום אחד ושני למחר, דארבעים דשני הוי ארבעים ואחד לראשון, והיום ראוי להביא קרבנה על הראשון, ואשמועינן דשוחטין עליה ואפילו מחוסרת כפרה, ולאחר שחיתת פסחה תביא כפרתה ותאכל לערב פסחה אלמא ולד שני כמאן דליתיה להיות מעכב עליה שתהא מונה לו וימשכו ימי טוהר שלה עד למחר), ואי אמרת בטומאה סבירא ליה לרבי יהודה ולד שני כמאן דאיתיה דמי (לגרום ימי טומאה שלו השלמה לימי טוהר של ראשון) - היכי שחטין עלה כיום ארבעים? לאורתא נמי לא מציא אכלה (שהולד השני גרם להאריך ימי טוהר של ראשון יום אחד: שהרי שמיני לראשון הוא שביעי לשני, ומימי טומאתו הוא, והפסיק מניינו של ראשון, וצריכה להשלימו, ועד יום ארבעים ושנים לראשון אינה ראוי להביא כפרתה)!! אלא לאו שמע מינה לטהרה ולטומאה סבירא ליה לרבי יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי (ועולין ימי טומאה וטהרה שלו למנין ימי טוהר של ראשון)?

לעולם אימא לך: לטומאה ולטהרה סבירא ליה לרבי יהודה דולד שני כמאן דאיתיה דמי, וכי תניא ההיא (והיא ברייתא - לאו בולד שני מיתוקמא, אלא בכל ולדות דעלמא) - (ודקשיא לך 'הא לאורתא נמי מחוסרת כפורים היא') בפסח הבא בטומאה (דנטמא רוב הקהל ואישתראי טומאה לגביה).

ומי אכלה? והתנן 'פסח הבא בטומאה - לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות*' (דכי אישתראי טומאה בצבור - לגבי טומאת מת אישתראי, דכתיב (במדבר טז) איש כי יהיה טמא לנפש וגו' [ועשה פסח לה] ועלה דרשין פסחים (דף טז:); איש נדחה לפסח שני, ואין צבור נדחין, אלא עושין בטומאה)?

[*גם מצורעים ומצורעות]

ההיא לא אכלי - כי לא טבילין (דלא פסקו מזיבה, או פסקו ולא ספרו שבעה ולא טבלו); (אבל) כי תניא ההיא ד'שוחטין וזורקין עליה' (יולדת ביום ארבעים) - דהא טבילה (היא טבילה בשמיני ללידתה)!

אי הכי (אמאי נקט קיום ארבעים לזכר או שמונים לנקבה)? - משמיני דיליה הוא דחזיא (משמיני ללידתה נמי חזיא)!! משמיני לא חזיא: קסבר טבול יום דזב - כזב דמי. אי הכי - ביום ארבעים נמי לא חזיא (אפילו לאורתא: דהא מיחוסרא כפרה)! (וקסלקא דעתא מחוסר כפורים דזב - כזב דמי, ואינו אוכל בפסח הבא בטומאה).

לאיי! ביום ארבעים חזיא: קסבר מחוסר כפורים דזב - לאו כזב דמי. ולרבא, דאמר (בשחיתת קדשים בתחילת פרק שני (דף יז:)) מחוסר כפורים דזב כזב דמי

- הא מתנייתא היכי מתרץ לה?

אמר רב אשי: (רבא לא מתרץ לה ביום ארבעים דמי טוהר כלל, אלא) רבא מתרץ לה ביום ארבעים ליצירת זכר וביום שמונים ליצירת נקבה (ביולדת ביום ארבעים להריונה, וילדה זכר - שוחטין עליה בו ביום), ורבי ישמעאל היא, דאמר (בפרק 'המפלת חתיכה' (נדה ל.)) 'לזכר' (ברייתא [ו]) ארבעים ואחד, לנקבה שמונים ואחד!

סוף סוף תיפוק לי דטמאה היא משום נדה!?

בלידה יבישתא (בלא דם).

אי הכי מאי למימרא?

מהו דתימא אי אפשר לפתיחת הקבר (רחם) בלא דם - קא משמע לן

דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם [ביום הארבעים להריון].

[ויש לשאול: אם כן מה היא תופעת הלידה אם אין שם דם?]

אמר רב שמעיה: תא שמע: [ויקרא יב,ה]: ואם נקבה תלד וטמאה שבעים כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה] 'וששים' - יכול בין רצופין (כגון שלא הפילה בינתיים) בין מפוזרין (כגון אם הפילה לסוף חמישים וארבעה [יום ללידה ראשונה]: יכול יפטיקו לה טומאת הנפל וישלימו לה ששים יום של טהרה ללידה הראשונה, לבד מימי טומאת הנפל המפטיקין בינתיים)? - תלמוד לומר: 'יום': מה יום רצוף (אם טמא – טמא, ואם טהור – טהור) - אף ששים כולן רצופין (לטהרה); - מני? אלימא רבנן, מי אית לרבנן מפוזרין (הא מוולד שני מניא, ולא משלמו ימי טהור דראשון, אלא אחר אחרון הולכין - הלכך לא משכחת להו מפוזרין לעולם)? אלא לאו רבי יהודה היא (דאית ליה ימי טהור דראשון: דלדידה ראשון עיקר לענין קרבן), ומדקא יהיב לה ששים רצופים בהדי הדדי (ואשמועינן הכא דלענין טומאה וטהרה לית ליה ימי טהור דראשון: דאם כן לא משכחת לה טהורין רצופין, אלא משני מניא) - שמע מינה חומרא אית ליה לרבי יהודה, קולא לית ליה (ושמע מינה חומרא בעלמא אית ליה במתניתין לאפושי קרבנות, ולענין קרבן לחודה הוא דמני לראשון, אבל לגבי טומאה: להשלים ימי טהור לראשון למנותן מפוזרין - לית ליה, דקולא היא, דהדר בעיא למיתב ימי טהור לשני) ! ?

לא! לעולם רבנן היא, והכא במאי עסקינן (והיכי דמי מפוזרין)? - ביולדת זכר מתוך שמונים של נקבה (שימי טהור של זכר כלין קודם לשמונים דנקבה ראשונה, ובכהאי גוונא: דימי טהור של שני כלין קודם לימי טהור דראשון - לית להו לרבנן דמוולד שני לימנו, ובעיא לאשלומי ימי טהור דראשון, ואתא קרא לאשמועינן דלא משלימין לבתר שמונים דלידה ראשונה שבעה כנגד שבעת ימי טומאה דזכר שהפטיקו בינתיים אלא משני מונה).

סוף סוף שלמין יומי דקדמא (סוף סוף לא משכחת הכי דשלמין שמונים דנקבה קמייתא) ועד כאן דבתראה (דזכר, ואם כן) לא שלמין (ארבעים דמי טהור דזכר תוך שמונים דנקבה, דלא משכחת לידת זכר עד חמישים וארבעה דנקבה: י"ד דטומאה דנקבה וארבעים דיצירת הזכר) דהא רבנן - לולד שני מנו (וכיון דמנינן לוולד שני דרבנן, לא משכחת מפוזרין, ואם כן הדרא קושעא לדוכתיה: למאי איצטריך קרא מפוזרין לרבנן) !

אלא משכחת לה לרבנן ביולדת (שנתעברה) תאומים, נקבה קדמייתא [ראשונה נולדה נקבה] וזכר בתראה, וכגון דילידתיה לזכר בתראה בעשרים ליומי טהרה ('עשרים' לאו דוקא, דהוא הדין לבציר מהכי או טפי מהכי), דבעיא מינקט ליה שבעה יומי טומאה דלידה תאומים נקבה, והכי קאמר: יכול היכא דילדה תאומים: נקבה מעיקרא וזכר לבסוף - תפסיק טומאה דלידה במיצעי, ונימני לה ששה וששים מפוזרין (כלומר: שפסקו לה שבעה ימי טומאה דזכר לימי טהור דנקבה, וליתבי לה שבעה אחריני לאחר שמונים ללידה הראשונה) ? - תלמוד לומר: 'יום' מה יום כולו רצוף - אף ששים כולם רצופין.

אמר אביי: תא שמע: [ויקרא יב,ד]: ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה] 'ושלשים' (שלשים דזכר מפוזרין - כגון יולדת תאומים, וילדה שני בתוך שלשים דזכר ראשון) - יכול בין רצופין בין מפוזרין (יכול יתנו לה שבעה לבד ארבעים ללידה הראשונה, כגון שבעה ימי טומאה דשני? דהשתא הוו שלשים מפוזרין, שהרי הפטיקו ימי טומאה בינתיים, שלא עלו למנין)? - תלמוד לומר: 'יום': מה יום כולו רצוף - אף שלשים רצופין; מני הא? אלימא רבנן - ומי אית להו לרבנן

(כריתות י, ב)

מפוזרין? הא אמרי רבנן לולד שני מניא (הא לולד שני מנו, וכיון דבראשון זכר - ליכא לאוקומי כדאוקמא ליה דימי טהור דראשון משכין לבתר ימי טהור דשני) ! אלא לאו - רבי יהודה היא (דמונה לראשון, וקאמר דרצופין יהבינן לה - אלמא מִשְׁנֵי הוא דמני), ושמע מינה חומרא אית ליה, קולא לית ליה (להאריך ימי טהור דראשון שהשלימו לשבעה אחרים כנגד שבעת ימי טומאה, והדר מויתב ימי טהור לְשֵׁנִי, דקולא יתירא היא) !

ועוד: אמר רב אשי תא שמע: (ויקרא יב,ה) 'וששת ימים' - יכול בין רצופין וכין מפוזרין (כגון: הפילה לאחר ששים ושלשה דטהור דנקבה, שהן שבעים ושבעה ללידתה, והיה לה למנות עוד שלשה ימים והפילה, ונטמא; יכול יתנו לה שלשה אחרים כנגד שלשה אלה דנטמא, דנהוו ששה מפוזרים - דהכא לא כתיב 'יום' אלא 'ימים', דמשמע אפילו מפוזרין)? - תלמוד לומר: 'וששים' מה ששים כולן רצופין - אף ששה כולן רצופין 'מני? אלימא רבנן - מי אית להו לרבנן מפוזרין? האמרי רבנן לולד שני מניא (הא לולד שני מנו, וימי ולד שני זה מושכין ימים רבים אחר שמונים של נקבה ראשונה, ומפוזרין לא משכחת לה) ! אלא לאו רבי יהודה היא, ושמע מינה חומרא אית ליה, קולא לית ליה ! שמע מינה.

משנה :

אלו מביאין קרבן עולה ויורד (כולהו כתיבי בהדדי בפרשת 'ויקרא' גבי קרבן עולה ויורד) : על שמיעת קול [ויקרא ה,א] ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו], ועל בטוי שפתיים [ויקרא ה,ד] או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה], ועל טומאת מקדש וקדשיו (בשולח) [ויקרא ה,ב] או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם פסוק ג: או כי יגע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא בה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם] (דהא קרא דא נפש כי תגע בכל דבר טמא וגו' - בטומאת מקדש וקדשיו משתעי, כדמפרש בפרק קמא דשבועות (דף טז)), והיולדת, והמצורע.

גמרא :

תנו רבנן : 'יש מביא (מפרש לקמן) בדלות (תורים ובני יונה) ועשירות (כשבה או שעירה), ויש מביא בדלות, ויש מביא בדלי דלות (עשירית האיפה) : יולדת מביאה בדלות ועשירות, מצורע מביא בדלות, שמיעת הקול ובטוי שפתיים וטומאת מקדש וקדשיו (מפרש ב'ויקרא') מביאין בדלות ודלי דלות'.

תניא אידך : 'יש מביא אחד תחת אחד, יש מביא שנים תחת שנים, יש מביא שנים תחת אחד, יש מביא אחד תחת שנים; מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה : יולדת מביאה אחת תחת אחת (שתי תורים, דהיינו) פרידה אחת דעוף תחת כבש; מצורע : שתי פרידין תחת שני כבשים; שמיעת הקול ובטוי שפתיים וטומאת מקדש וקדשיו מביאין שני פרידין תחת כבשה אחת, ומביאין בדלי דלות עשירית האיפה תחת שתי פרידין (דהיינו אחת תחת שתיים)'. קתני 'מכאן אתה למד לעשירית האיפה שהיא בפרוטה' - מנלן? דתנו רבנן : 'האומר "הרי עלי בסלע למזבח (קרבן הנקח בסלע)" - מביא כבש, שאין דבר קרב בסלע אלא כבש'.

ממאי?

מדאמר רחמנא (גבי אשם מעילות בויקרא) איל אשם בכסף שקלים [ויקרא ה,טו] נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ידוד והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם] (בכסף שקלים דהיינו שתי סלעים) - מכלל דכבש בן שנה בסלע, מדכתיב [ויקרא יב,ו; במדבר ו פסוקים יב,יד] כבש בן שנתו (מדבכל התורה כולה קרי לכבש בן שנה - מכלל דאיל בן שתי שנים), ותנן 'עמדו קינין בו כיום כרבעתים' (קן ברובע דינר; דהיינו כדמייתי שתי פרידיים בדלות - ברובע דינר, תחת כבש הנקח בסלע, היינו חד מששה עשר בסלע - שהוא ארבעה דינרים, ורובע דינר היינו ששה עשר רבעים [דסלע] : ברובע דינר יש ארבעים ושמונה פרוטות, כדאמרין בפרק קמא דקדושין (דף יב), שש מעה כסף = דינר, ומעה = שתי פונדיון, ופונדיון = שני איסרין, ואיסר = שני מסמסות, מסמס = שני קונטרק, וקונטרק = שתי פרוטות, דהיינו שלשים ושתיים פרוטות למעה, ולמעה וחצי - שהוא רובע דינר - הוו ארבעים ושמונה פרוטות); ומדחם רחמנא עליה דדלי דלות למיהוי חד משית עשר בדלות, אם כן דלות כמה הויה? - ריבעא; וכמה פריטי בריבעא? - ארבעים ותמניא פריטי; חד משית עשר כמה הוי דדלות? - תלתא פריטי (וכיון דאמרת דלי דלות - דהיינו עשירית האיפה - בעי מהוי חד מששה עשר בדלות, אשתכח דעשירית האיפה הוי שלש פרוטות, דהיינו חד מששה עשר של ארבעים ושמונה) וקתני : 'מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה' - אמאי פרוטה? האמרת 'עשירית האיפה דלי דלות הוא', ואמרת 'חד משית סרי דדלות הוא', דחשבינן דשלשה פריטי הויין?! תנא - (דלות) מיולדת יליף, דמתיא פרידה אחת (הנקחת בשמינית של דינר) תחת כבש (הנקח בסלע), דהוי חד מתלתין ותרין דכבש (והוא עשרים וארבע פרוטות [לפרידה האחת]);

ועד כאן דלי דלות כמה הוי? - חד משית עשר בדלות, דמהיכא יליף? - מכבש ואיל (דנהי דילפת דדלות חד מל"ב מיולדת, אבל דלי דלות דלא משכחת ביולדת; בעל כרחך מכבש ואיל ילפת לה, כדדרשינן לה לעיל: דלא משכחת דלי דלות אלא בשמיעת הקול ובבטוי שפתיים ובטומאת מקדש וקדשיו, ועל כן דלי דלות מדלות ידידה מילף, וכי היכי דדלות ידידה שתי פרידין תחת הכבש - דהיינו חד מששה עשרה בדלות, ונהי דאשכחח בדלות בעלמא כגון ביולדת שהיא פרידה

אחת = שמינית של דינר, דהיינו כ"ד פרוטות, וכי מייתי דלי דלות חד מי"ו הוי פרוטה ופלגא), **עד כאן פרוטה ופלגא הוי?**
אמר רבא: כולה מילתא **מיוולדת יליף** (ואף על גב דאין בה דלי דלות - יליף מהתם), **והכי קאמר:** 'מדחס רחמנא עליה דדלות למיהוי חד מתלתין ותריין בעשירות, ומאי היא? - יולדת, הכי חס רחמנא עליה דדלי דלות למיהוי חד מן תלתין ותריין בדלות (דכי היכי דאשכחן בה דלות = אחד מל"ב דעשירות, דלי דלות נמי הוה חד מל"ב דדלות; ודלות דיוולדת הכי הוה: כ"ד פרוטות, ודלי דלות = פרוטה נכי רבעא, דהיינו חד מל"ב).
אי הכי ריבעא דפרוטה הוי?
הכי נמי, אלא דלאו אורח ארעא לאיתויי פחות מפרוטה למקום.

משנה:
מה בין שפחה לבין כל העריות?
שלא שוותה להן לא בעונש ולא בקרבן: שכל העריות בחטאת ושפחה באשם;
כל העריות בנקבה (כל חטאת יחיד - נקבה היא דהיינו כשבה או שעירה) ושפחה בזכר [אשם];
כל העריות אחד האיש ואחד האשה שוין במכות ובקרבן (אם מזידין - שניהן לוקין, כדקיימא לן: איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם ... [ואשמה הנפש ההוא] [במדבר ה, ו] - השוה הכתוב אשה לאיש לכל העונשין, ואם שוגגין שניהם מביאין קרבן, דבתרווייהו כתיב כרת במזיד, דכתיב ונכרתו הנפשות העושות [ויקרא יח, כט], וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת), ובשפחה לא השוה לא האיש לאשה במכות ולא השוה אשה לאיש בקרבן (שהאשה לוקה והאיש באשם כדמפרש בגמרא);
כל העריות עשה בהן את המערה כגומר [במסכת יבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נג)] (ובשפחה אינו חייב אלא על גמר ביאה, דשכבת זרע כתיב בה [ויקרא יט, כ]; שראויה להזרע);
וחייב (בכל העריות) על כל ביאה וביאה (ובשפחה אמרו לעיל בפירקין (דף ט:)) שמביא קרבן אחד על ביאות הרבה);
זו חומר החמיר בשפחה:

(כריתות יא, א)
המשך המשנה:
שעשה בה את המזיד כשוגג;
איזו שפחה?
כל שחציה שפחה וחציה בת חורין, שנאמר [ויקרא יט, כ]: ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש] והפדה לא נפדתה [או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה] - דברי רבי יהודה;
רבי ישמעאל אומר: זו היא שפחה ודאית (גמורה);
רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל עריות מפורשות (שהן בנות חורין),
ושיור אין לנו (וזו ודאי משונה היא): אלא חציה שפחה וחציה בת חורין.

גמרא:
מנלן דהיא לקי והוא לא לקי?
דתנו רבנן: [ויקרא יט, כ]: ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה] בקורת תהיה [לא יומתו כי לא חפשה] - מלמד שהיא לוקה;
יכול שניהן לוקין?
תלמוד לומר 'תהיה': היא לוקה והוא אינו לוקה.
ומניין דהדין 'בקורת' לישנא דמלקות הוא?
אמר רב יצחק: תהא בקראי (תהא בקריאה), כדתניא [דומה למשנה מכות פ"ג מ"ד]:
'גדול הדינין מקרא, שני מונה, שלישי אומר "הכהו" (שהן קורין עליה והפלה את מכותן [דברים כח, נט] שכן קורין על הלוקין [במסכת מכות (דף כב:)]
רב אשי אומר: כביקור תהיה (שאם אינה יכולה לקבל ארבעים - אומדין אותה בבקור ובמחשבה), כדתנן [מכות פ"ג מ"א]: 'אין אומדין אותו אלא מכות הראוין להשתלש' (כגון י"ח או כ"א או כ"ד: שהיו מכין אותו שתי ידות מלפניו ואחת מאחוריו, ומקרא ילפינן לה במסכת מכות (דף כג:)).

תנו רבנן: 'בזמן שהאשה לוקה (שגדולה היא ובת עונשין היא) - האיש מביא קרבן; אין האשה לוקה - אין האיש מביא קרבן'.

מנלן?

אמר רבא: דכתיב (ויקרא יט, כג) ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן לה [בקורת תהיה לא יומתו כי לא חפשה פסוק כא והביא את אשמו לה' אל פתח אהל מועד איל אשם] - מכדי עד הכא באיש קא משתעי קרא!: נכתוב 'והביא את אשמו לה' ולבסוף לכתוב 'בקורת תהיה', אמאי כתב רחמנא ברישא 'בקורת תהיה' ולבסוף כתב 'והביא את אשמו לה'? - הכי קאמר: אם בקורת תהיה היא - והביא [הוא] את אשמו לה', ואם לא תהיה בקורת - לא יביא הוא את אשמו.

(מהדר אמתניתין, דקתני 'לא השוה אשה לאיש לקרבן') אימא הוא מעטיה קרא (ממלקות, דכתיב תהיה), אבל (אימא) היא תילקי ותיתי קרבן? 'והביא את אשמו לה' כתיב.

אמר רב יצחק: לעולם אינו חייב אלא על שפחה בעולה בלבד, שנאמר 'והיא שפחה נחרפת לאיש'.

ומאי משמע דהאי נחרפת לישנא דשנויי (שנשתנית מברייטה) הוא? דכתיב (שמואל ב יז, יט) [ותקח האשה ותפרש את המסך על פני הבאר] ותשטח עליו הריפות [ולא נודע דבר] ואיבעית אימא: (משלי כז, כב) אם תכתוש האויל במכתש בתוך הריפות בעלי [לא תסור מעליו אולתו] (דבר שנשתנה על ידי כתישה, וכאן נמי על ידי אבר: שמש דש).

ויתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם (פסוק הוא בספר עזרא [עזרא יט, יז]); אמר רב חסדא: מלמד שכולן שפחות חרופות בעלו.

אי זוהי שפחה נכלל שחציה שפחה וחציה בת חורין, שנאמר 'והפדה לא נפדתה' - דברי רבי יהודה; רבי שמעאל אומר: זו היא שפחה ודאית; רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל עריות מפורשות, ושיור אין לנו אלא חציה שפחה וחציה בת חורין]:

תנו רבנן [ספרא קדושים פרשתא ב פרק ה משנה ב]: ' (ויקרא יט, כג) ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן לה בקורת תהיה לא יומתו כי לא חפשה] 'והפדה' - יכול כולה? - תלמוד לומר: 'לא נפדתה'; יכול לא נפדתה? תלמוד לומר: 'והפדה'! הא כיצד? פדויה ואינה פדויה (והפדה לא נפדתה משמע: פדויה ואינה פדויה): חציה שפחה וחציה בת חורין, ומאורסת לעבד עברי - דברי רבי עקיבא; רבי שמעאל אומר: בשפחה כנענית הכתוב מדבר, ומאורסת לעבד עברי;

אם כן מה תלמוד לומר 'והפדה לא נפדתה'?

דברה תורה כלשון בני אדם.

רבי אלעזר בן עזריה אומר: כל עריות מפורשות לנו ~~משווי~~ מ'שאר' [לשון הספרא שם, ואולי הכונה איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה' - ויקרא יח, ו, שהוא הפסוק הפותח את פרשת העריות, והכוונה לכל הפרשה]; אין לנו אלא חציה שפחה וחציה בת חורין ומאורסת לעבד עברי; אחרים אומרים: 'לא יומתו כי לא חופשה' - בשפחה כנענית הכתוב מדבר, ומאורסת לעבד כנעני'.

לרבי שמעאל, בשלמא 'והפדה לא נפדתה' כדקתני: דברה תורה כלשון בני אדם, אלא דקתני 'מאורסת לעבד עברי' - מנלן?

(בשלמא לרבי עקיבא, דמוקי לה בחציה בת חורין - לא בעיא קרא, דאיכא למימר 'מדחייב עלה רחמנא ודאי מאורסת היא מישראל, דהא תפסו לה קדושין, הילכך איכא למימר לעבד עברי נתקדשה, שהרי רבו מוסרה לו בעל כרחו, כדמפרש בקדושין (דף יד:), ולא לעבד כנעני, שהרי אסורה לו! אלא לרבי שמעאל, דאמר שפחה גמורה, מאורסת לעבד עברי מנא ליה? דילמא לעבד כנעני, דהא לדידיה שריא טפי מעברי?)

דכתיב: 'כי לא חופשה' - מכלל דהוא חופש; רבי אלעזר בן עזריה היינו רבי עקיבא?

לרבי שמעאל קאמר: לדידי בעלמא כוותין סבירא לי, דדברה תורה כלשון בני אדם, והכא שאני: מכדי כתיב ליה קרא 'כי לא חופשה', 'והפדה לא נפדתה' למה לי? - שמע מינה להכי אתא: לחציה שפחה וחציה בת חורין;

לאחרים בשלמא 'והפדה לא נפדתה' - קסבר דברה תורה כלשון בני אדם, אלא הא דעבד כנעני מנלן?

אמר קרא 'כי לא חופשה': אם אינו ענין לדידה (דהא כתיב (ויקרא יט, כג) והפדה לא נפדתה) - תנהו ענין לדידה.

משנה :

כל עריות, אחד גדול ואחד קטן - קטן פטור ; (אם האחד גדול: או האיש או האשה - האחד חייב והאחד פטור; ובשפחה אינו כן, ובגמרא מפרש לה;)
אחד ער ואחד ישן - ישן פטור ;
אחד שוגג ואחד מזיד - שוגג בחטאת ומזיד בהכרת (ובשפחה, נהי דאם הוא מזיד והיא שוגגת דפטורין, הואיל ואינה לוקה, כדאמרין לעיל בקורת תהיה ... והביא את אשמו, ואי לא - פטורין; מיהו אם הוא שוגג והיא מזידה - היא במלקות והוא באשם, כדאמרין בהאי פירקא: דשוגג ומזיד שוין בבא על השפחה) .

גמרא :

והכא חייב קטן (בתמיה: וכי קטן חייב בשפחה) ?
אמר רב יהודה: הכי קתני: כל עריות, אחד גדול ואחד קטן - קטן פטור וגדול חייב, והכא - גדול נמי פטור ; מאי טעמא ? דהא מקשיין אהדדי (כדאמרן לעיל: אם אין האשה לוקה - אין האיש מביא אשם) .
'כל עריות, אחד ניעור ואחד ישן ישן - פטור' - וכאן ישן נמי חייב (וכי ישן חייב, בתמיה) ?
אמר רב יהודה אמר רב: הכי קתני: כל עריות, אחד ניעור ואחד ישן - ישן פטור וניעור חייב, וכאן אפילו ניעור פטור ; מאי טעמא ? דמקשיין אהדדי .
תני תנא קמיה דרב ששת: עשו גומר כמעה, מתכוין כשאיין מתכוין, כדרכה כשלא כדרכה, ניעור כישן .
אמר ליה: מאי קאמרת ? אי בשפחה חרופה קתני, אמאי 'עשו גומר כמעה' ? גומר בשפחה חרופה מיחייב, מערה לא מיחייב (דשכבת זרע כתיב בה) ! ותו: 'מתכוין כשאינו מתכוין' ? אי מכוונה מיחייב, אי לא - לא מיחייב (דשכבת זרע בעינן, ושאינו מתכוין, כגון: נפל מן הגג ונתקע - אין ראוי להזריע) ! ?
'וכדרכה כשלא כדרכה' נמי: כדרכה בשפחה חרופה מיחייב, ושללא כדרכה לא מיחייב, מאי טעמא ? - 'שכבת זרע' כתיב [ויקרא יט, כ]: ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן לה בקורת תהיה לא יומתו כי לא חפשה ! ומאי 'ניעור כישן' ? ואי בשאר עריות קא תני, עשו גומר כמעה ! ?

(כריתות יא, ב)

איפכא איבעי ליה למיתני (עשו מערה בעריות חייב כגומר, שלא כדרכה חייב כבכדרכה, דמשכבי אשה כתיב [ויקרא יח, כב; כג]) !
אמר ליה: איסמיה ?
אמר ליה: לא, הכי קתני: 'עשו גומר שלא כדרכה בשפחה חרופה' דלא מיחייב - 'כמעה כדרכה' ; - ד'שכבת זרע' כתיב ;
'מתכוין שלא כדרכה בשפחה' - דפטורין - 'כאינו מתכוין' ד'שכבת זרע' כתיב ;
'ניעור שלא כדרכה בשפחה' - דפטורין - 'כישן' ; מאי טעמא ? - ד'שכבת זרע' כתיב ;
נמצא מתכוין והמערה בשפחה (שהערה בה בכוונה - פטור, דהעראה בשפחה פטור)
כשאיין מתכוין בכל עריות ; (העראה - פלוגתא היא (בסנהדרין, ב'ארבע מיתות) (דף נה): איכא למאן דאמר העראה זו נשיקה, ואיכא למאן דאמר זו הכנסת עטרה.)
ישן כדרכה כישן דעריות ; נמצא ניעור שלא כדרכה בשפחה כישן דכל עריות .

הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה